

Yrkesskadeerstatning

– hovedlinjer og utvalgte emner

Nettsiden for kurset: www.ejuss.no

Ønsker du tilgang i 6 mnd? Send e-post til
morten@lexiaeducation.no

Professor dr. juris Morten Kjelland

1

Yrkesskade

– anvendelsesområdet for yrkesskadeforsikringsloven

Yrkesskadeforsikringsloven § 1

«Loven gjelder ved personskade påført

arbeidstaker hos **arbeidsgiver** i riket.»

Ysfl. § 2 (1) b

Ysfl. § 2 (1) a

LEGALDEFINISJONER

2

Yrkesskade

– ansvaret er objektivt

Ysfl. § 3 første ledd andre punktum

«Yrkesskadeforsikringen skal gi rett til full erstatning uten hensyn til om noen har skyld i skaden.»

 Objektivt ansvar

3

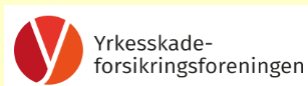
Yrkesskade

– forsikringsplikt

Ysfl. § 3 første ledd første punktum

«Arbeidsgivere plikter å tegne forsikring (yrkesskadeforsikring) ...»

Ysfl. § 4 fjerde ledd

yff.no

«Forsikringsgivere som tilbyr forsikring etter loven, må være tilsluttet en forening av slike forsikringsgivere (Yrkesskadeforsikringsforeningen).»

4

Yrkesskade

– dekningsområdet: bedriftsvilkårene

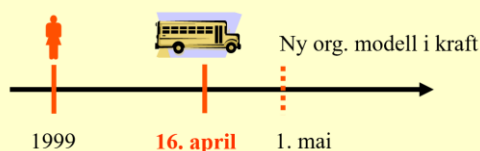
Ysfl. § 10

«Yrkesskadeforsikringen skal ... dekke skader og sykdommer som arbeidstaker påføres **i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden.**»

5

Hyggetur med jobben I

(Rt. 2004 s. 487)

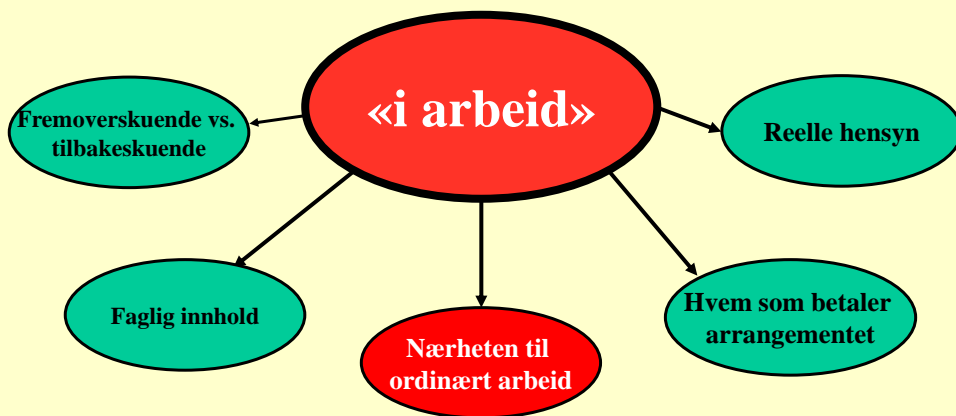

- ▶ Alle ansatte deltar (25 personer)
- ▶ Avreise med buss kl 14.00
- ▶ Omvisning på Krageberg gård

6

Hyggetur med jobben I (Rt. 2004 s. 487)
– presisering av inngangsvilkårene

7

Hyggetur med jobben II
(Rt. 2014 s. 513)

8

Hyggetur med jobben II (Rt. 2014 s. 513) – saksforholdet

9

Hyggetur med jobben II (Rt. 2014 s. 513) – essensen i dommen

Høyesterett:

«Begrepet «i arbeid» er ikke skarpt avgrenset og er ikke helt dekkende for hva som omfattes. Kjernen i begrepet er utførelse av arbeidstakerens ordinære arbeidsoppgaver. Men blir en arbeidstaker utsatt for en ulykke på arbeidsstedet, stilles det ikke noe krav om at ulykken har tilknytning til utføringen av arbeidsoppgavene – arbeidstakeren vil da som den store hovedregel være yrkesskadedekket. Kriteriet «i arbeid» har derfor først og fremst betydning når ulykken skjer utenfor arbeidsstedet.» (avsnitt 39)

10

Hyggetur med jobben II (Rt. 2014 s. 513) – essensen i dommen

Høyesterett:

11

Hyggetur med jobben II (Rt. 2014 s. 513) – essensen i dommen

Høyesterett:

«Dersom arbeidsgiveren pålegger arbeidstakeren å delta på en bestemt aktivitet, må aktiviteten som den store hovedregel anses for å ha skjedd «i arbeid». Dette må være tilfellet selv om aktiviteten er av en slik art at arbeidstakeren arbeidsrettslig sett har adgang til å reservere seg mot å delta. Og det kan ikke uten videre være avgjørende at det gjelder en aktivitet som arbeidstakeren ikke har plikt til å utføre i henhold til instruks eller arbeidsordre. Også aktiviteter som arbeidsgiveren forventer at arbeidstakeren skal delta på, må som hovedregel være omfattet dersom tilknytningskravet for øvrig er oppfylt.» (avsnitt 44)

12

Yrkesskade

– dekningsområdet

Ysfl. § 10

«Yrkesskadeforsikringen skal ... dekke skader og sykdommer som arbeidstaker påføres **i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden.**»

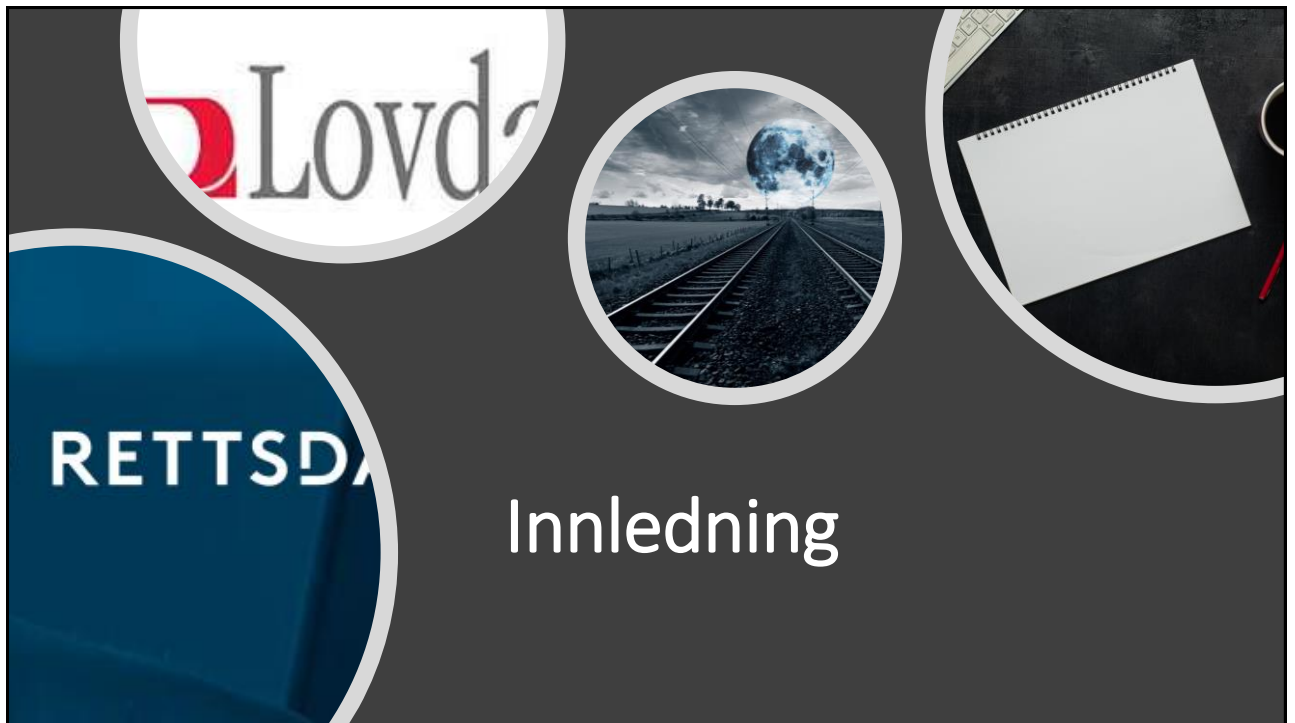

13

Bedringsvilkårene – når er man dekket på reiseveien?

14

15

DISPOSISJON – plan for forelesningen

- Innledning
- Tradisjonelle reisesaker
- Geografisk avgrensning
- Hevnaksjoner
- Arbeidsreise med overnatting
- Hjemmekontor
- Oppsummering

16

Rettskilder - ordlyden

Ftrl. § 13-6 (2)

Yrkesskadedekningen gjelder for **yrkesskader** som oppstår mens arbeidstakeren er i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden

Ysfl. § 10

Yrkesskadeforsikringen skal ... dekke **skader og sykdommer** som arbeidstakere påføres i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden

Skader: personskader, sykdommer, dødsfall (gjelder både ysfl. § 10 og ftrl. § 13-6 (2))

17

Rettskilder - ordlyden

Ftrl. § 13-6(4)

Arbeidstakere er yrkesskadedekket på reise til og fra arbeidsstedet når transporten skjer i «**arbeidsgivers regi**» eller medfører «**vesentlig økt risiko for skade**».

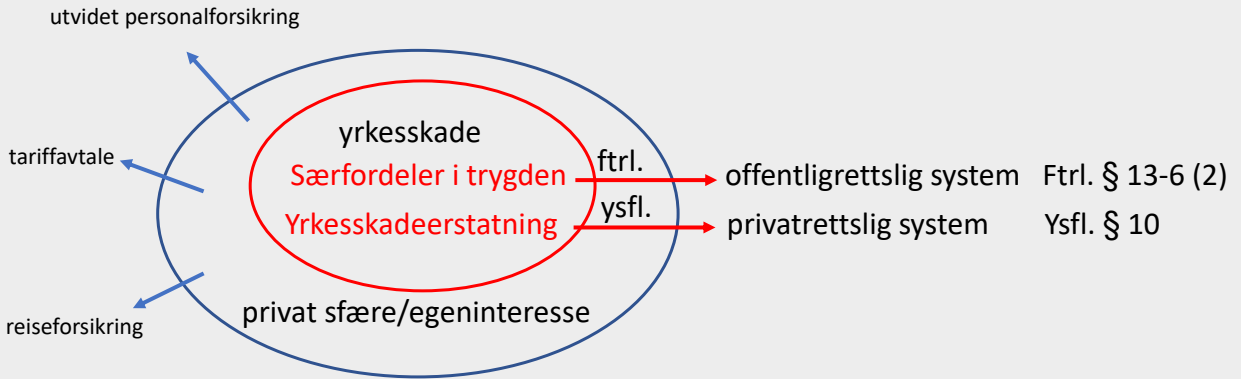
En tilsvarende bestemmelse finnes ikke i yrkesskadeforsikringsloven, men det fremgår av forarbeidene at ysfl. § 10 skal tolkes likt som ftrl. § 13-6.

Ysfl. § 10

Yrkesskadeforsikringen skal, med de unntak som følger av § 11, dekke skader og sykdommer som arbeidstakere påføres i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden.

18

Grensen arbeid / fritid

19

Rettskildebildet

- Lovtekstene er upresise
- Forarbeidene er generelle Ftrl: NOU 1990: 20 og Ot.prp. nr. 29 (1995-96)
Ysfl: NOU 1988: 6 og Ot.prp. nr. 44 (1988-89)
- Ikke mye å finne i juridisk teori
- Rundskriv binder NAV, men ikke domstolen (R13-00-E18 til folketrygdloven kapittel 13)
- Fra de alminnelige domstolene er det sparsomt med praksis
- Finansklagenemnda avsier rådgivende uttalelser i tvister mellom skadelidte og forsikringsselskaper

- Trygderetten – over 100 publiserte kjennelser på Lovdata pr. nå om reiseveien

nyanser i grense-
dragingen arbeid/
fritid

Skygge (Rt. 2005 s. 1757):

«Etter mitt syn må avgjørelser av Trygderetten tillegges vekt i den utstrekning de kan tas som uttrykk for eller har gitt seg utslag i en fast og konsistent praksis.»

20

21

Tradisjonelle reisesaker

Installasjonsinspektør (Rt. 2000 s. 220)

- ✓ På vei hjemmefra til første kundebesøk
- ✓ Utenfor dekningsområde
- ✓ Høyesterett: «klar støtte for ... i lovteksten i § 13-6 annet og fjerde ledd»
- ✓ Høyesterett: støtte i fast trygderetts-praksis, eksempelvis TRR-1991-678
- ✓ Ulovfestet unntak ved «særlige forhold»
- ✓ Utilstrekkelig for å anvende unntaket at arbeidsgiver betalte godtgjørelse

Elektromontør (Rt. 2000 s. 1028)

- ✓ På vei hjemmefra til arbeidsstedet
- ✓ Utenfor dekningsområde
- ✓ Høyesterett: viser til argumentasjonen i Installasjonsinspektør-dommen (forent)
- ✓ Anvendelse av det ulovfestede unntaket? Nei – ikke ansett tilstrekkelig at:
 - arbeidsgiver eide bilen
 - det ble betalt lønn i reisetiden
 - at det i bilen var det verktøy som ble benyttet i arbeidet

22

Oppsummert

Installatørinspektør Rt. 2000 s. 220

Elektromontør Rt. 2000 s. 1028

Ikke dekket av yrkesskadereglene på reise mellom hjem og arbeidssted med mindre

- Reisen skjer i «arbeidsgivers regi» eller reisen medfører «vesentlig økt risiko for skade»
Vest-Afrika (TRR-2014-3292)
- Det foreligger «særlige forhold»

23

Eksempel 1 Teaterensemble (TRR-2006-3366)

«i arbeidsgivers regi» og/eller «særlige forhold» og dermed yrkesskade?

NAV godkjente ikke skaden som yrkesskade – ut fra følgende begrunnelse:

1. Arbeidet var avsluttet for dagen og vedkommende var på vei til hotellet som var å anse som 'midlertidig hjem'. Man er da ikke yrkesskadedekket.
2. Transporten kunne heller ikke anses å være i arbeidsgivers regi, se Rt. 2000 s. 220 og Rt. 2000 s. 1028

Skadelidte anket til trygderetten. Trygderetten var enig med NAV

24

Eksempel 2 *Treningstid* (TRR-2000-4640)

- Spesialmedarbeider i politiet
- Skadet under sykling fra hjem til jobb
- Arbeidsgiver hadde klar interesse av at de ansatte trente
- Trening kunne skje utenfor arbeidstiden
- Avlønnet under trening

Illustrasjonsfoto

«i arbeidsgivers regi» og/eller «særlige forhold» og dermed yrkesskade? Fylkestyngdekantoret godkjente ikke skaden som yrkesskade, men skadelidte fikk medhold i Trygderetten:

«[S]kaden oppsto på den dagen som på forhånd var avsatt til fysisk trening og ellers under utføring av en aktivitet som arbeidsgiveren hadde godkjent som slik trening. Forøvrig gjelder at det må legges til grunn at det var avtalt temmelig klare begrensninger med hensyn til omfanget av betalt fysisk trening som nevnt. Den aktuelle syklingen må anses å ha skjedd innenfor rammene av disse. Etter rettens mening tilsier dette at utføring av arbeidsoppgaver i form av fysisk trening **framsto som et mer sentralt formål med syklingen enn gjennomføring av en vanlig arbeidsreise.**»

25

Eksempel 3 *Avisbud* (TRR-2010-1152)

- Skadet i trafikkulykke på vei hjem fra avisrunden
- Fikk kjøregodtgjørelse
- Partene var enige om at bilen var å anse som arbeidsstedet under befraktning av aviser

«i arbeidsgivers regi» og/eller «særlige forhold» og dermed yrkesskade? Nav godkjente ikke skaden som yrkesskade – NAV Klageinstans opprettholdt Navs avgjørelse.

Trygderetten viste til 2000-dommene og det endret ikke situasjonen at han var pålagt å holde bilen i trafikkmessig forsvarlig stand (hvilket ble gjort hjemmefra)

Anken førte ikke frem

26

Tradisjonelle reisesaker

Politi skulle møte på oppdrag – utenom ordinær arbeidstid – utenom vanlig oppmøtested

ER REISETIDEN ARBEIDSTID ?

Thue (HR-2018-1036-A)

Høyesterett ba EFTA-domstolen om en rådgivende uttalelse om forståelsen av **arbeidstidsbegrepet** i

2003/88/EF (**arbeidstidsdirektivet**), artikkel 2 som definerer arbeidstid som «**det tidsrum hvori arbeidstageren er på arbejde og står til arbeidsgiverens rådighed under udførelsen af sin beskæftigelse eller sine opgaver ...**».

3 elementer i EFTA-domstolens vurdering (kan brukes hvis ett eller flere er oppfylt):

- Er reisen en nødvendig og vesentlig forutsetning for å kunne ivareta arbeidsoppgavene på en pliktoppfyllende måte? (avsnitt 57)
- Er arbeidstaker underlagt arbeidsgivers instruksjonsmyndighet på reisen? (avsnitt 58)
- ... og som følge av det må arbeide (avsnitt 60)

Høyesterett godkjente reisetiden som arbeidstid

27

28

Aktiv forelesningsdel

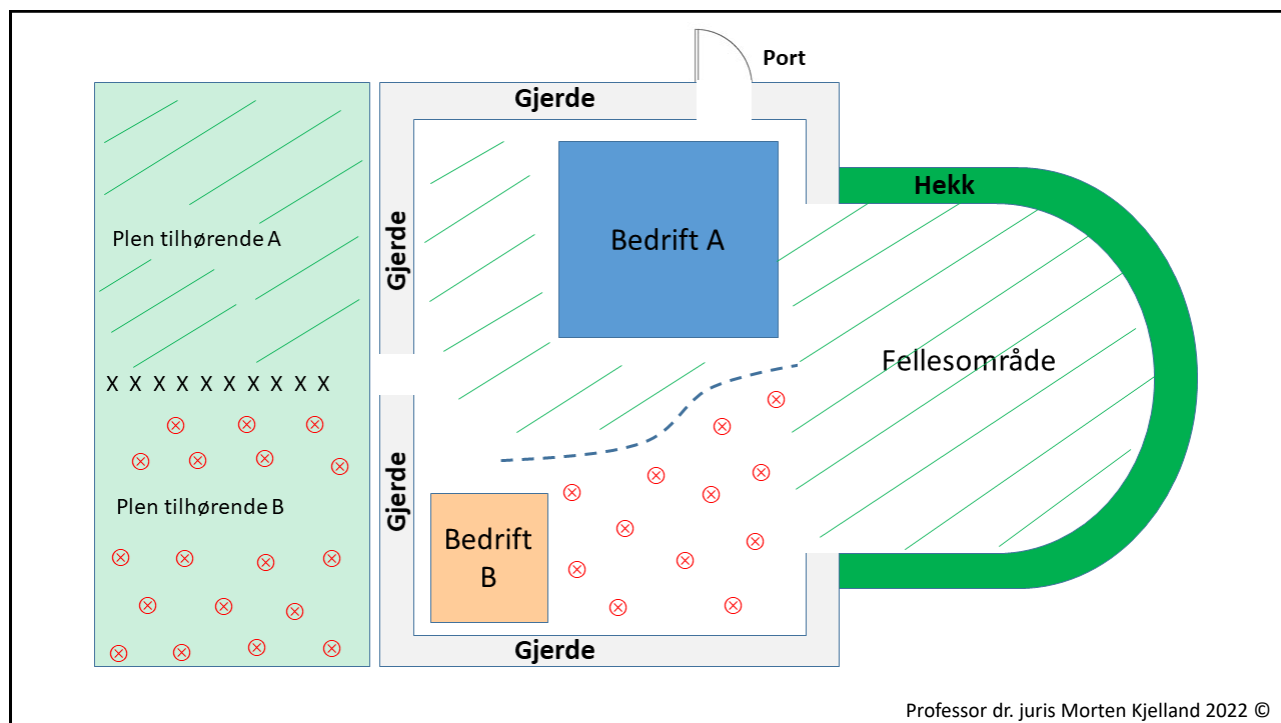

Diskuter to og to følgende temaer:

1. **Refleksjonsoppgave:** En del skader skjer på vei mellom parkeringsplass og hovedbygget der skadelidte arbeider. Kan skader i slike tilfeller bli godkjent som en yrkesskade – og hvilke momenter er i så fall sentrale i vurderingen?
2. **Minicase:** Lise arbeider på Hjerkinns der virksomheten hun er ansatt i har sitt hovedkontor. Hun skal på kundebesøk i Oslo og er nødt til å ta bil for å få med seg alt hun trenger til møtet. Bilturen til Oslo tar omtrent 4 timer (330 km). Lise synes det er for langt å kjøre på én dag – særlig siden hun først får startet turen etter formiddagsmøtene er avsluttet – og bestemmer seg derfor for å overnatte på et av hotellene ved Gardermoen. Da vil hun kun ha en kort kjøretur dagen etter og være opplagt til kundebesøket. Etter å ha spist frokost går hun til bilen, som er gateparkert utenfor hotellet. Lise påføres en ryggglidelse i fallet. Kan skaden godkjennes som en yrkesskade?

29

Professor dr. juris Morten Kjelland 2022 ©

30

Geografisk avgrensning

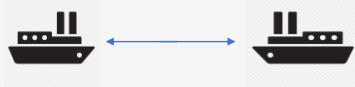
1. Lukkede for alminnelig ferdsel

2. Åpne for alminnelig ferdsel

3. Skiftende arbeidssteder

4. Spesielt risikoutsatte områder

31

Geografisk avgrensning

1. Lukkede for alminnelig ferdsel

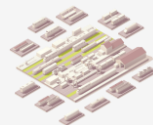
2. Åpne for alminnelig ferdsel

3. Skiftende arbeidssteder

4. Spesielt risikoutsatte områder

32

Geografisk avgrensning

Avgrensning med for eksempel gjerde, plen eller hekk: yrkesskadedekningen gjelder

33

Geografisk avgrensning – innenfor porten

Personal-inngang I og II	LH-2021-96175 TRR-2021-2162	Sykehusansatt som falt på is utenfor sykehusets personalinngang	JA Området hadde tilnærmet bare interesse for ansatte; geografisk skjermet fra andre deler av området
Metallrist	TRR-2001-1109	Kommuneansatt falt i trappen når hun skulle låse seg inn på rådhuset	JA Naturlig å anse metallristen (trappen) som en fysisk del av bygget der hun arbeidet
Åpningsvakt	FSN-7119	Falt da hun skulle låse seg inn hoveddøren til kjøpesenter	JA Vektlagt at skadelidte var kommet helt til «trammen utenfor ytterdøren og er i ferd med å låse seg inn»
Bilutlevering	TRR-2014-2205	Bilutlevering etter vanlig arbeidstid – skadet i dump like ved inngangsdøren	JA Skjedde inne på området; argumentet om geografisk avgrensning
Ansattparkering I	TRR-2019-413	Falt på is på vei til jobb, like utenfor inngangsdør til arbeidsstedet	NEI Plassene ligger på et område som må anses åpent for alminnelig ferdsel
Ansattparkering II	FinKN-2019-599	Falt på is på vei til jobb, like utenfor inngangsdør til arbeidsstedet	JA Bilen var parkert på et sted reservert for arbeidstakere inne på sykehusets område; uten betydning at stedet var åpent for allmenn ferdsel

34

Geografisk avgrensning

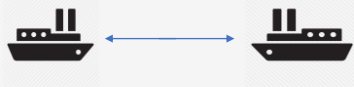
1. Lukkede for alminnelig ferdsel

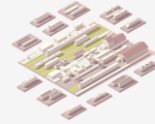
2. Åpne for alminnelig ferdsel

3. Skiftende arbeidssteder

4. Spesielt risikoutsatte områder

35

Åpen for allmenn ferdsel - eksempler

Fosbykollen	TRR-2006-2007	Skled på en isete parkeringsplass på vei inn til arbeidsstedet	NEI Parkeringsplassen ble brukt av både besøkende og ansatte
Kommunalt hybelhus Kommune-arkivar	TRR-2008-2445 TRR-2012-468	Parkeringsplass Parkeringsplass	Likedan Likedan
Fortaushull	TRR-2008-607	Sykepleier falt på grunn av hull i fortauet utenfor sykehusinngangen	NEI Fortauet ble brukt av både besøkende og ansatte
Voldsepisode	TRR-2012-839	Skallet ned av kollega på parkeringsplass etter konflikt på arbeidsplassen	NEI Skadeområdet var åpent for alminnelig ferdsel

36

Geografisk avgrensning - Oppsummering

Vurderingstemaet: er skadestedet **åpent** for alminnelig ferdsel ?

Områder som **lukkede** for alminnelig ferdsel er **innenfor** yrkesskadedekningen

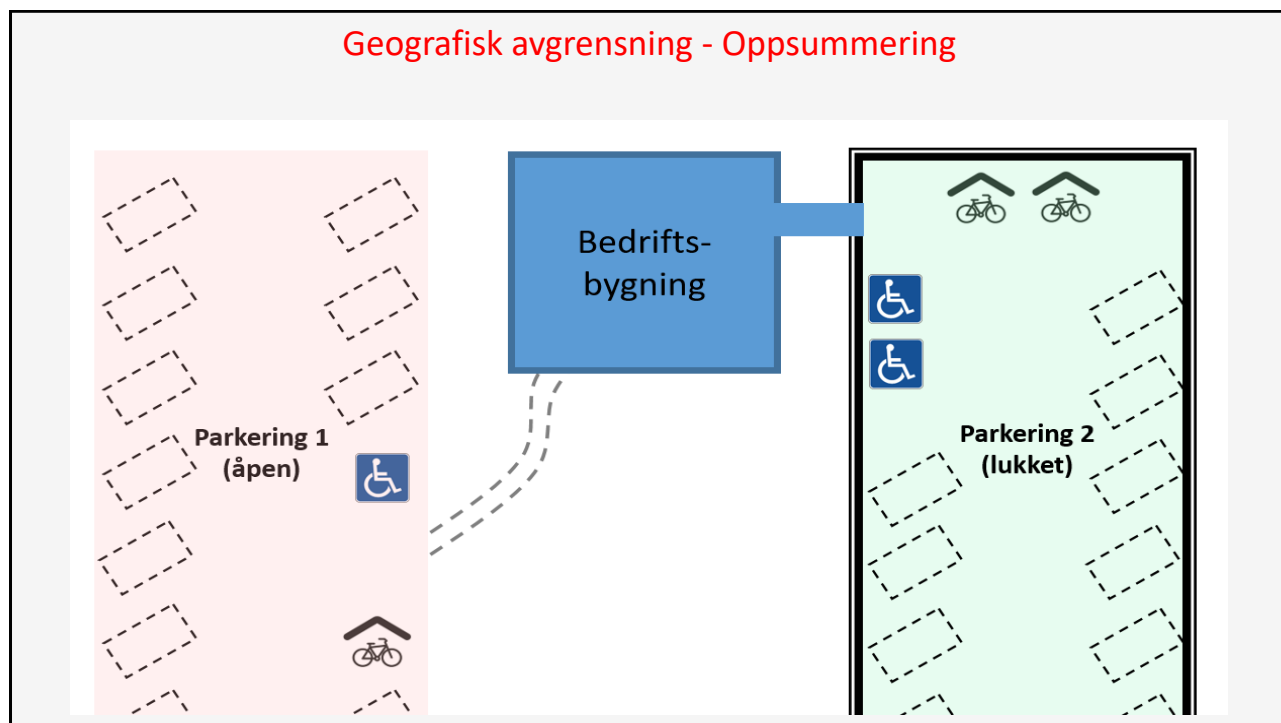

Områder som er **åpne** for alminnelig ferdsel er **utenfor** yrkesskadedekningen

37

Geografisk avgrensning - Oppsummering

38

Geografisk avgrensning

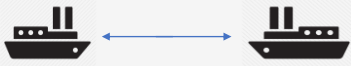
1. Ikke åpne for alminnelig ferdsel

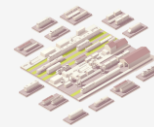
2. Åpne for alminnelig ferdsel

3. Skiftende arbeidssteder

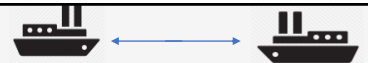

4. Spesielt risikoutsatte områder

39

Geografisk avgrensning - Skiftende arbeidssteder

Kjørebom	TRR-2009-70	Matros snudde seg for å gi beskjed til kollega og fikk kjørebommen i hodet da han forlot fergen	JA Kjørebommen var en «yrkesmessig risiko» knyttet til arbeidet
Båt-klarering	TVTRA-2012-24403	Innleid skipper skled og falt på bryggeområdet da båten skulle klargjøres	JA Arbeidet ble utført på flere geografiske steder – feste/løsne trosser, lasting og lossing er en «yrkesmessig risiko», så selv om bryggeområdet ikke var fysisk avstengt – lå det innenfor arbeidsgivers kontrollsfære

40

Geografisk avgrensning

1. Ikke åpne for alminnelig ferdsel

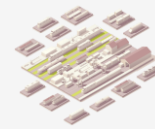
2. Åpne for alminnelig ferdsel

3. Skiftende arbeidssteder

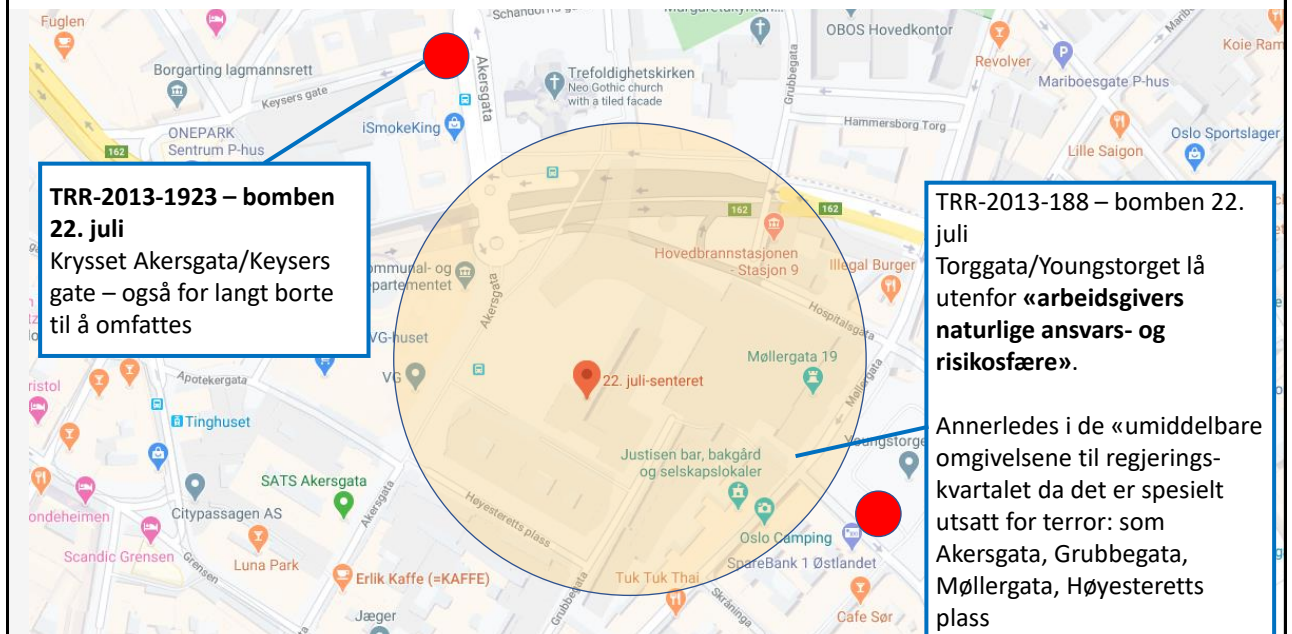
4. Spesielt risikoutsatte områder

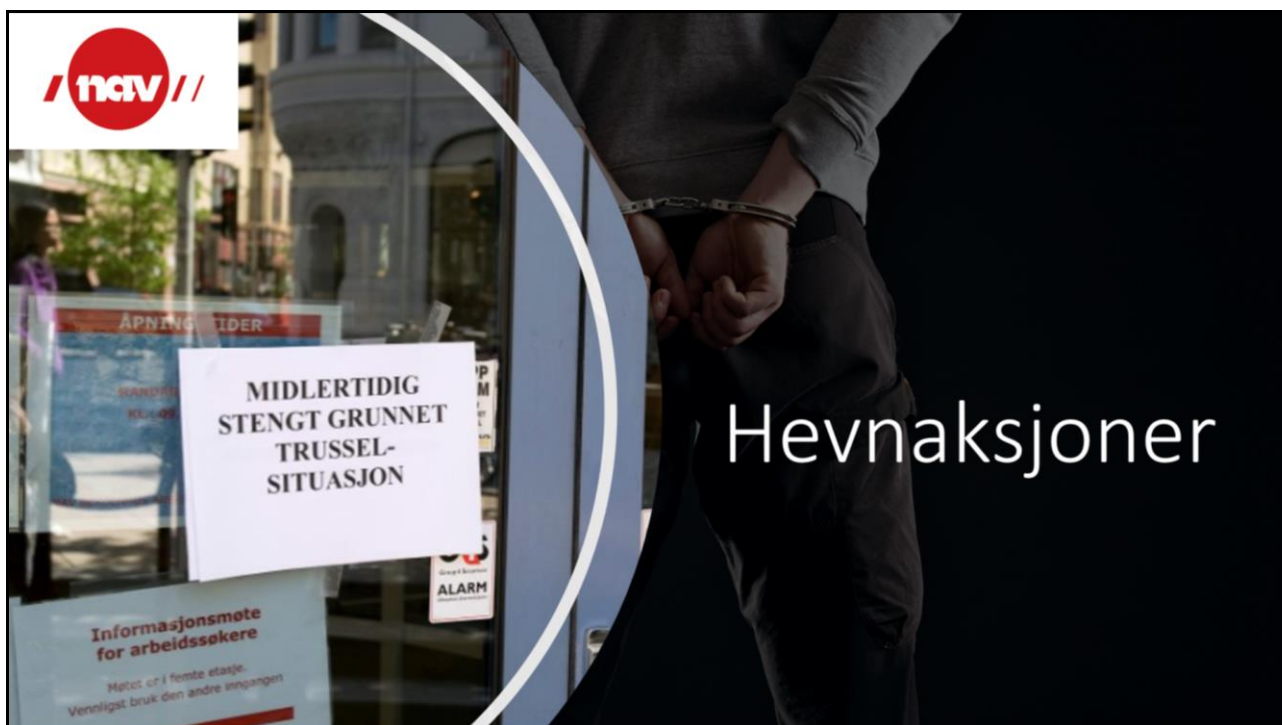
41

Vurderingstema

Ligger skadestedet innenfor «arbeidsgivers naturlige ansvars- og risikofære»?

42

43

Hevnaksjon på vei mellom hjem og arbeidssted

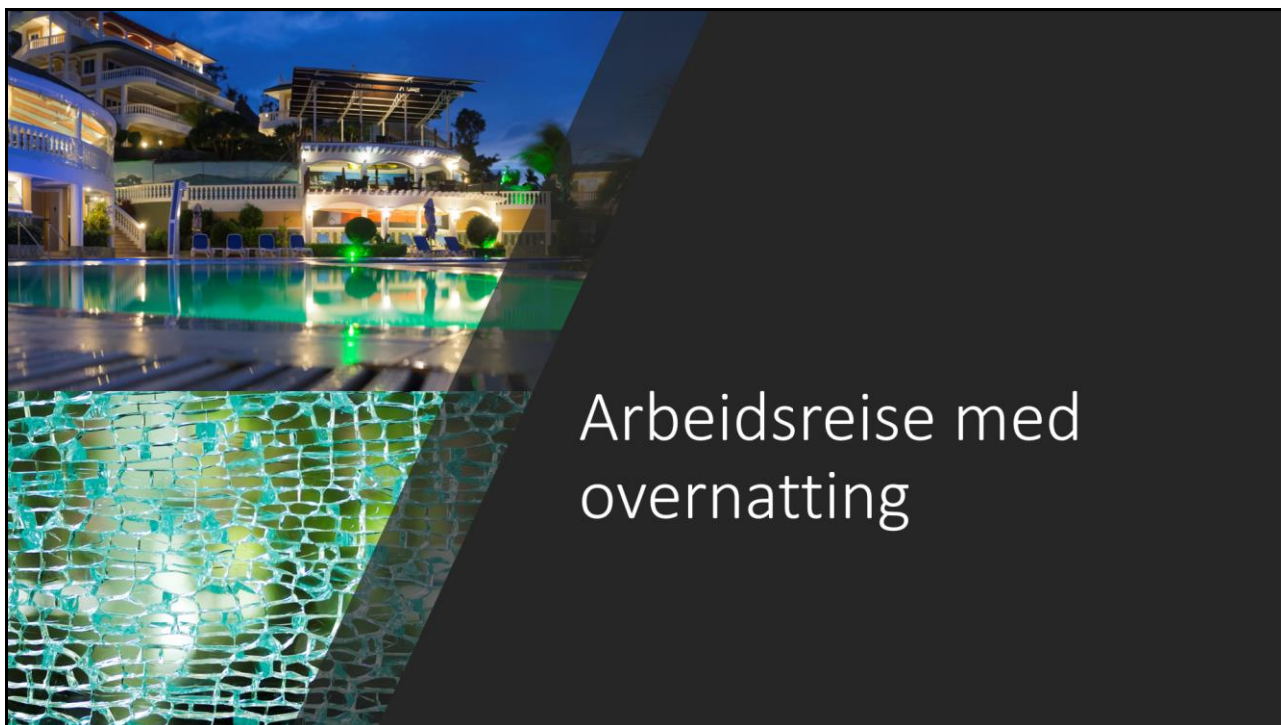
Hevnaksjon I	TRR-2013-3097	Toalettene på restaurant ble brukt som sprøyte-rom og til omsetning av narkotika.	JA «tilknytning til arbeidet»
Hevnaksjon II	LB-2016-162903	Ansatt låste opp døren og ble møtt av aggressiv narkoman. På vei hjem: overfalt og utsatt for vold.	JA «tilstrekkelig tilknytning til arbeidet»
Kjørelærer	FKN-2010-294	Taxisjåfør og kjørelærer på bussjåfør hadde på dagtid vært i munnhuggeri om kjøre-skoleelevs kjøring. På vei hjem ble buss-sjåføren overfalt av flere personer fra en taxi.	JA «Direkte tilknytning til hendelsen i arbeidstiden»

Det sentrale er å vurdere

bakgrunnen for overfallet

tilknytningen og nærheten til det ordinære arbeidet

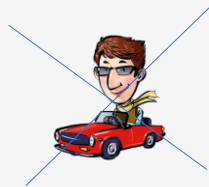
44

Arbeidsreise med overnatting

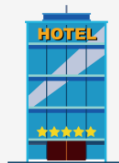
45

Arbeidsreise med overnatting

NEI

Oslo tur (TRR-2004-4054)

JA

NOU 1990: 20 s. 584

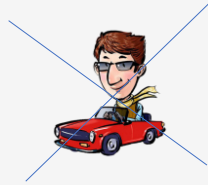
Rundskriv og praksis:

- Overnatting må være «**naturlig**»
- Reisen må være «**direkte**»

46

Arbeidsreise med overnatting

NEI

Oslotur (TRR-2004-4054)

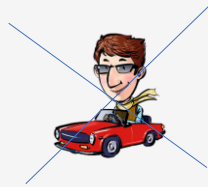
Trygderetten:

«Ved overnatting utenfor hjemmet ved reiser i arbeidsgivers regi, anses personen yrkesskadedekket ved reisen fra hjemmet til overnatningsstedet. Ved reisen fra selve overnatningsstedet til det faktiske arbeidsstedet er personen ikke yrkesskadedekket. Dette oppfatter retten som en videreføring av *prinsippet om at en arbeidstager ikke er yrkesskadedekket på reise til og fra arbeidet*.»

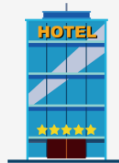
47

Arbeidsreise med overnatting

NEI

Oslotur (TRR-2004-4054)

JA

NOU 1990: 20 s. 584

Rundskriv og praksis:

- Overnatting må være «**naturlig**»
- Reisen må være «**direkte**»

48

Arbeidsreise med overnatting

Overnatting må være «naturlig»

Kjørelengde	TRR-1998-659	Politimann møtte i retten – 20 mil fra hjemmet Skadet på hjemveien	JA ☒ Det kunne vært naturlig med overnatting
Forkynner	TRR-2001-1921	Forkynner holdt kurs 8,5 mil fra hjemmet Skadet på hjemveien	NEI ☒ Det var for kort til at det var naturlig med overnatting

Sentralt i vurderingen er også

- hvor sent arbeidet avsluttes
- reisetiden – forskjell på veiforbindelser i Norge

49

Arbeidsreise med overnatting

Reisen må være «direkte»

Togreise	TRR-2009-539	Arbeidstaker var på kurs med overnatting fra torsdag til fredag kl. 16 – toget hjem gikk kl. 23 Han dro i stedet med morgentoget lørdag Falt på jernbanestasjonen i hjembyen	JA ☒ Overnatting var nødvendig Egeninteressen av å vente var ikke fremtredende
Forsovelse	TRR-2009-1510	Endret reiserute – skulle hjem med fly kl. 07, men forsov seg – hadde kommet seg hjem ganske raskt	JA ☒ Poenget om egeninteresse sto sentralt, og var ikke fremtredende
Billigbilletter	TRR-2009-1404	Arbeidet på en konferanse ble avsluttet onsdag kveld – hjemreise fredag formiddag etter ønske fra arbeidsgiver for da var det rimelige billetter Mens arbeidstakeren ventet på drosje etter utsjekking ble hun ranet og skadet	JA ☒ Den utsatte reisen mellom hotellet og hjemmet var i arbeidsgivers interesse

Kravet om «direkte reise» strekker seg noe lenger enn ordlyden i forarbeidene

50

Hjemmekontor

51

Hjemmekontor

– stadfester og presiseringer i nyere rettspraksis

Telefonkonferanse (TRR-2021-452):

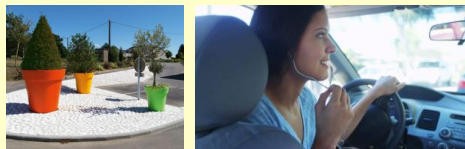

52

Hjemmekontor

– stadfestinger og presiseringer i nyere rettspraksis

Telefonkonferanse (TRR-2021-452):

«Trykderetten [har] ved tolkingen av begrepet hjemmekontor ... lagt vekt på om det er **mangel på kontor plass** hos arbeidsgiver, og/eller om det av hensyn til **arbeidets art** er nødvendig å begynne eller avslutte arbeidet i hjemmet. De er således ikke tilstrekkelig at arbeidstaker selv velger å arbeide fra hjemmet av praktiske grunner.

...

Retten viste [i TRR-2012-1654] til at det i arbeidslivet generelt ikke er uvanlig at arbeidstakere utfører visse forberedelser hjemme, og at det **ikke er avgjørende at man ville vært dekket dersom man utførte tilsvarende arbeidsoppgaver på jobben** før det samme møtet. Retten framholdt at hjemmet må «ha preg av å være et opprettet hjemmekontor», og at det ikke var tilstrekkelig at arbeidstakeren av praktiske grunner valgte å utføre arbeidet hjemme. ... Det er altså **ikke tilstrekkelig at vedkommende selv velger å arbeide fra hjemmet** av praktiske årsaker.»

53

NR	AVSAGT	AVGJØRELSE	POPULERNAVN	HJEMMEL	DISSENS	MEDHOLD/ SKADDEHJELP	SETTING	BEGRUNNELSE	HEVNING/TIL ANDRE AVGJØRELSER	MERKNAD/TANKER	FULGT OPP
1	1901 2001	TRR-1999- 3756	Leveransesag	Ftrl. § 13-6(2)	Nei	Nei	Hjemmekontor: traffikkulykke på veg hjem til. Fartskrem i bil. Måtte skjæres ut.	Tilbakaholdne (logiveroppgave) Personlig og fysisk risiko -Commerensselskapet Pløying til kontorfunksjoner Arbeidsstøtte -Ikke nok med sjekk av e-post -Telefonbruk i bilens veie	BL 2000 s. 220 og 1028, TRR-1993-204	Femmedagsjennelse. Merknad om hjemmekontor	TRR-2010- 950, TRR- 2009-75, TRR- 2010-1298,
2	0404 2003	TRR-2002- 2508	Rederinspektør	Ftrl. § 13-6(2)	Nei	Ja	Hjemmekontor: påkjørt av bil på vei hjem fra arbeidsstedet. Eget kontor i leiligheten. Kontorplass hos oppdragsgiver i England + eget hjemmekontor.	Nødvendig av hensyn til arbeidets art (rundtkrivet) Stabilitet og sikkerhet Arbeidsstøtte for å kunne sende konfidensiell informasjon -Stabilitet ordning -Viktige deler av arbeidet ble gjort derfra -Skulle hjem for å fortsette/fulføre arbeidet på hjemmekontoret. Arbeidsstøtte Arbeidsstøtte Arbeidsstøtte	Rundskrivet, jf. TRR- 1973-1183	Klart innenfor. To medlemmer.	
3	1103 2005	TRR-2004- 3370	Fakturalevering	Ftrl. § 13-6(2)	Nei	Ja	Hjemmekontor: skadet i bil på vei til arbeidsgiver for å levere faktura for kjøring (arbeidsstøtte)	Nødvendig Arbeidsstøtte Arbeidsstøtte Arbeidsstøtte	Gravel	Ingen krav til utformingen av hjemmekontoret.	TRR-2007- 3053
4	1111 2005	TRR-2005-171	Hundegang	Ftrl. § 13-6(2)	Nei	Nei	Hjemmekontor: sykkelvelt etter angrep av hund på vei hjem for ferdigstillelse av arbeid.	Ikke relevant hjemmekontor Personlig og fysisk risiko Sjansen til å bli drept for at arbeidets art og situasjonen for øving gjør det naturlig og nødvendig å gjøre det der Arbeidsstøtte Arbeidsstøtte Arbeidsstøtte Arbeidsstøtte Løsgiveroppgave	Gravel	Bevisproblematikk i arbeidstakerens drifavor.	

Lasse Hansen Jostad

Velkommen til kurs! Presentasjon av dagens program

- Registrering & kaffe skjer helt oppstartsvis
- Opplegget for kurset

Leksjon 1 Bedriftsvilkårene

- Kort oversikt over inngangsvilkår for yrkesskade
- Hyggetur med jobben I og II-dommene; essensen i avgjørelsen
- Når er man dekket på reiseveien?
- Kort om hjemmekontor
- Oppsummering

Hjelpeskisse 1

Hjelpeskisse 2

Masteroppgave om reiseveien (Lasse Hansen Jostad)

Masteroppgave om arrangementer i arbeidsgivers regi eller interesse (Siv Skorstad)

Welcome

3.4 Hyggetur med jobben I (Rt. 2004 s. 487) – presisering av inngangsvilkårene

54

Oppsummerende utgangspunkter - Reiseveien

Ikke dekket på reise mellom hjem/hotell og første arbeidssted

Dekket på reise mellom hjem og til/fra hotell (forutsatt at overnatting er «naturlig» og reisen er «direkte»)

Dekket ved tradisjonelle reisesaker når «det er i arbeidsgivers regi»

Ikke dekket ved tradisjonelle reisesaker med mindre «særlige forhold» kan godtgjøres

Dekket på områder som ikke er åpne for alminnelig ferdsel

Ikke dekket på områder som er åpne for alminnelig ferdsel

Dekket ved hevnaksjon når bakgrunnen for overfallet har tilknytning og nærhet til arbeidet

Dekket på reise mellom arbeidssteder (også når hjemmekontor er godkjent som arbeidssted)

55

Allerede medlem?

[Gå til medlemssiden med filmarkiv med mer](#)

NYTT møte!

NFFE-møte 19. oktober 2022 kl. 16.00-18.00

Gir 2 Juridiske etterutdanningstimer

Funksjonsvurdering og uføregrad – hvordan utmåle erstatningen i praksis?

- Funksjonsvurderinger er viktig for utmålingen av personskadeerstatning. Medisinske spesialisterklæringer gir ofte en funksjonsvurdering, men den konkrete utmålingen kan være vanskelig i praksis.
- Hvordan «omregne funksjonsvurderingen til penger» for å utmåle erstatning for bl.a. fremtidig inntektstap?
- Hvordan fastsette en konkret uføregrad på grunnlag av funksjonsvurdering? En del utmålingsregler bygger på uføregrad i prosent, for eksempel i folketrygdloven og i yrkesskadeerstatning.
- Praktiske eksempler og typetilfeller vil bli belyst.

Hvert av de to innleggene blir på ca. 40 minutter, med en etterfølgende spørsmål og svar-seanse

56

Arbeidsulykkebegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

Professor dr. juris Morten Kjelland

57

Arbeidsulykkebegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

Her vil du lære (læringsmål):

- 1 Yrskeskadeansvarets plassering
- 2 Dekningsområdene – en hjelpeskisse
- 3 Nærmere om det markerte ulykkesbegrepet
- 4 Nærmere om det avdempede ulykkesbegrepet
- 5 Sikkerhetsventilen i ysfl. § 11 bokstav c
- 6 Melding ved yrkesskade
- 7 Kort om Covid 19-skader

58

Yrkesskadeansvaret

– forholdet til arbeidsgiveransvaret

59

Arbeidsulykkebegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

Her vil du lære (læringsmål):

- ✓ 1 Yrkesskadeansvarets plassering
- ② 2 Dekningsområdene – en hjelpeskisse
- 3 Nærmere om det markerte ulykkesbegrepet
- 4 Nærmere om det avdempede ulykkesbegrepet
- 5 Sikkerhetsventilen i ysf. § 11 bokstav c
- 6 Melding ved yrkesskade
- 7 Kort om Covid 19-skader

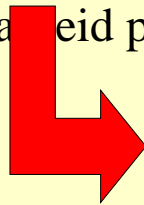
60

Yrkesskade

– dekningsområdet

Ysfl. § 10

«Yrkesskadeforsikringen skal ... dekke **skader og sykdommer** som arbeidstaker påføres i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden.»

Ysfl. § 11

Dekningsområdet

Ysfl. § 11

Yrkesskadeforsikringen skal dekke a) skade og sykdom forårsaket av **arbeidsulykke**

Folketrygdloven § 13-3

«[2] Som **arbeidsulykke** regnes en plutselig eller uventet ytre hending som medlemmet har vært utsatt for i arbeidet. Som **arbeidsulykke** regnes også en konkret tidsbegrenset ytre hending som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid.

[3] **Belastningslidelser** som over tid har utviklet seg i muskel-/skjelettsystemet, regnes **ikke** som yrkesskade. Det samme gjelder lidelser som har utviklet seg som følge av psykiske påkjenninger eller belastninger over tid.»

Dekningsområdet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

For eksempel fall fra stillas

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 a)

For eksempel løfteskader

Belastningslidelse (ikke dekning)

Ftrl. § 13-3 (3), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Økonomiske og administrative hensyn (men se NOU 2008: 11)

Dekningsområdet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

For eksempel stillas-fall

Rettspraksis: *Fotballspiller* (Rt. 2006 s. 1642), *Myggstikk* (Rt. 2009 s. 1619) og *Matforgiftning* (Rt. 2009 s. 1485)

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 a)

For eksempel løfteskader

Rettspraksis: *Skygge* (Rt. 2005 s. 1757), *Pall* (Rt. 2007 s. 882) og *Musikklærer* (Rt. 2009 s. 1626)

Belastningslidelse (ikke dekning)

Ftrl. § 13-3 (3), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Økon. og administrative hensyn

Rettspraksis: *Ambulansesjåfør* (Rt. 2013 s. 645)

Arbeidsulykkebegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

Her vil du lære (læringsmål):

- ✓ 1 Yrlesskadeansvarets plassering
- ✓ 2 Dekningsområdene – en hjelpeskisse
- 3 Nærmere om det markerte ulykkesbegrepet
- 4 Nærmere om det avdempede ulykkesbegrepet
- 5 Sikkerhetsventilen i ysfl. § 11 bokstav c
- 6 Melding ved yrlesskade
- 7 Kort om Covid 19-skader

65

3 «Aktiv» forelesningsdel – yrlesskadeansvaret

Diskuter i en summegruppe hvordan man skal forstå uttrykket

«**plutselig eller uventet ytre hending**»

i ftrl. § 13-3 andre ledd første punktum

– og hvilke **rettskilder** som er sentrale i tolkningen.

66

Arbeidsulykkesbegrepet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Rettspraksis: *Fotballspiller*
(Rt. 2006 s. 1642)

Faktum: Ryggskade etter takling i NM-kamp

Utfall: Ansett som arbeidsulykke

Sentrale presiseringer:

- ✓ Stadfester at ordlyden skal tolkes som «plutselig OG uventet»
- ✓ Må foretas en «**relativisering** av kravet til ulykkeshendelse» (avsn. 36)
- ✓ Kreves tilstrekkelig avvik fra normal utøvelse av aktuelle yrkesaktivitet, men avviket trenger ikke være betydelig (avsn. 37–39)

Arbeidsulykkesbegrepet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Rettspraksis: *Fotballspiller*
(Rt. 2006 s. 1642)

Den konkrete rettsanvendelsen

«[H]endelsen A ble utsatt for, atskiller seg markert fra spillets ordinære gang, og at den hadde et betydelig skadepotensiale. Skaden må da anses som en arbeidsulykke ...» (avsnitt 45)

Sentrale **momenter** i vurderingen (sml. TRR-2005-01326):

- ① Risiko
 - ② Vanlige arbeidsoppgaver
 - ③ Kontroll over situasjonen
 - ④ Faller
 - ⑤ Skaden → Bevis for hendelsesforløp
- } Ansett som arbeidsulykke

Arbeidsulykkesbegrepet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Matforgiftning
(Rt. 2009 s. 1485)

Høyesteretts generelle presiseringer:

«Formuleringen «en plutselig eller uventet ytre hending» må leses i lys av vilkåret om at det må foreligge en «arbeidsulykke». Det er etter alternativet i andre ledd første punktum [= det markerte arbeidsulykkesbegrepet] følgelig ikke tilstrekkelig at skade, sykdom eller død skjer ved en hvilken som helst plutselig eller uventet ytre hending; hendingen må være ulykkesartet – den må innebære et ulykkesmoment, se også Kjønstad (red.), Folketrygdloven med kommentarer side 593.» (avsnitt 21)

Arbeidsulykkesbegrepet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Matforgiftning
(Rt. 2009 s. 1485)

Høyesteretts generelle presiseringer:

«Formuleringen «en plutselig eller uventet ytre hending» må leses i lys av vilkåret om at det må foreligge en «arbeidsulykke». Det er etter alternativet i andre ledd første punktum [= det markerte arbeidsulykkesbegrepet] følgelig ikke tilstrekkelig at skade, sykdom eller død skjer ved en hvilken som helst plutselig eller uventet ytre hending; hendingen må være **ulykkesartet** – den må innebære et **ulykkesmoment** se også Kjønstad (red.), Folketrygdloven med kommentarer side 593.» (avsnitt 21)

Klargjør at det kreves et ulykkesmoment *i tillegg til* plutselig uventet ytre hendelse; følger opp Fotballdommen

Arbeidsulykkesbegrepet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Matforgiftning
(Rt. 2009 s. 1485)

Høyesteretts konkrete rettsanvendelse:

«Sykdommen ... reaktiv artritt ... skyldes smitte som den ankende part ble påført etter å ha spist infisert mat. Slik smitte vil – som annen smitte – normalt være forårsaket av en ytre hending som har inntrådt plutselig og uventet. Men påføring av smitte mangler vanligvis det ulykkesmoment som særpreger en arbeidsulykke. Dette taler for at smittetilfellene i sin alminnelighet ikke omfattes av § 13-3 første ledd, jf. andre ledd første punktum.» (avsnitt 22)

Utfall: **Ikke en arbeidsulykke**

↳ Men: Godkjent som en yrkessykdom likestilt med yrkesskade, jf. yrkessykdomsforskriften § 1 bokstav H nr. 2

Arbeidsulykkesbegrepet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Matforgiftning
(Rt. 2009 s. 1485)

Hovedregelen

«[P]åføring av smitte mangler vanligvis det ulykkesmoment som særpreger en arbeidsulykke. Dette taler for at smittetilfellene i sin alminnelighet **ikke omfattes** av § 13-3 første ledd, jf. andre ledd første punktum.» (avsnitt 22)

Unntak

«Jeg understreker at smittetilfeller **unntaksvis** vil kunne omfattes av reglene om arbeidsulykke dersom påføringen av smitte skyldes en ulykkesartet hendelse, for eksempel et **sprøytstikk**.» (avsnitt 24)

3

Dekningsområdet

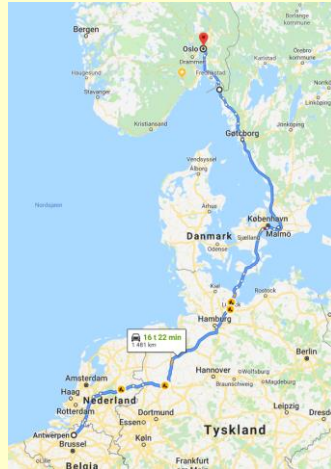
Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a

Myggstikk
(Rt. 2009 s. 1619)

Faktum

2. august: Høy feber og hevelse → streptokokk A-infeksjon og nyresvikt

1. august: Sover etter at bilen var lastet av

Åpent vindu

30. juli 2004 kjører gjennom Belgia

73

3

Dekningsområdet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a

Myggstikk
(Rt. 2009 s. 1619)

Faktum

1. august: Sover etter at bilen var lastet av

Mao: I arbeid på arbeid i arbeidstiden

Problemstillingen: En **arbeidsulykke?**

30. juli 2004 kjører gjennom Belgia

74

Dekningsområdet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Myggstikk
(Rt. 2009 s. 1619)

Høyesterett:

«Dekning under yrkesskadeforsikringen stiller ikke krav om at ulykken har sammenheng med noen risiko ved selve arbeidet. I et **grensetilfelle** vil imidlertid det forhold at ulykken er **yrkesrelatert**, kunne være utslagsgivende for at hendelsen blir ansett som en arbeidsulykke. ...

[D]et [er] tale om myggstikk og smitte som personer som deltar i yrkeslivet kan bli påført hvorsomhelst og nårsomhelst, det være seg i arbeidstiden eller i fritiden. Hendelsen har derfor – selv når man ser stikket og smitten under ett – **karakter av å tilhøre dagliglivets risiko**. Den kan etter min oppfatning følgelig **ikke få det preg av ulykkesmoment** som folketrygdloven § 13-3 annet ledd første punktum krever når hendelsen i seg selv er lite ulykkespreget.» (avsnitt 50)

↳ Utfall: Ingen arbeidsulykke

↳ Videreført i annen praksis, se bl.a. *Stålskrubb* (LA-2017-34736)

Arbeidsulykkesbegrepet – et blikk mot ulykkesforsikringer

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Må tolke de aktuelle
forsikringsvilkårene

Vega
(Rt. 1988 s. 394)

Høyesterett:

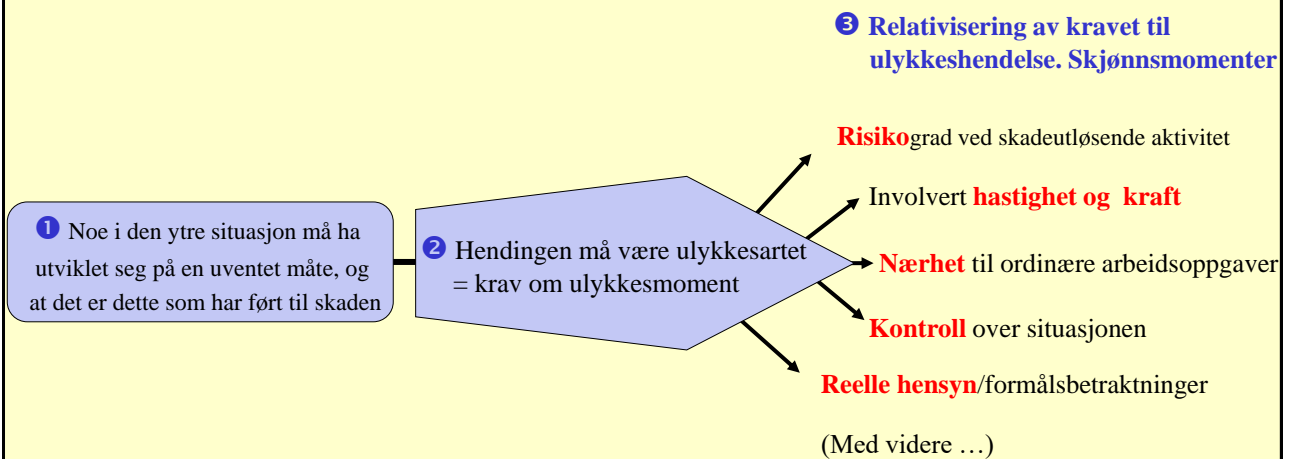
«Forsikringsvilkårenes bestemmelser om hvilke skader som dekkes, er bygget opp slik at det i § 3 fastslås at forsikringen omfatter **«ulykkeskade»** ...

Ankemetparten har vist til en rekke avgjørelser der det er stilt små krav til «den ytre begivenhet». Det har imidlertid i alle tilfelle vært fastholdt at **noe i den ytre situasjon må ha utviklet seg på en uventet måte**, og at det er dette som har ført til skaden.» (s. 397)

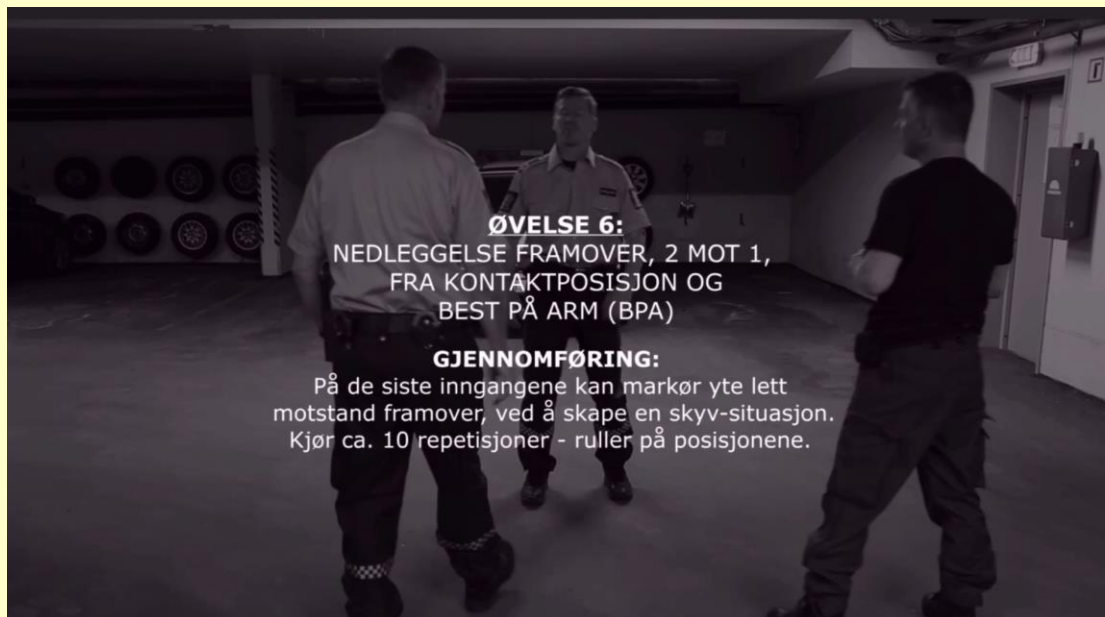
↳ Utfall: Ingen forsikringsdekning fordi dykkingen foregikk helt normalt uten ytre uhell av noe slag

↳ Videreført i annen praksis, se bl.a. *Legehelikopter* (RG-2013-1210), *Meiselmaskin* (RG 2006 s. 577), *Bjelkesammenstøt* (LG-2004-41036), *Alpinrenn I* (FinKN-2015-399), *Alpinrenn II* (FinKN-2016-277), *Alpinbakke* (FinKN-2017-600), *Kunstgressbane* (FinKN-2018-475), *Kant* (FinKN-2019-386), *Gjerdeklatrering* (FinKN-2019-603) og *Turning* (FinKN-2019-981)

Deloppsummering av det markerte ulykkesbegrepet

Arrestasjonsteknikk (TRR-2018-3018)

3 Arrestasjonsteknikk (TRR-2018-3018)

- viser utvikling av praksis på ett bestemt situasjonsområde og en relativisering av avvikskravet

«Dersom det tenkes en skala der fotballspillerdommen og skyggekjennelsen er i den ene enden, mens musikk lærerdommen er i den andre enden, kan skader i forbindelse med arrestasjonsteknikk og selvforsvar plasseres et sted imellom. ... Retten viser i forlengelsen av dette til at det har utviklet seg en praksis i Trygderetten knyttet til hendelser som finner sted under øvelse på arrestasjonsteknikk og selvforsvar. Hovedinntrykket av praksis er at skader pådratt under slike øvelser svært sjeldent har blitt ansett som arbeidsulykker etter folketrygdloven § 13-3 ...»

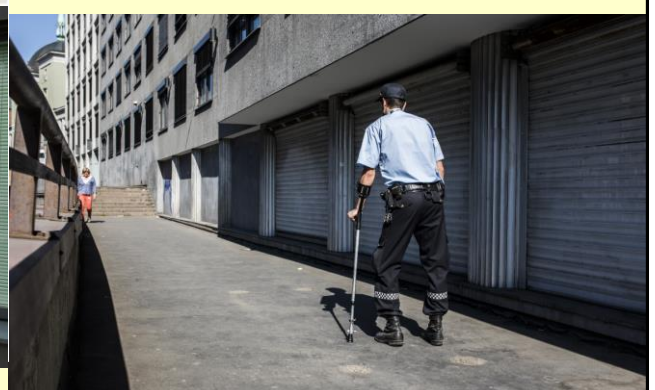
- ▶ Vist til bl.a. *Frigjøringsteknikk I* (TRR-2018-1556) og *Frigjøringsteknikk II* (TRR-2018-2465)
- ▶ Konkret vurdering: lå innenfor normale arbeidsoppgaver som politiansatt
- ▶ Generelle uttalelser om at «nær faregrensen for skade, stilles det i praksis mindre krav til avvik fra det normale for at forholdet anses som en arbeidsulykke» (relativisering)

79

3 Nyanser i kravet til relativisering | Lovendring fra 2021

Bedre yrkesskadeerstatning fra i dag
info@pff.no Publisert: 01.09.2022 kl. 15:52

80

Nyanser i kravet til relativisering

Endring i politiloven | Ny § 23a

§ 23 a. Erstatning for skader som skyldes pålagt trening

Den som gjør arbeid eller utfører verv i politiets tjeneste, kan kreve erstatning av arbeidsgiver for skader som ikke dekkes etter yrkesskadeforsikringsloven § 11, og som skyldes

- pålagt organisert trening og testing som inngår i sertifiserings- og vedlikeholdsprogram for innsatspersonell
- pålagt organisert trening, kursing eller øvelse på operative politioppgaver som omfatter elementer av maktbruk eller redningstjeneste
- opptaksprøver for innsatspersonell.

Lidelser som nevnt i folketrygdloven § 13-3 tredje ledd dekkes ikke.

Erstatningen skal utmåles som om skaden var en yrkesskade etter yrkesskadeforsikringsloven. Yrkesskadeforsikringsloven §§ 14 og 15 gjelder tilsvarende.

Reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kapittel IV, V og VI gjelder ikke for krav som behandles etter denne bestemmelsen.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om retten til erstatning, herunder om vilkårene for erstatning og saksbehandlingsregler.

0 Tilføyed ved lov 18 juni 2021 nr. 123 (i kraft 1 sep 2022 iflg. res. 12 aug 2022 nr. 1443).

81

§ 3. Skadesituasjoner som omfattes av politiloven § 23a

Retten til erstatning etter politiloven § 23a omfatter skader som skyldes

- treningsaktivitet som inngår i et sertifiserings- og vedlikeholdsprogram for innsatspersonell, og treningsaktivitet med elementer fra slike program når den inngår i kravsett for å inneha bestemte stillinger, funksjoner, klassifiseringer og sertifiseringer. Treningsaktiviteten omfattes uavhengig av om den foregår på eller utenfor politiets egen eiendom
- annen treningsaktivitet på operative politioppgaver som omfatter elementer av maktbruk eller redningstjeneste, jf. § 4. Slik treningsaktivitet omfattes også når den arrangeres av, eller i samvirke med, andre nasjonale eller internasjonale aktører eller av Politihøgskolen som etter- og videreutdanning
- opptaksprøver for innsatspersonell.

Retten til erstatning gjelder uavhengig av om treningsaktiviteten foregår i Norge eller i utlandet, og under hvilken del av treningsaktiviteten skaden oppstod. Retten til erstatning omfatter også skader som skyldes skadeforebyggende oppvarmingsøvelser som inngår i det spesifikke opplegget for treningsaktiviteter og opptaksprøver.

§ 4. Oppgaver som omfattes av politiloven § 23a første ledd bokstav b

Med treningsaktiviteter på operative politioppgaver med elementer av maktbruk eller redningstjeneste menes trening, kursing eller øvelser i blant annet:

- arrestasjonsteknikk
- bruk av våpen og andre maktmidler
- utrykningskjøring og bruk av kjøretøy til tvangsmessig stans av annet kjøretøy
- bruk av politihelikopter, droner o.l. i taktisk hendelses- eller situasjonshåndtering
- føring av snøscooter i politisære oppdrag, redningstjeneste og oppsynsvirksomhet

82

Nyanser i kravet til relativisering Endring i politiloven | Ny § 23a

§ 23 a. Erstatning for skader som skyldes pålagt trening

Den som gjør arbeid eller utfører verv i politiets tjeneste, kan kreve erstatning av arbeidsgiver for skader som ikke dekkes etter yrkesskadeforsikringsloven § 11, og som skyldes

- pålagt organisert trening og testing som inngår i sertifiserings- og vedlikeholdsprogram for innsatspersonell
- pålagt organisert trening, kursing eller øvelse på operative politioppaver som omfatter elementer av maktbruk eller redningstjeneste
- opptaksprøver for innsatspersonell.

Lidelser som nevnt i folketrygdloven § 13-3 tredje ledd dekkes ikke.

Erstatningen skal utmåles som om skaden var en yrkesskade etter yrkesskadeforsikringsloven. Yrkesskadeforsikringsloven §§ 14 og 15 gjelder tilsvarende.

Reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kapittel IV, V og VI gjelder ikke for krav som behandles etter denne bestemmelsen.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om retten til erstatning, herunder om vilkårene for erstatning og saksbehandlingsregler.

0 Tilføyed ved lov 18 juni 2021 nr. 123 (i kraft 1 sep 2022 iflg. res. 12 aug 2022 nr. 1443).

Lexia Education Fagportaler (2.0)

[Hjem](#) | [Hovedsider / Nyhetsarkiv](#) | [Anslagsrammer](#) | [Stilling](#) | [Drage emner](#) | [Sammenheng](#) | [Raskt frem for erstatningsrett](#) | [Min side](#) | [Redigeringstilsikringsverktøy](#) | [Lexia Management](#)

Friløst som Morten Kjelland - [Sett inn](#) - [Logg ut](#)

Nyhetsarkiv | Yrkesskadeansvar

Sideinnhold

- På denne siden finner du tre banner for nyheter:
- Nye eller ajourførte lover, forskrifter eller andre kilder.
- Nyene dommer som er videokommentert av Morten Kjelland
- Erstatningsaker i media

De kan velkne mellom de ulike nyhetstypene ved hjelp av de grå klikkarene (tabbelen) øverst i tabellen.

Klikkbare hovedmeny

- Rettsavgjørelser
- Litteratur
- Lover, forskrifter mv.
- Skisser & andre verktøy
- Filmer og e-kurs
- Nyhetsarkiv
- Mine favoritter
- Sideoversikten
- Noe du ikke finner?

Søkbart nyhetsarkiv

Janne Fossen (15/11/2022)
Vinterfest i Narvik

Personerstatning og arbeidsrettlig utvalg nyheter da M&H rådgivning ble etablert i Narvik.

[Les mer](#)

[15/11/2022]
Den uoppnåelige yrkesskadeerstatningen

Utvikling begrensning skaper utrygghet for de ansatte og er tidligere bransjens hoved bekymring.

[Les mer](#)

[15/11/2022]
Krefsyk brannmann tapte i Høyesterett

Ikke så far, den tidligere yrkesskadeerstatningsrett i domstol er på grunn av dette har blitt fjernet. Et stort utvalg, som generelt er arbeidstakeres, ligner domstolens beslutning.

[Les mer](#)

Marte Bjørke (15/11/2022)
Hvis de skades på felles øvelser, kan politifolk få yrkesskadeerstatning. Brannfolk får det ikke

... om yrkesskadeerstatning, som har blitt gjennomført av en utvalg i politiet som har fått i september.

[Les mer](#)

Marte Bjørke (15/11/2022)
Hvis de skades på felles øvelser, kan politifolk få yrkesskadeerstatning. Brannfolk får det ikke

... om yrkesskadeerstatning, som har blitt gjennomført av en utvalg i politiet som har fått i september.

[Les mer](#)

PERIKARSTAD (15/11/2022)
Brannkonstabel Lise (33) kjente det smalt i nakked den stigen som ut av kontroll. Men yrkesskadeerstatning kan hun glemme

... om yrkesskadeerstatning, som har blitt gjennomført av en utvalg i politiet som har fått i september.

[Les mer](#)

Arbeidsulykkebegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

Her vil du lære (læringsmål):

- ✓ 1 Yrlesskadeansvarets plassering
- ✓ 2 Dekningsområdene – en hjelpeskisse
- ✓ 3 Nærmere om det markerte ulykkesbegrepet
- 4 Nærmere om det avdempede ulykkesbegrepet
- 5 Sikkerhetsventilen i ysfl. § 11 bokstav c
- 6 Melding ved yrlesskade
- 7 Kort om Covid 19-skader

85

4

Arbeidsulykkesbegrepet

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

For eksempel løfteskader; løft av personer eller ting

Skygge (Rt. 2005 s. 1757)

Faktum: Vridningsskade i kne; misoppfatning hos skadelidte

Utfall: Ansett som arbeidsulykke

Sentrale presiseringer:

- ✓ Ikke tilleggskrav om «ytre» hending når arbeidstaker pga. vanskelig arbeidsstilling eller av andre grunner utsettes for ekstraordinær belastning eller påkjenning (avsn. 51)
- ✓ Den ekstraordinære påkjenning eller belastning kan i seg selv kunne utgjøre tilstrekkelig ulykkesmoment (avsn. 51)

86

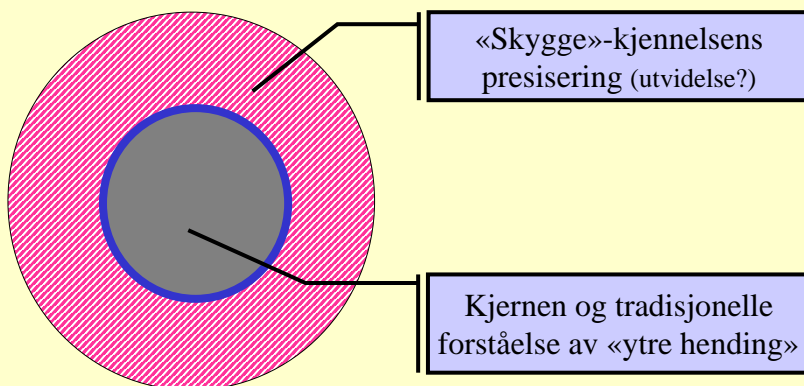
Arbeidsulykkesbegrepet

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§
10 og 11 (1) a)

For eksempel løfteskader; løft
av personer eller ting

Skygge (Rt. 2005 s. 1757)

Arbeidsulykkesbegrepet

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§
10 og 11 (1) a)

For eksempel løfteskader; løft
av personer eller ting

Pall (Rt. 2007 s. 882)

Faktum: Pakkerimedarbeider ved Tine Norske Meierier fikk en ryggglidelse under stabling av paller

Utfall: Ansett som arbeidsulykke

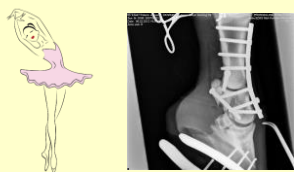
Sentrale presiseringer:

- ✓ Må det være tale om løft av spesielt tunge gjenstander, løft av gjenstander med uventet vekt, løft som ligger utenfor arbeidstakerens normale arbeidsoppgaver, eller løft i en vanskelig arbeidsstilling eller under andre ugunstige forhold (avsn. 39)
- ✓ 23–25 kg ikke tilstrekkelig (avsn. 40)

Arbeidsulykkesbegrepet

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§
10 og 11 (1) a)

**Musikklærer
(Rt. 2009 s. 1626)**

Faktum: En lærer ved en ungdomsskole pådro seg en bruskskade i kneet mens hun instruerte i dans i en musikktime

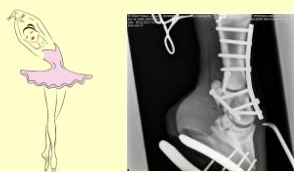
Sentrale presiseringer:

- ✓ Avvik fra det normale kan bestå i 1) oppgaver utenfor rammene for arbeidet, *eller* 2) ordinært arbeid gjennomført uvanlig
- ✓ I begge tilfeller kreves det at avviket må ha medført en usedvanlig påkjenning eller belastning (avsn. 29)
- ✓ Det avgjørende er *hendelsens* art og omstendighetene rundt denne – ikke *skadens* art og omfang (men kan ha bevisverdi)

Arbeidsulykkesbegrepet

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§
10 og 11 (1) a)

**Musikklærer
(Rt. 2009 s. 1626)**

Høyesteretts konkrete rettsanvendelse:

Ingen uheldig
arbeidsstilling

Vanlig og
påregnelig

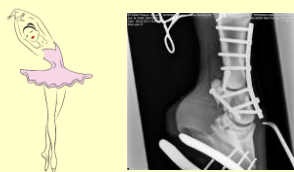

(avsnitt 39–40)

Arbeidsulykkesbegrepet

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

**Musikklærer
(Rt. 2009 s. 1626)**

Høyesteretts konkrete rettsanvendelse:

Ingen uheldig
arbeidsstilling

Vanlig og
påregnelig

Full kontroll

Ikke risikofyllt

Ingen ytre
årsak

Ingen
arbeidsulykke

«Det var ikke noe uvanlig ved måten danseundervisningen ble gjennomført på – A måtte ikke innta noen uheldig arbeidsstilling, og det skjedde heller ingen andre avvik fra det normale. At elever i ungdomsskolealder er urolige og uoppmerksomme når læreren står med ryggen til, er høyst vanlig og påregnelig, og A hadde selv full kontroll over når og hvordan uroen skulle takles. Det forelå ikke noe faremoment som tilsa at hun måtte handle spesielt raskt. Heller ikke var det noe unormalt med gulvet i musikkrommet der undervisningen skjedde – gulvet ga ikke spesiell motstand.»

(avsnitt 39–40)

Innbokasse (LF-2018-189931)

– instruktiv for å utvikle en sjekkliste

«Flertallet ser det slik at det lå [1] innenfor As normale arbeid å utføre løft av slike kasser, også med [2] kjent vekt for henne, som i dette tilfellet. Løftet var i utgangspunktet [3] rutinearbeid for henne. Løftet var [4] kontrollert, og flertallet legger etter bevisførselen til grunn at det [5] ikke er sannsynlig at A mistet kontrollen over løftet, eller at hun kom ut av balanse på en måte som har hatt betydning for hendelsesforløpet. ... Løftet var [6] heller ikke spesielt tungt for henne i den aktuelle situasjonen. ...

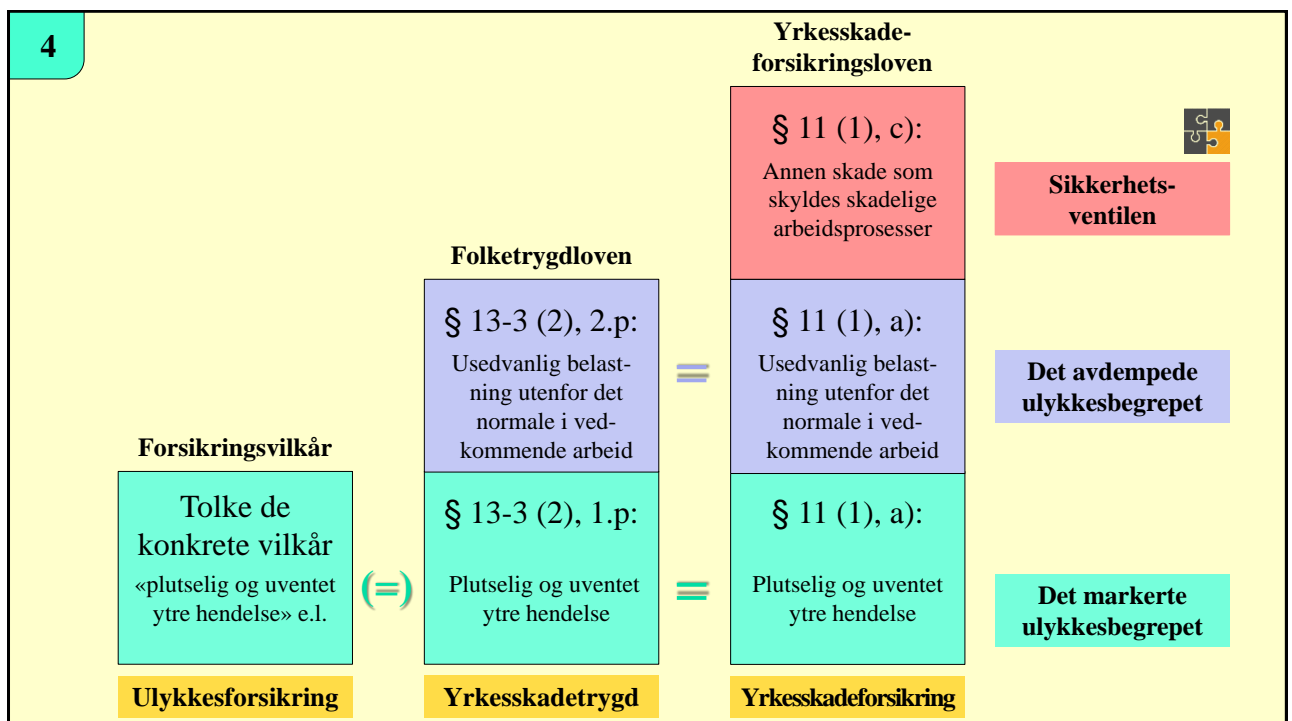
Flertallet kan ikke se at det foreligger en påkjenning som kan karakteriseres som usedvanlig, [7] sammenlignet med påkjenningen ved hennes daglige arbeid. ... Flertallet har etter dette kommet til at det ikke foreligger en arbeidsulykke etter det avdempende ulykkesbegrepet i folketrygdloven § 13-3 første og andre ledd og vilkåret i yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a er ikke oppfylt.»

Deloppsummering av ulykkesbegrepet

– på tvers av tre rettsområder

93

94

Arbeidsulykkebegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

Her vil du lære (læringsmål):

- ✓ 1 Yrskeskadeansvarets plassering
- ✓ 2 Dekningsområdene – en hjelpeskisse
- ✓ 3 Nærmere om det markerte ulykkesbegrepet
- ✓ 4 Nærmere om det avdempede ulykkesbegrepet
- 5 5 Sikkerhetsventilen i ysfl. § 11 bokstav c
- 6 6 Melding ved yrkesskade
- 7 7 Kort om Covid 19-skader

95

Arbeidsulykkebegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

VAKSINE! Mens koronaviruset i 2020 i hovedsak gjaldt smitte, er det nå først vaksinesaken. Illustrasjonsbilde: DMackin/Vide Saundus

**Koronaen ga flere
erstatningskrav – men få
alvorlige skader**

I første halvår i år sakte sakte prosent flere om pasientskadeerstatning sammenlignet med samme periode i fjor. Økningen skyldes først og fremst koronavirusvaksinen.

Her vil du lære (læringsmål):

- ✓ 1 Yrskeskadeansvarets plassering
- ✓ 2 Dekningsområdene – en hjelpeskisse
- ✓ 3 Nærmere om det markerte ulykkesbegrepet
- ✓ 4 Nærmere om det avdempede ulykkesbegrepet
- ✓ 5 Sikkerhetsventilen i ysfl. § 11 bokstav c
- ✓ 6 Melding ved yrkesskade
- 7 7 Kort om Covid 19-skader

96

7 Covid 19 som yrkesskade

- ▶ Yfsl. §11 (1) b: yrkesskadeforsikringen skal dekke «Skade og sykdom som i medhold av folketryktdloven § 13-4 er likestilt med yrkesskade» (listesykdømmene)
- ▶ Yrkessykdomsforskriften ble endret 7. april 2020, trådte i kraft fra 1. mars 2020
- ▶ Forskriften § 1:

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadede har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonelloser og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

97

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadede har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonelloser og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

98

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadede har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonelloser og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

99

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadede har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonelloser og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

100

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer **miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare**. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadede har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonelloser og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. **covid-19 med alvorlige komplikasjoner.**

101

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer **miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare**. Følgende sykdommer omfattes:

- ▶ NAVs rundskriv til yrkessykdomsforskriften (R13-04-FOR)
 - til § 1 bokstav H nr. 2 nevnes fengselsmiljø, ambulansetransport og visse deler av politiets arbeid
 - Rundskrivet presiserer at «det ikke er *yrkesgruppen*, men *arbeidsforholdene/situasjonen* som må være grunnlaget for vurderingen».
- ▶ Hva med f.eks. ansatte i barnehage og skole/SFO som var på jobb under pandemien? Arbeids- og sosialdepartementet har i brev 7. mai 2020 til Skolelederforbundet: «Bestemmelsen i nr. 2 er *primært* innrettet mot arbeid i helsevesenet», men i lys av forbundets henvendelse «viser vi til at denne bestemmelsen *ikke utelukker* at smitte påført under arbeid i barnehager og skoler, kan omfattes». Konkret vurdering

102

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadde har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonelloser og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

103

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadde har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonelloser og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

104

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorier hvor en arbejder med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomylitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoideber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadede har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmoneloser og dysenterier når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebærestand,
 - k. smitte med medisinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. **Covid-19 med alvorlige komplikasjoner**

▶ Navs rundskriv til forskriften (R13-04-FOR):

«Med alvorlige komplikasjoner menes:

- sykehusinnleggelse
- behov for medisinsk oppfølging av sykehusspesialist som følge av Covid-19 smitte
- dødsfall
- varig medisinsk dokumentert svekket helse som følge av smitte»

▶ De to første alternativene har normalt liten betydning for retten til erstatning

105

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorier hvor en arbejder med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomylitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoideber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadede har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmoneloser og dysenterier når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebærestand,
 - k. smitte med medisinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. **Covid-19 med alvorlige komplikasjoner**

▶ Navs rundskriv til forskriften (R13-04-FOR):

«Med alvorlige komplikasjoner menes:

- sykehusinnleggelse
- behov for medisinsk oppfølging av sykehusspesialist som følge av Covid-19 smitte
- **dødsfall**
- varig medisinsk dokumentert svekket helse som følge av smitte»

▶ De to første alternativene har normalt liten betydning for retten til erstatning

▶ Dødsfall kan gi rett til forsørgertapserstatning etter yrkesskadeforskriften kapittel 6

106

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barnehjem, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med **varaktig sykdoms- eller smittefare**. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomylitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidfeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadede har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggnerven, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonelloser og dysenterier når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittetærstand,
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med **variglige komplikasjoner**

▶ Navs rundskriv til forskriften (R13-04-FOR):

«Med alvorlige komplikasjoner menes:

- sykehusinnleggelse
- behov for medisinsk oppfølging av sykehusspesialist som følge av Covid-19 smitte
- dødsfall
- **varig medisinsk dokumentert svekket helse som følge av smitte**

- ▶ De to første alternativene har normalt liten betydning for retten til erstatning
- ▶ Dødsfall kan gi rett til forsørgertapserstatning etter yrkesskedeforskriften kapittel 6
- ▶ Lite avklart hva som ligger i begrepet «varig medisinsk dokumentert svekket helse som følge av smitte»

107

7 Covid 19 som yrkesskade

§ 13-4. **Yrkessykdommer** som likestilles med yrkesskade

Visse yrkessykdommer som skyldes påvirkning i arbeid, klimasykdommer og epidemiske sykdommer skal likestilles med yrkesskade. Departementet gir forskrifter om hvilke sykdommer som skal likestilles med yrkesskade.

Sykdom som angitt i forskriftene skal godkjennes som yrkesskade dersom

- a. sykdomsbildet er karakteristisk og i samsvar med det som den aktuelle påvirkningen kan framkalle,
 - b. vedkommende i tid og konsentrasjon har vært utsatt for den aktuelle påvirkningen i en slik grad at det er en rimelig sammenheng mellom påvirkningen og det aktuelle sykdomsbildet,
 - c. symptomene har oppstått i rimelig tid etter påvirkningen, og
 - d. det ikke er mer sannsynlig at en annen sykdom eller påvirkning er årsak til symptomene.
- Det er et vilkår at påvirkningen som nevnt i bokstav b har skjedd mens vedkommende var yrkesskadedekket, se §§ 13-6 til 13-13.

↳ **Bedriftsvilkårene** («i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden») må være oppfylt også i Covid 19-saker

- ▶ Covid 19 fantes nærmest alle steder, hvilket er en forskjell fra til forskjell fra de fleste andre listesykdommene som i mindre grad finnes utenfor arbeidsmiljøet
- ▶ Hjemmekontor – vanskelige vurderinger. Pålagt vs. ikke-pålagt hjemmekontor

108

7 Covid 19 som yrkesskade – en «minicase»

Lise er lærer på Lillevik barneskolen. Hun føler seg dårlig og får påvist koronasmitte. På skolen er det ingen registrert smitte. Lise benytter buss til og fra skolen, men tar ikke buss ellers. Hun er skilt og bor alene i eneboligen i Storvik.

Har Lise krav på å få sykdommen godkjent som yrkesskade?

Noen vurderingspunkter – og utfordringer

- ▶ Ikke inkludert i oppregningen i forskriftens § 1 bokstav H nr. 2, men er det en «*annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare*»?

Departementets brev til Skolelederforbundet: «bestemmelsen ikke utelukker at smitte påført under arbeid i barnehager og skoler, kan omfattes»

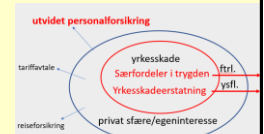
NAV's rundskriv: ikke er yrkesgruppen, men *arbeidsforholdene* som er avgjørende (etter konkret vurdering)

- ▶ Bevist adekvat påvirkning (på arbeidsplassen), jf. ftrl. § 13-4 (2) b, jf. (3)?

Reiser til/fra arbeid er i utgangspunktet ikke yrkesskadedekket etter ftrl. § 13-6

Men: kan være dekket av utvidede forsikringsdekninger (inkl. tariffestet dekning)

109

7 Covid 19 som yrkesskade – kort om vaksineskader

- ▶ Yrkessykdomsforskriften § 1 bokstav I **åpner** for yrkesskadegodkjenning av «Sykdommer etter vaksinasjon som har samband med yrket»
- ▶ Navs rundskriv tilsier **likevel** at det skal mye til før Covid 19-relaterte lidelser skal kunne anses som yrkessykdom
- ▶ R13-04-FOR:
«For at en vaksinasjon skal kunne anses som yrkesrelatert må medlemmet ha blitt anbefalt å ta vaksinen på grunn av **særskilt risiko** for smitte i vedkommendes yrke.»

↳ Når tilnærmet alle ble anbefalt å ta Covid 19-vaksine, kan jeg vanskelig se at man står overfor en «særskilt risiko»

110

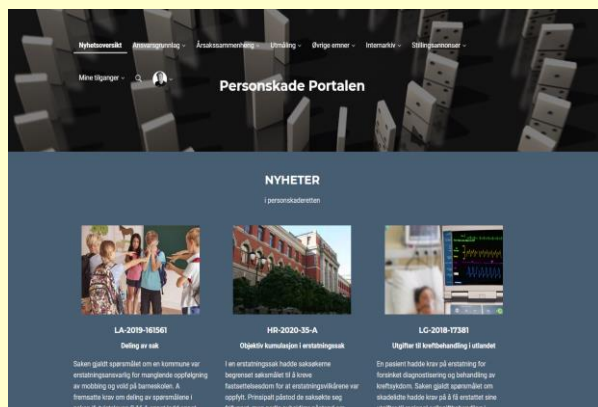
Yrkesskade

– gjennomgang av kursmaterialet

Hjelpedokument – arbeidsulykkesbegrepet/dekningsområdet i ydf. § 11 første ledd a og c) belyst ved sammenligninger av rettsavgjørelser

Rettsavgjørelse	Kretz	Kollektive	Pall	Kjøleskåp	Skjerve	Fryseboks	Fotballspiller	Skolebuss
130 2008-4719	Rt 2011 s. 368	Rt 2007 s. 832	RO 2008 s. 422	Rt 2007 s. 1737	RO 2008 s. 218	RO 2008 s. 1862	Rt 2008 s. 1648	
<p>Saken gjelder: Arbeidsulykke i forbindelse med arbeid på en byggeplass. Arbeidstakeren ble rammet av et fallende objekt.</p> <p>Spørsmål: Er dette en arbeidsulykke i henhold til ydf. § 11 første ledd a og c)?</p> <p>Svar: Ja, dette er en arbeidsulykke i henhold til ydf. § 11 første ledd a og c).</p>	<p>Saken gjelder: Arbeidsulykke i forbindelse med arbeid på en byggeplass. Arbeidstakeren ble rammet av et fallende objekt.</p> <p>Spørsmål: Er dette en arbeidsulykke i henhold til ydf. § 11 første ledd a og c)?</p> <p>Svar: Ja, dette er en arbeidsulykke i henhold til ydf. § 11 første ledd a og c).</p>	<p>Saken gjelder: Arbeidsulykke i forbindelse med arbeid på en byggeplass. Arbeidstakeren ble rammet av et fallende objekt.</p> <p>Spørsmål: Er dette en arbeidsulykke i henhold til ydf. § 11 første ledd a og c)?</p> <p>Svar: Ja, dette er en arbeidsulykke i henhold til ydf. § 11 første ledd a og c).</p>	<p>Saken gjelder: Arbeidsulykke i forbindelse med arbeid på en byggeplass. Arbeidstakeren ble rammet av et fallende objekt.</p> <p>Spørsmål: Er dette en arbeidsulykke i henhold til ydf. § 11 første ledd a og c)?</p> <p>Svar: Ja, dette er en arbeidsulykke i henhold til ydf. § 11 første ledd a og c).</p>	<p>Saken gjelder: Arbeidsulykke i forbindelse med arbeid på en byggeplass. Arbeidstakeren ble rammet av et fallende objekt.</p> <p>Spørsmål: Er dette en arbeidsulykke i henhold til ydf. § 11 første ledd a og c)?</p> <p>Svar: Ja, dette er en arbeidsulykke i henhold til ydf. § 11 første ledd a og c).</p>	<p>Saken gjelder: Arbeidsulykke i forbindelse med arbeid på en byggeplass. Arbeidstakeren ble rammet av et fallende objekt.</p> <p>Spørsmål: Er dette en arbeidsulykke i henhold til ydf. § 11 første ledd a og c)?</p> <p>Svar: Ja, dette er en arbeidsulykke i henhold til ydf. § 11 første ledd a og c).</p>	<p>Saken gjelder: Arbeidsulykke i forbindelse med arbeid på en byggeplass. Arbeidstakeren ble rammet av et fallende objekt.</p> <p>Spørsmål: Er dette en arbeidsulykke i henhold til ydf. § 11 første ledd a og c)?</p> <p>Svar: Ja, dette er en arbeidsulykke i henhold til ydf. § 11 første ledd a og c).</p>	<p>Saken gjelder: Arbeidsulykke i forbindelse med arbeid på en byggeplass. Arbeidstakeren ble rammet av et fallende objekt.</p> <p>Spørsmål: Er dette en arbeidsulykke i henhold til ydf. § 11 første ledd a og c)?</p> <p>Svar: Ja, dette er en arbeidsulykke i henhold til ydf. § 11 første ledd a og c).</p>	<p>Saken gjelder: Arbeidsulykke i forbindelse med arbeid på en byggeplass. Arbeidstakeren ble rammet av et fallende objekt.</p> <p>Spørsmål: Er dette en arbeidsulykke i henhold til ydf. § 11 første ledd a og c)?</p> <p>Svar: Ja, dette er en arbeidsulykke i henhold til ydf. § 11 første ledd a og c).</p>

PROFESSOR DR. JURIS MORTEN KJELLAND 2014
Opprinn: 2015

111

Yrkesskadeerstatning

– hovedlinjer og utvalgte emner

Professor dr. juris Morten Kjelland

112

Årsakssammenheng og bevis

- utarbeidelse av «saksbehandlingsverktøy»
basert på nyere rettspraksis

Professor dr. juris Morten Kjelland

113

Oversikt over årsaksforelesningen - hoveddelene

Grunnleggende

prinsipper om årsakssammenheng og bevis

I

Spesielle

prinsipper om årsakssammenheng og bevis
– med hovedvekt på nakkeslengskader

II

114

I

Grunnleggende prinsipper om årsakssammenheng og bevis

115

Årsakskravet i yrkesskedeforsikringsloven

§ 11. Skader og sykdommer som skal dekkes av forsikringen.

Yrkesskedeforsikringen skal dekke

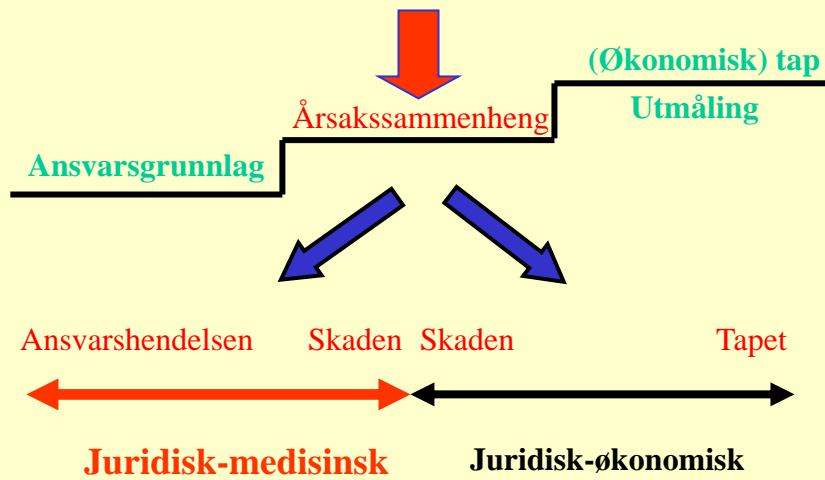
- a. skade og sykdom **forårsaket** av arbeidsulykke (yrkesskade),
- b. Skade og sykdom som i medhold av **folketrygdloven § 13-4** er likestilt med yrkesskade.
- c. annen skade og sykdom, dersom denne **skyldes** påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser.

Skade og sykdom som nevnt i første ledd bokstav b skal anses **forårsaket** i arbeid på arbeidstedet i arbeidstiden, hvis ikke forsikringsgiveren kan bevise at dette åpenbart ikke er tilfellet.

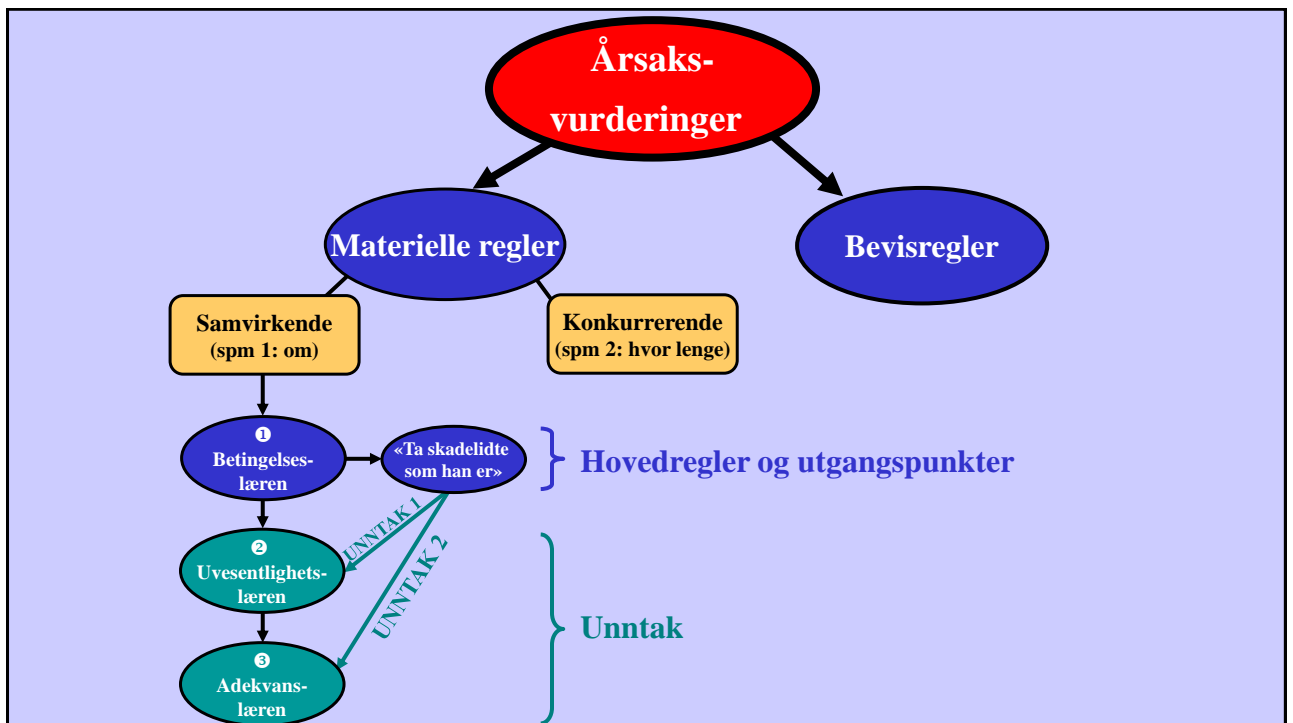
Ved vurderingen av om en skade eller sykdom gir rett til dekning, skal det ses bort fra arbeidstakerens særlige mottakelighet for skaden eller sykdommen, hvis ikke den særlige mottakeligheten må anses som den helt overveiende årsak.

116

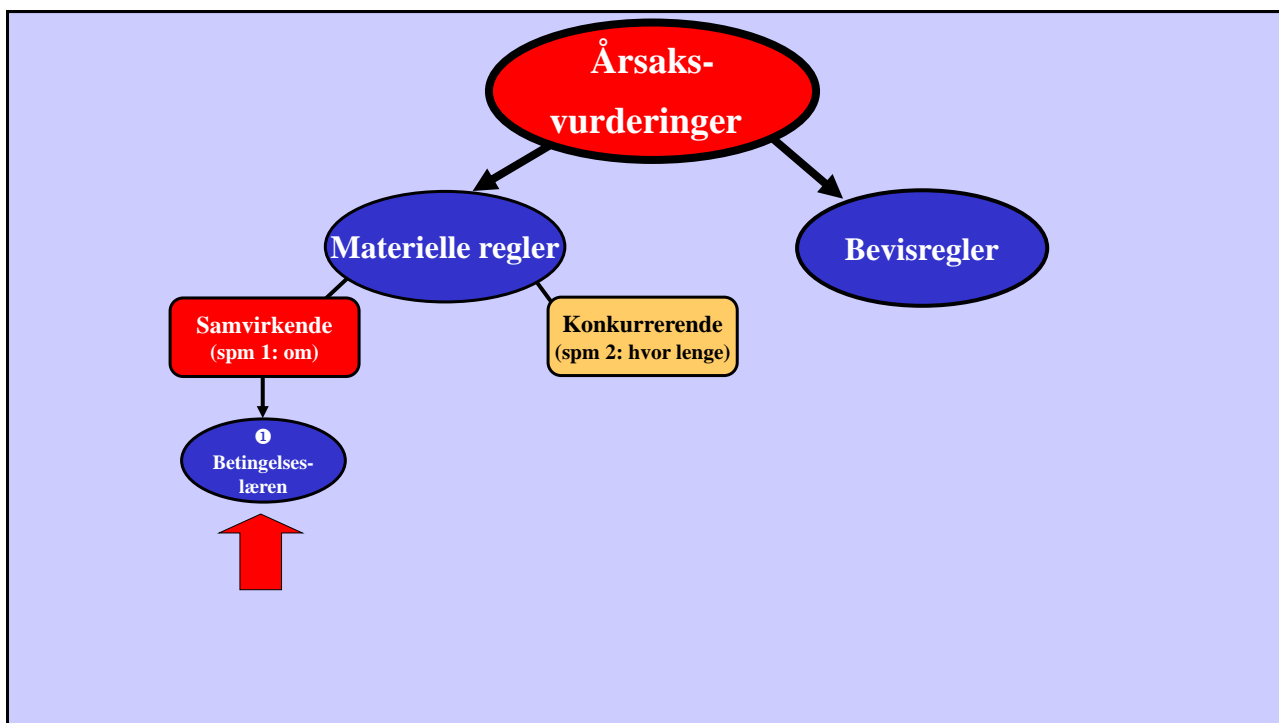
Rettslig plassering av problemstillingen

117

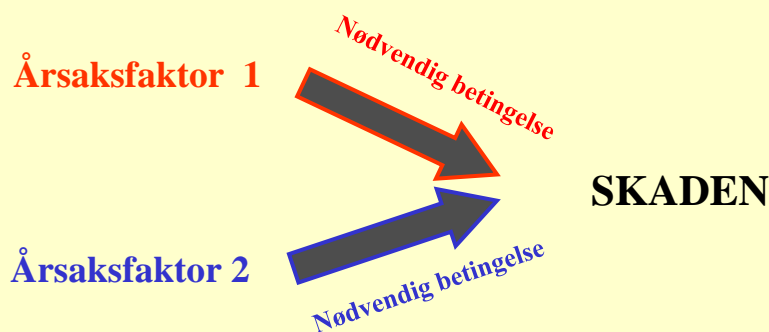

118

119

Samvirkende årsaksfaktorer – hovedregelen om betingelseslæren

- Hver skadeårsak som det kan knyttes ansvar til, hefter for HELE skaden; INGEN fordeling etter den enkeltes årsaksfaktorens bidrag.
- Prinsippet om solidaransvar gjelder også hvor en skadeårsak samvirker med sykdom hos skadelidte.

120

Betingelseslæren

– hovedregelen for faktisk årsakssammenheng

Rettsregelen (betingelseslæren):

X er årsak til Y, dersom Y ikke ville skjedd om X tenkes borte.

Hjemmel: *P-pille II* (Rt. 1992 s. 64)
Papegøye (Rt. 1997 s.1)
Nakkesleng I (Rt. 1998 s. 1565)
Nakkesleng II (Rt. 2000 s. 418)
Psykoinvaliditet I (Rt. 2001 s. 320)
Psykoinvaliditet II (Rt. 2001 s. 337)
Politiflukt (Rt. 2003 s. 338)
***Pseudoanfall* (Rt. 2007 s. 158)**
***Schizofreni* (Rt. 2007 s. 172)**
Sensitisering (HR-2018-557-A)
Juridisk teori (Lødrup, Nygaard, Kjelland m.fl.)

Utviklet i **samspill** mellom rettspraksis og teori

121

Betingelseslæren

– hovedregelen for faktisk årsakssammenheng

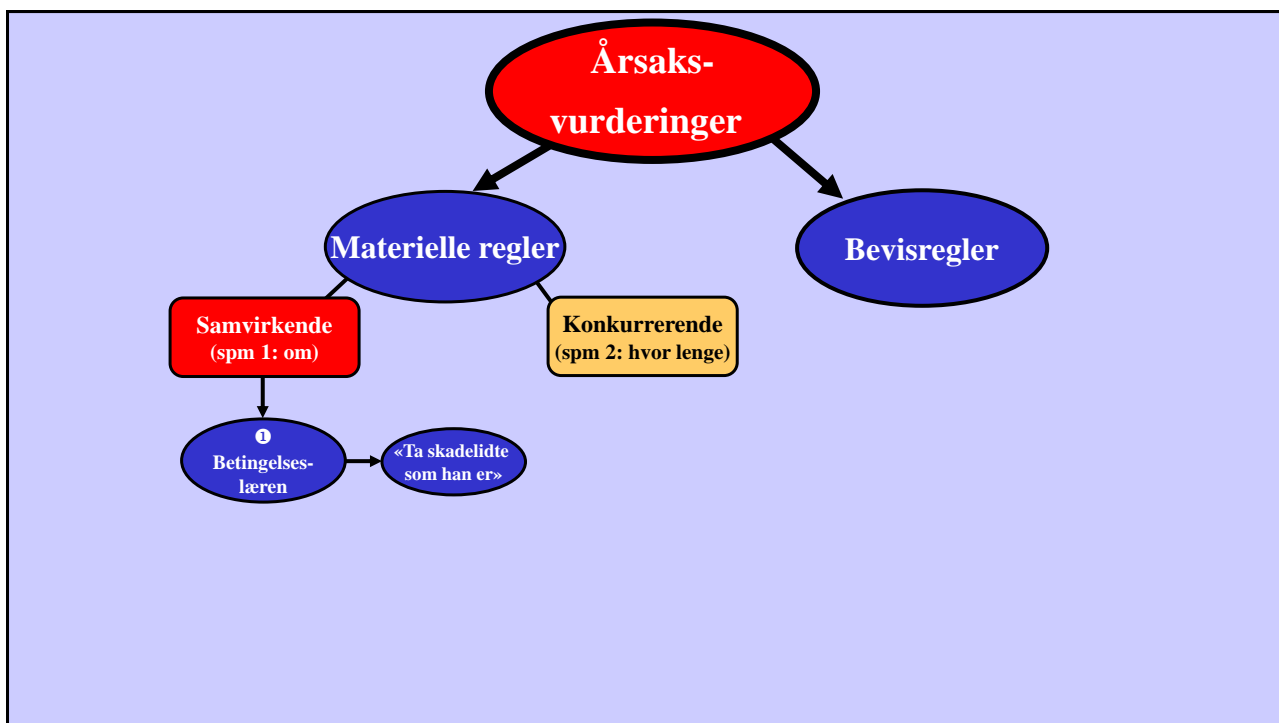
***Schizofreni/Jæger* (Rt. 2007 s. 172)**

«Bestemmelsen [ysl § 11] bygger i utgangspunktet på den alminnelige lære om årsakssammenheng og adekvans, ...For at arbeidsulykken skal anses som årsak til Jægers sinnslidelse, må ulykken ha vært en nødvendig betingelse for at Jæger utviklet paranoid schizofreni slik han gjorde ..., jf. Rt. 1992 s. 64 (P-pilledom II)» (avsnitt 41–42)

***Pseudoanfall* (Rt. 2007 s. 158)**

«[U]lykken ... rent logisk må anses som en nødvendig betingelse for skaden, ... Jeg må derfor så langt konkludere med at det ... er en årsakssammenheng mellom ulykken og hennes plager, selv om sammenhengen er av meget spesiell karakter» (avsnitt 65)

122

123

Særlig sårbarhet

– begrepsavklaring

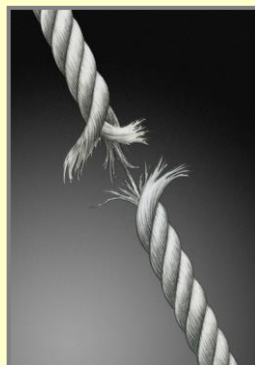
↙

Latente svakheter

predisposisjoner

=

særlig sårbarhet

124

Sårbarhetsprinsippet

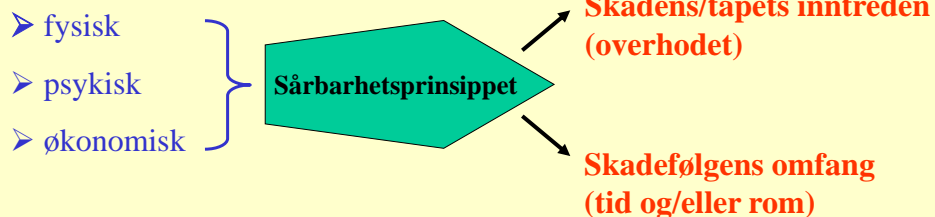
- «i et nøtteskall»

Skadelidte

er særlig sårbar

Skadevolder

i utg.pkt. sårbarhetsrisikoen

125

Prinsippet om at

«skadevolder må ta skadelidte som skadelidte er»

Ysfl. § 11 (3) – lovfesting av sårbarhetsprinsippet

Hovedregel (skadevolders risiko)

«Ved vurderingen av om en skade eller sykdom gir rett til dekning, skal det **ses bort fra** arbeidstakerens særlige mottakelighet for skaden eller sykdommen, ...»

Unntak (skadelidtes risiko)

«... hvis ikke den særlige mottakeligheten må anses som den **helt overveiende årsak.**»

126

Uvesentlighetslæren

– presisering/unntak fra betingelseslæren

Rettsregelen: *X må ikke være en så uvesentlig årsaksfaktor til Ys inntreden, at det ikke er naturlig å knytte ansvar til X.*
(uvesentlighetslæren)

Hjemmel: Rettspraksis, jf. *P-pille II* (Rt. 1992 s. 64), *Papegøye* (Rt. 1997 s. 1), *Nakkesleng I* (Rt. 1998 s. 1565), *Nakkesleng II* (Rt. 2000 s. 418), *Psykoinvaliditet I* (Rt. 2001 s. 320) mv.

Hensyn: Ivareta skadevolders interesser (interesseavveining)
Rimelighetsbetraktninger (reelle hensyn)

127

Uvesentlighetslæren

– ysfl. § 11 tredje ledd lovfester alminnelig erstatningsrett

Dørbæring (LB-2015-32987)

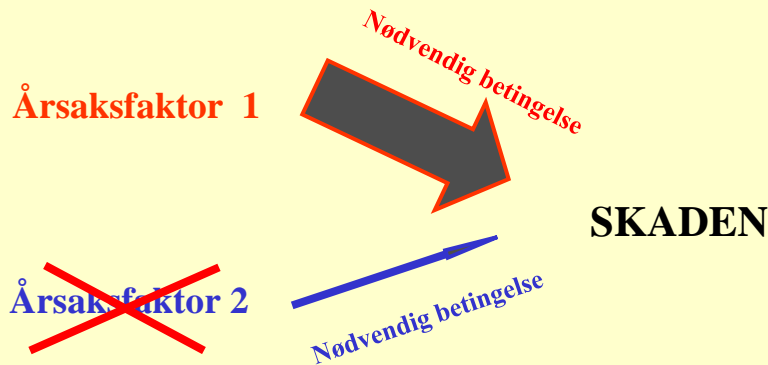
«Det følger av § 11 tredje ledd at forsikringsgiver – som i erstatningsretten ellers – **i utgangspunktet har risikoen for skadelidtes særlige sårbarhet**; forsikringsgiver må ta skadelidte som han er. Dette begrenses av uvesentlighetslæren. ...

I yrkesskadeforsikringsloven § 11 tredje ledd er uvesentlighetsregelen lovfestet, jf at forsikringsgiver bare blir fri for ansvar hvis arbeidstakerens særlige mottakelighet for skaden eller sykdommen må anses som «den helt overveiende årsak». I forarbeidene til bestemmelsen – Ot.prp. nr. 44 (1988–1989) side 65 – sluttet departementet seg til følgende uttalelse i NOU 1988: 6 side 80: «Slik regelen er formulert, vil det **i praksis bare være i de tilfelle der påvirkningen fra egenskaper ved arbeidet el[l]er arbeidsstedet er helt ubetydelig**, at dekning fra forsikringen ikke kan kreves. Utvalget finner grunn til å understreke at hovedbegrunnelsen for forslaget er å forebygge konflikter pga bevistvil, og at dette langt på vei er i begge parter interesse.»

128

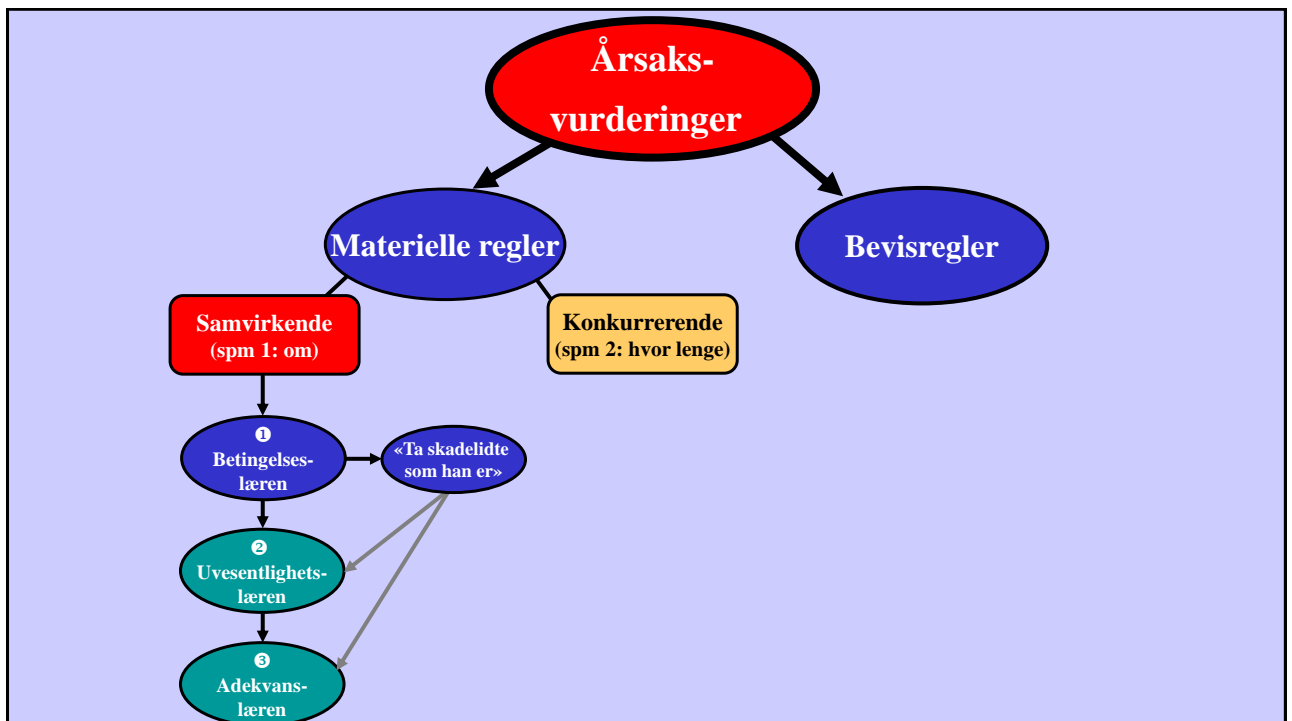
Samvirkende årsaksfaktorer

– hovedregelen om betingelseslæren

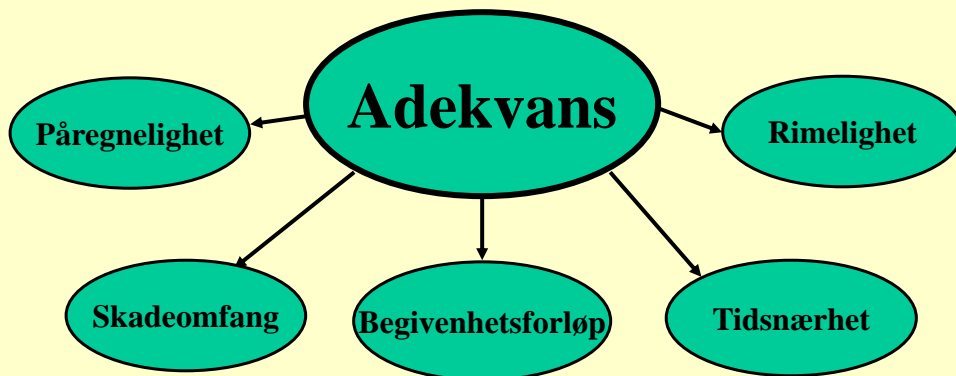
- Hver skadeårsak som det kan knyttes ansvar til, hefter for HELE skaden; INGEN fordeling etter den enkeltes årsaksfaktorens bidrag.
- Prinsippet om solidaransvar gjelder også hvor en skadeårsak samvirker med sykdom hos skadelidte.

129

130

Adekvanslæren

131

Påregnelighetsmomentet

– Psykoinvaliditet (Rt. 2001 s. 320)

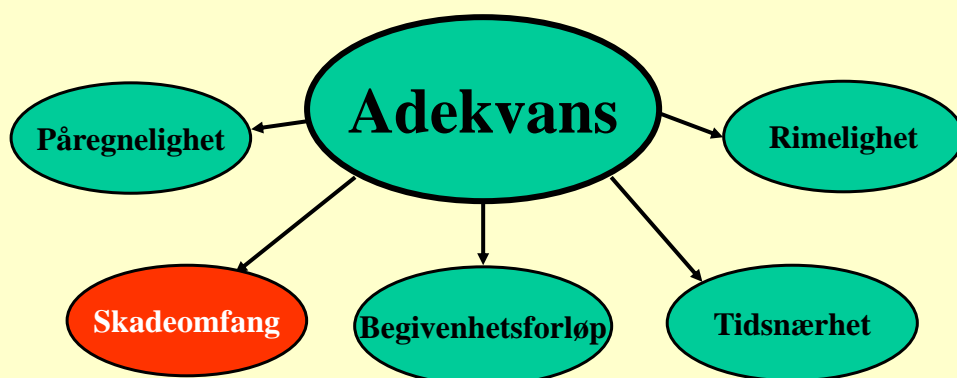
«Det fremgår av [SMM-rapport nr. 5/2000] at det hos 3-5 prosent av de personer som har vært utsatt for en nakkeslengmekanisme, utvikler seg symptomer på akutt nakkeslengskade innen tre dager, ... Av de 3–5 prosent ... utvikler 10 prosent – dvs. 3-5 promille ... – kroniske plager som påvirker funksjonsnivået i betydelig grad. ... Professor Malt har i sin erklæring uttalt at slike lidelser som vi her står overfor, ikke er forventede, men heller ikke ukjente etter ulykker. Basert på egne undersøkelser av skadede som er fulgt over tre år, har han vurdert sjansen for et slikt forløp etter en ulykke som den foreliggende til mindre enn 1/1 770. Professor Retterstøl uttalte ... at når prosessen etter det psykiske traumet som ulykken må ha vært for Psykoinvaliditet, først var kommet i gang, kan utviklingen ikke anses uvanlig, selv om skaden i dette tilfellet har fått et uvanlig stort omfang. ... [S]elv om skadeforløp av den karakter vi her står overfor, er sjeldne, kan skaden etter min oppfatning ikke falle utenfor det som må anses som en adekvat følge av ulykken.» (s. 334)

132

Adekvanslæren

– en sammensatt helhetsvurdering

133

Skade- og tapsomfanget

– *Dykker* (Rt. 2003 s. 338)

Kjønn Mann	Alder 48	Ulykke Trafikkulykke
Medisinsk invaliditet Ca 5 %	Ervervsuførhet 100 % yrkesufør	Skader Liten skulderskade
Problemstilling: Hvem har risikoen for skadelidtes særlige yrkesmessige sårbarhet – her for skulderskader i yrket som metningsdykker?		
Svar: Selskapet hadde risikoen for sårbarheten – samlet erstatning på 3,25 millioner kr		

134

Skade- og tapsomfanget

– *Dykker* (Rt. 2003 s. 338)

Hva gjør
dykkeren
i dag?

Høyesterett

«Med dette erstatningsnivået [ca. 880 000 kroner i årlig tap] kan jeg ikke se at det er grunnlag for anførselen om at det ikke foreligger adekvat årsakssammenheng.

Løsningen kan etter min mening ikke bli motsatt fordi A i sitt yrke var spesielt sårbar ...» (avsnitt 76)

135

REKKER UT HÅNDEN: Tage Patrick Flobakk (31) ber Gjensidige Forsikring om rekordstore 48 millioner kroner i erstatning etter en motorsykkelulykke i 2004. Her argumenterer han i en rettspause sammen med sin advokat Christian Lundin (i midten) og rådgiver Per Oretorp i Landsforeningen for Trafikkskadde til høyre.
Foto: HENNING LILLEGÅRD

Krever 48 millioner kroner av Gjensidige

136

SER MOT GJENSIDIGE: Flobakk er ikke overhode enig med Gjensidige om erstatningssummen han skal få. Ole Endresen, advokat for selskapet, mener Flobakk, med en rekke forbehold, bør ha en erstatning fra 10 til 14 millioner kroner etter ulykka.

- Vårt tilbud er bra

Under advokat Ole Endresens innledningsforedrag på vegne av Gjensidige Forsikring i Oslo Tingrett i går, økte imidlertid summen noe.

- Med noen forbehold mener vi at erstatningssummen bør ligge et sted mellom 10 og 14 millioner kroner eller etter rettens skjønn. Vi mener uansett hvor mye en person tjener bør det være en grense for erstatningen. Vi mener det bør ligge rundt 1,2 millioner kroner. Det vi tilbyr er ikke en vanlig borgerlig lønn akkurat, sier Endresen. ←

Han fortsetter med å fortelle at selskapets oppgave er å gi korrekt erstatning etter gjeldende rett.

- Vi mener kravet de kommer med er altfor høyt og gal, sier Endresen.

Den kjøper ikke valutameglere Flobakk.

- Gjensidige kjører show og propaganda. Jeg mener vårt krav underspiller mine fremtidsmuligheter for ulykka skjedde. Hvorfor ikke Gjensidige betaler ut kravet, forstår jeg ikke, sier 31-åringen.

- Ikke grisk

Han mener han ikke er for krevende når han nå ber om 48 millioner kroner til å dekke sine fremtidige inntekter og utgifter.

→ - Jeg tror ikke folk vil oppleve meg som pompøs og arrogant selv om jeg krever denne høye summen. Det er muligens ikke rettferdig at en megler skal

137

Adekvanslæren

– en sammensatt helhetsvurdering

138

Sykdomsløpets karakter

– Papegøye (Rt. 1997 s. 1)

Kjønn Kvinne	Alder 32	Ulykke Trafikkulykke
Medisinsk invaliditet Ca. 15 % (nakke-, hode- og ryggmerter) + psykiske plager	Ervervsuførhet 100 %	Skader Påståtte nakkeslengskade
Problemstilling: Var nakkeplagene en adekvat følge av sammenstøtet som Papegøye ble utsatt for?		
Svar: Nei – inadekvat ut fra bl.a. at sykdomsforløpet var atypisk		

139

Sykdomsløpets karakter

– Papegøye (Rt. 1997 s. 1)

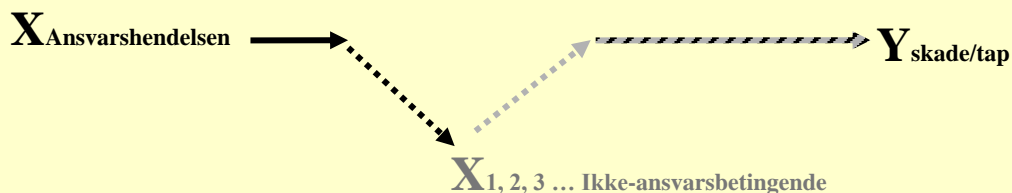
«I januar 1990 fikk hun plutselig synsforstyrrelser og talevansker, samtidig som det oppsto lammelser i venstre arm og ben. Ifølge sykehusjournal av 26. januar 1990 fortalte hun at hun «den dagen hun ble dårlig opplevde at katten hoppet i strupen på dvergapegøyen som så døde i hendene på henne. Stemmen hennes forsvant da og hun fikk nedsatt kraft i ve arm og ben». Jeg nevner at stemmesvikten var midlertidig. Fra hvilket tidspunkt hun tok i bruk krykker og senere rullestol, er noe uklart.» (s.10)

140

Adekvanslæren

- indirekte årsaker/skadefølger

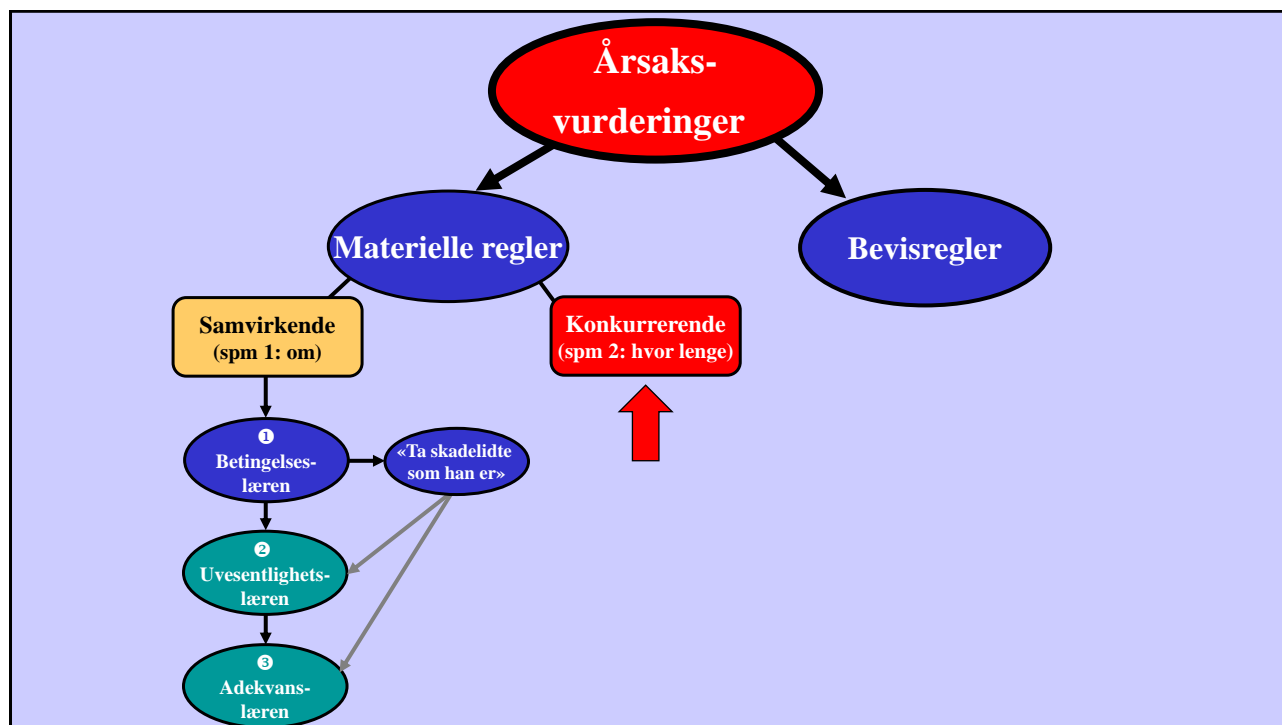

➤ *Pseudoanfall* (Rt. 2007 s. 158)

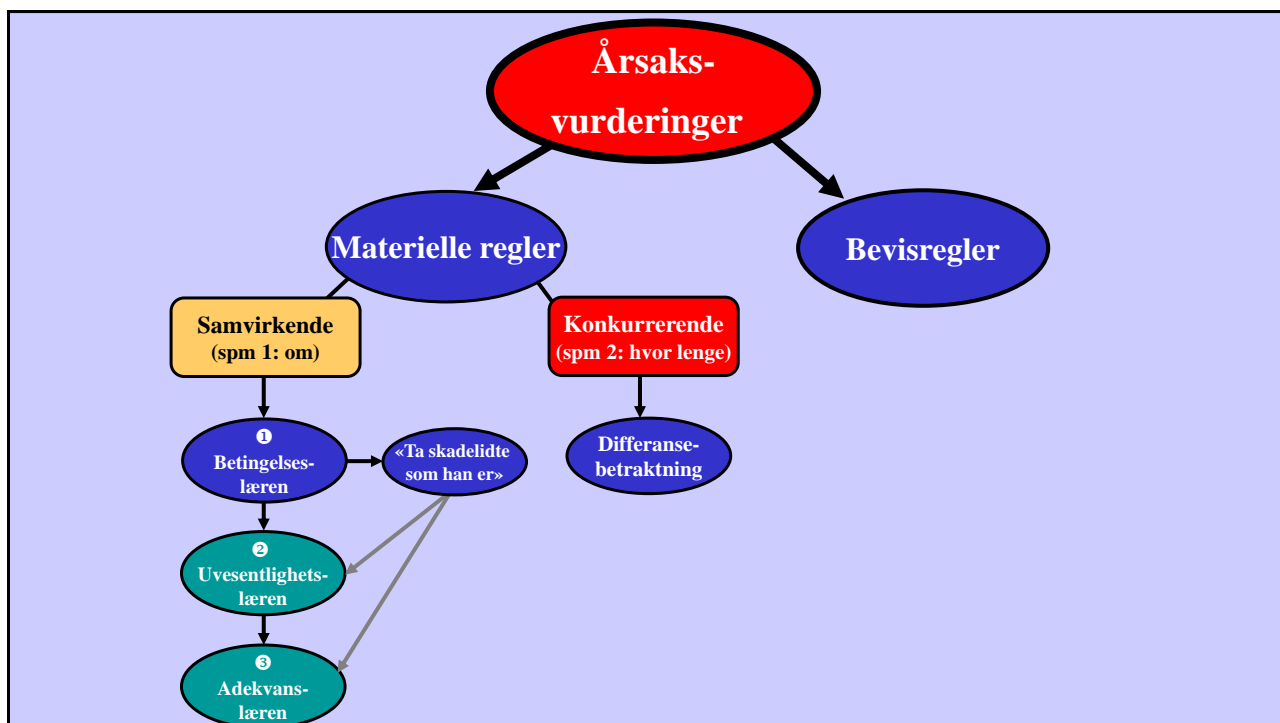
➤ *Schizofreni* (Rt. 2007 s. 172)

141

142

143

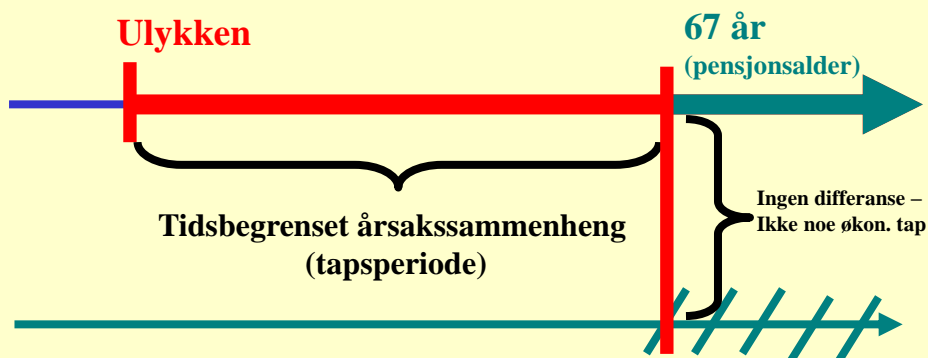
Nakkesleng II

(Rt. 1999 s. 1473)

144

Tidsbegrenset årsakssammenheng

(Økonomisk) situasjon MED skaden

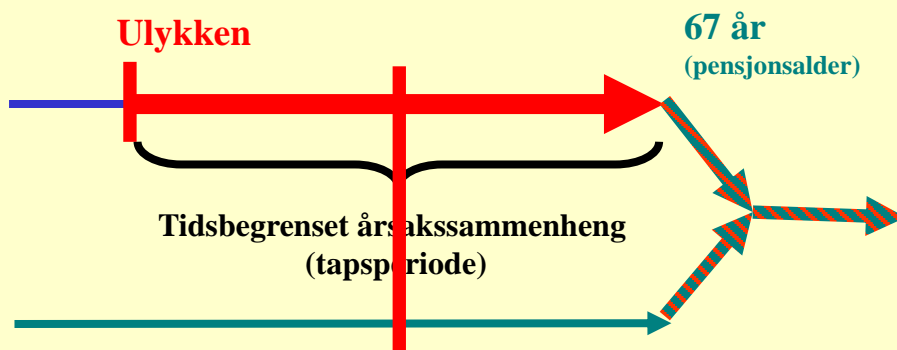

Økonomisk situasjon UTEN skaden (hypotetisk vurdering)

145

Tidsbegrenset årsakssammenheng

(Økonomisk) situasjon MED skaden

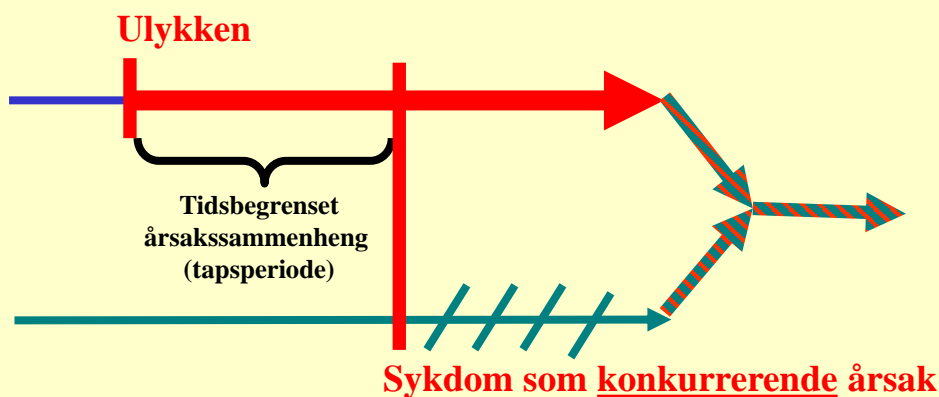

Økonomisk situasjon UTEN skaden (hypotetisk vurdering)

146

Tidsbegrenset årsakssammenheng

(Økonomisk) situasjon MED skaden

Økonomisk situasjon UTEN skaden (hypotetisk vurdering)

147

Tidsbegrenset årsakssammenheng

Standarderstatningen ved yrkesskader | Passiv røyk I (Rt. 2000 s. 1614)

Hovedregelen – oppsummert:

Tredjevoterende fremhever at «[s]pørsmålet om *hvor lenge* skadelidte ville vært i arbeid uten yrkesskaden, antar jeg *nettopp* er en problemstilling som man har villet unngå tvil og uenighet om» (s. 1632). Argumentasjonen avsluttes med en konsekvensorientert betraktning, der han vurderer virkningen av en eventuell tidsavgrensingsregel:

«*Dersom* det i alminnelighet skulle legges opp til bevisførsel om denne problemstilling, ville derfor ordningen med standardisert erstatningsutmåling som er etablert, i realiteten bli satt til side på et viktig punkt.» (s. 1632)

Mot denne bakgrunn oppstiller tredjevoterende et utgangspunkt om å avskjære diskusjoner om hypotetisk årsakskonkurranse. I likhet med førstvoterende tar han forbehold om at det kan tenkes *unntak*, men droftelsen knyttes til «korreksjonsbestemmelsen» i forskriftens § 3-1 tredje ledd. Han ordlegger seg slik:

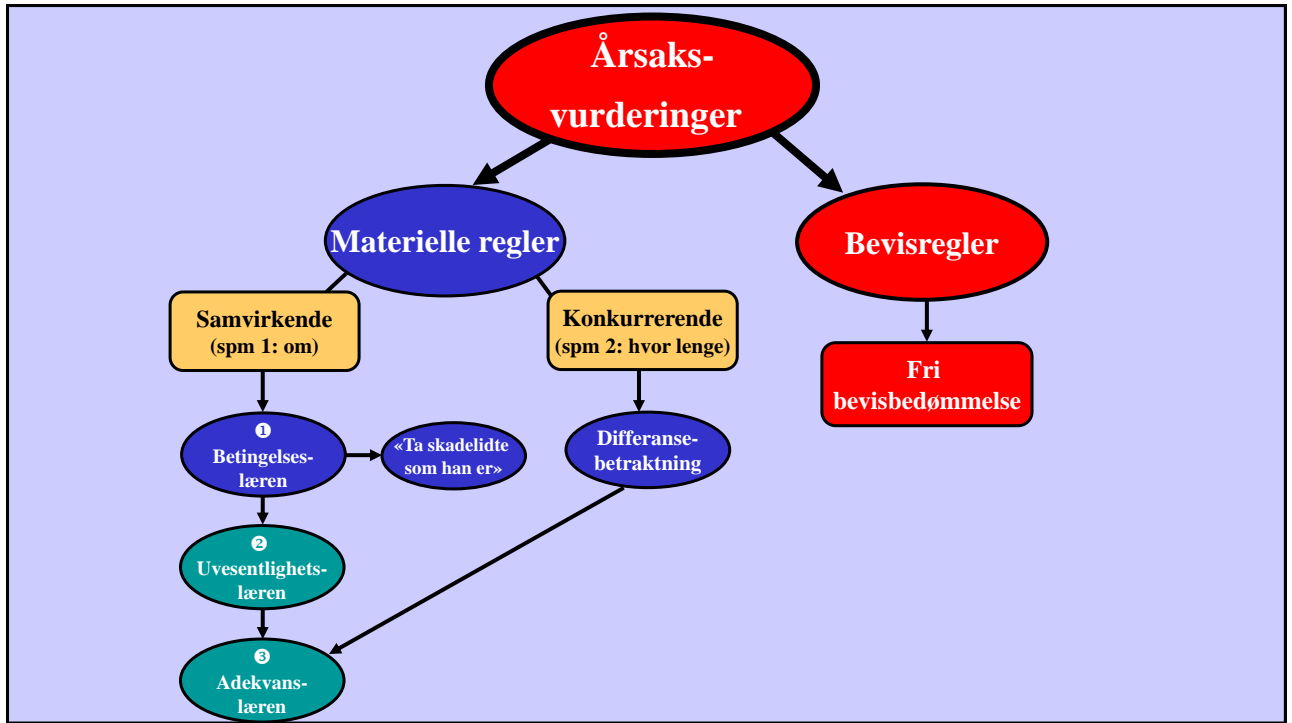
«Det er mulig at det kan foreligge *spesielle tilfeller* hvor man vil komme til at reglene om standardisert erstatning ikke kan anvendes. Jeg antar at det kan reises spørsmål om dette vil være situasjonen når det allerede da skaden inntreer er *på det rene at skadelidte om kort tid ville gå ut av arbeidslivet*, jf. for så vidt reservasjonen i forskriftens § 3-1 tredje ledd.» (s. 1632)

Unntak – få, men finnes:

Oslo tingretts dom 21. juli 2004 (upublisert)

Retten tolket *Passiv Røyk I* (Rt. 2000 s. 1614), og fant grunnlag for å fravike standarderstatningen med henvisning til tredjevoterendes votum. I den konkrete rettsanvendelsen la retten vekt på skadelidtes sykehistorikk, og at «[i] denne sak er det etter rettens vurdering allerede da skaden inntreer 'på det rene' at skadelidte om kort tid ville ha gått ut av arbeidslivet. Reelle hensyn og rimelighetsbetraktninger taler da for [at det] må være anledning til å vurdere spørsmålet om skadelidte uavhengig av ulykken ville ha blitt helt eller delvis ufør. Det fremstår som urimelig at forsikringselskap skal måtte betale millionerstatning i slike tilfeller» (s. 23). Også omtalt i Kjelland 2008 s. 329

148

149

Bevisregler

– fri bevisbedømmelse

Hovedregel, jf. tvl. § 21-2 første ledd

«Retten fastsetter ved en fri bevisvurdering det saksforhold avgjørelsen skal bygges på.»

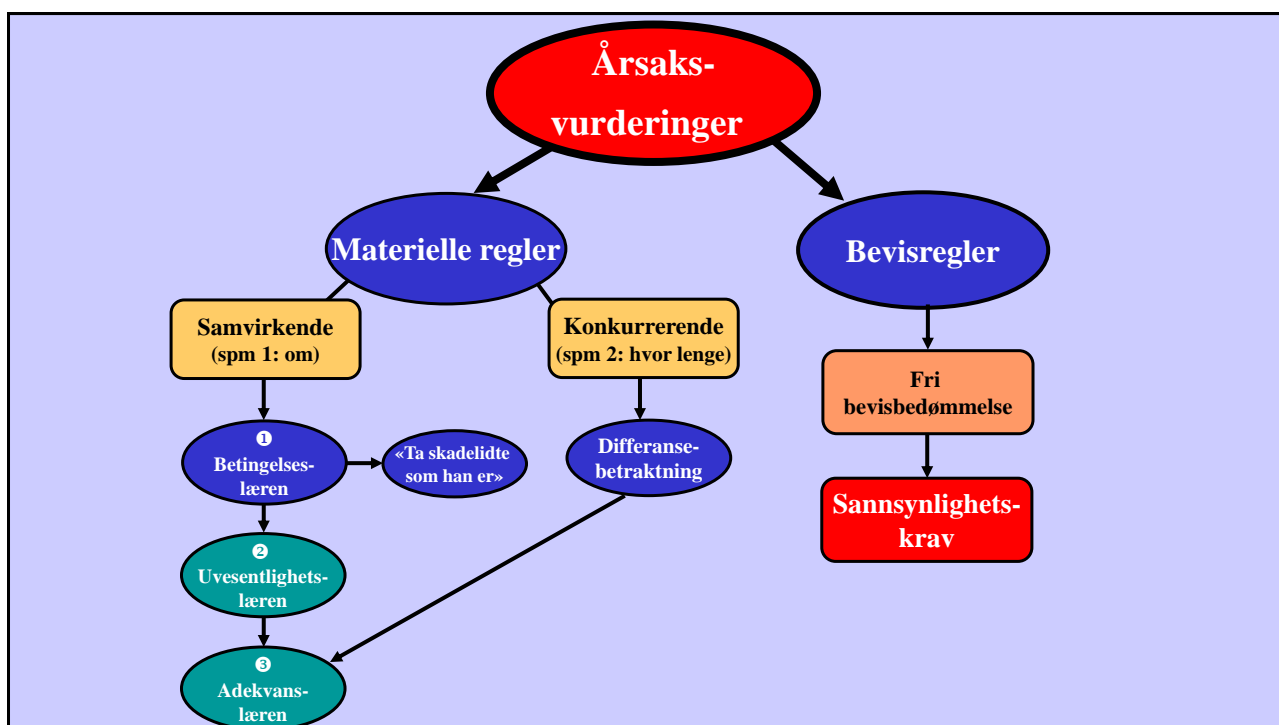
Bevis kan ha ulik kvalitet og tyngde

Begivenhetsfjern
Partsavhengig

Begivenhetsnær
Partsuavhengig

Bundet av trygdens årsaksvurdering?

150

151

Sannsynlighetskrav

- tilstrekkelig med 50, 01 % sannsynlighet

Schizofreni (Rt. 2007 s. 172)

«[D]et er tilstrekkelig at det er mer sannsynlig at ulykken har vært en nødvendig betingelse, enn at den ikke har vært det, jf. Rt. 1992 s. 64 (P-pilledom II)» (avsnitt 42)

↳ Stadfester overvektsprinsippet

152

Kommunikasjonsutfordringer

på tvers av profesjonene: to dommer

P-pille II (Rt. 1992 s. 64):

«Det følger av det jeg har sagt at beviskravet for å fastslå en årsakssammenheng ikke stilles like strengt i **erstatningsretten** ... som i **naturvitenskapen**. Denne forskjell kan som jeg kommer tilbake til, ha betydning for forståelsen av uttalelsene fra de sakkyndige.» (s. 70)

A wise doctor
once wrote ...

153

Kommunikasjonsutfordringer

på tvers av profesjonene: to dommer

P-pille II (Rt. 1992 s. 64):

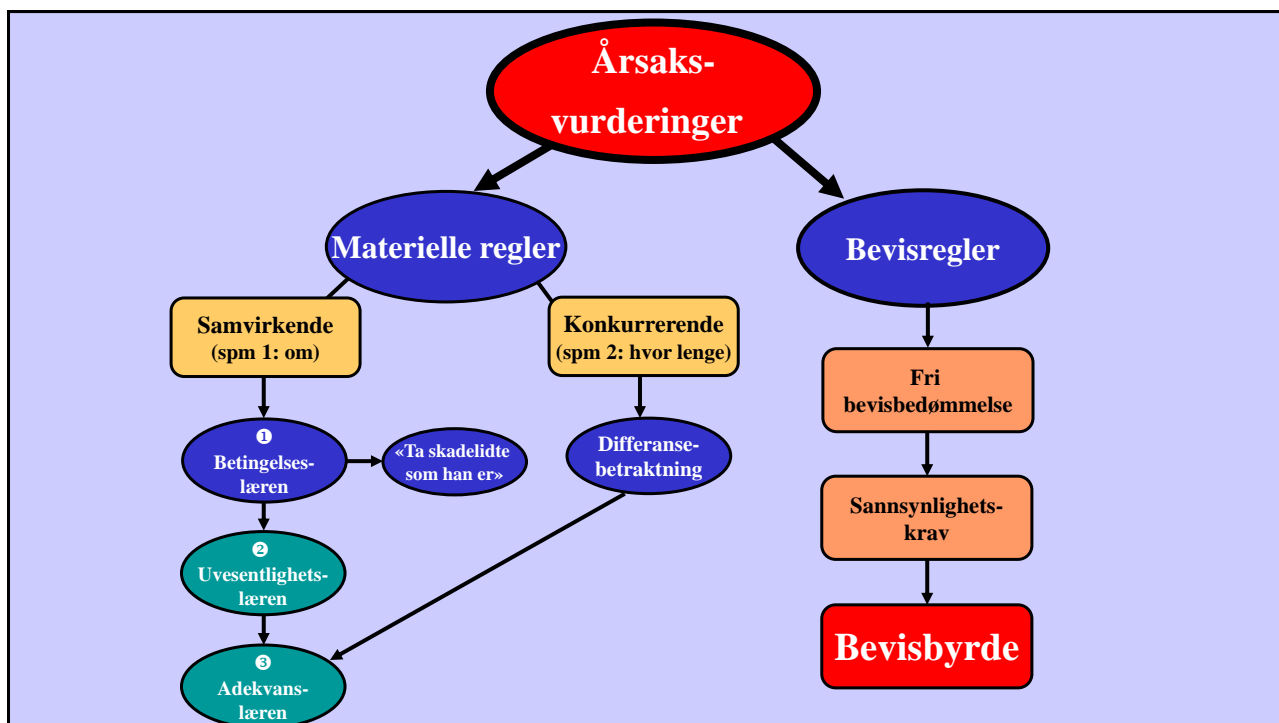
«Det følger av det jeg har sagt at beviskravet for å fastslå en årsakssammenheng ikke stilles like strengt i **erstatningsretten** ... som i **naturvitenskapen**. Denne forskjell kan som jeg kommer tilbake til, ha betydning for forståelsen av uttalelsene fra de sakkyndige.» (s. 70)

NOU 2000: 23, vedlegg 1 (Standardmandatet)

«Sannsynligheten for årsakssammenheng angis som større eller mindre enn 50 %. Det er normalt nødvendig og tilstrekkelig med **mer enn 50 %** sannsynlighet for å konstatere årsakssammenheng.»

154

155

Bevisbyrde

- hovedregel og unntak

Hovedregelen

- ↳ Hver av partene har bevisbyrden for sine påstander, jf. bl. a. *Skalle* (Rt. 1997 s. 883)
- ↳ Skadelidte har bevisbyrden i relasjon de tre grunnvilkårene

Presisering

- ↳ Skadelidte faller tidligere ut av arbeidslivet mv. enn normalt, jf. *Nakkesleng II* (Rt. 1999 s. 1473)

156

Bevisbyrde

- presumsjonsregelen i ysfl. § 11 andre ledd

§ 11. Skader og sykdommer som skal dekkes av forsikringen.

Yrkesskadeforsikringen skal dekke

- skade og sykdom forårsaket av arbeidsulykke (yrkesskade),
- Skade og sykdom som i medhold av [folketrygdløven § 13-4](#) er likestilt med yrkesskade.
- annen skade og sykdom, dersom denne skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser.

Skade og sykdom som nevnt i første ledd bokstav b skal **anses forårsaket i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden, hvis ikke forsikringsgiveren kan bevise at dette åpenbart ikke er tilfellet.**

Ved vurderingen av om en skade eller sykdom gir rett til dekning, skal det ses bort fra arbeidstakerens særlige mottakelighet for skaden eller sykdommen, hvis ikke den særlige mottakeligheten må anses som den helt overveiende årsak.

157

To dommer om yrkessykdom
Otterengen (Rt. 2012 s. 929) og Sonneland (Rt. 2012 s. 1864)

Morten Kjelland

§ 11. Skader og sykdommer som skal dekkes av forsikringen.

Yrkesskadeforsikringen skal dekke

- skade og sykdom forårsaket av arbeidsulykke (yrkesskade),
- Skade og sykdom som i medhold av [folketrygdløven § 13-4](#) er likestilt med yrkesskade.
- annen skade og sykdom, dersom denne skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser.

Skade og sykdom som nevnt i første ledd bokstav b skal **anses forårsaket i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden, hvis ikke forsikringsgiveren kan bevise at dette åpenbart ikke er tilfellet.**

Ved vurderingen av om en skade eller sykdom gir rett til dekning, skal det ses bort fra arbeidstakerens særlige mottakelighet for skaden eller sykdommen, hvis ikke den særlige mottakeligheten må anses som den helt overveiende årsak.

(48) Spørsmålet er om en avsluttende uttalelse i proposisjonen på side 59 tiliser en annen løsning, slik A har gjort gjeldende. I uttalelsen heter det:

«Som nevnt inneholder forskriften pkt 1 i visse årsaksvilkår. De oppregnede sykdommer i annen og ledder anses som en yrkessykdom når de er forårsaket av vibrasjoner av en viss art (bokstav F), og lunge-sykdommer er omfattet når de skyldes påvirkning av finfordelte stoffer. Det vil her være et vilkår for dekning etter Justisdepartementets forslag at arbeidstakeren selv har brukt presluftverktøy e i eller at det finnes finfordelte stoffer på arbeidsplassen. Men hvis først det er tilfelle, kommer presumsjonsregelen inn også på dette planet: Forsikringsordet kan ikke bevise at ansykdømmen åpenbart har en annen årsak enn bruk av presluftverktøy e l. Tilleggsvilkårene i forskrift 11. desember 1970 pkt III (karakteristisk sykdomsbilde, påvirkning en viss tid og konsentrasjon osv) skal ikke gjelde.»

(49) Eksempelen tar utgangspunkt i at de «oppregnede sykdommer» anses som yrkessykdommer når de er «forårsaket av vibrasjoner» og når de «skyldes påvirkning av finfordelte stoffer». Dermed uttaler departementet at det må finnes henholdsvis presluftverktøy eller finfordelte stoffer på arbeidsplassen. Så langt er dette i samsvar med det jeg ellers har lest ut fra forarbeidene. Problemet er at departementet med passusen om at

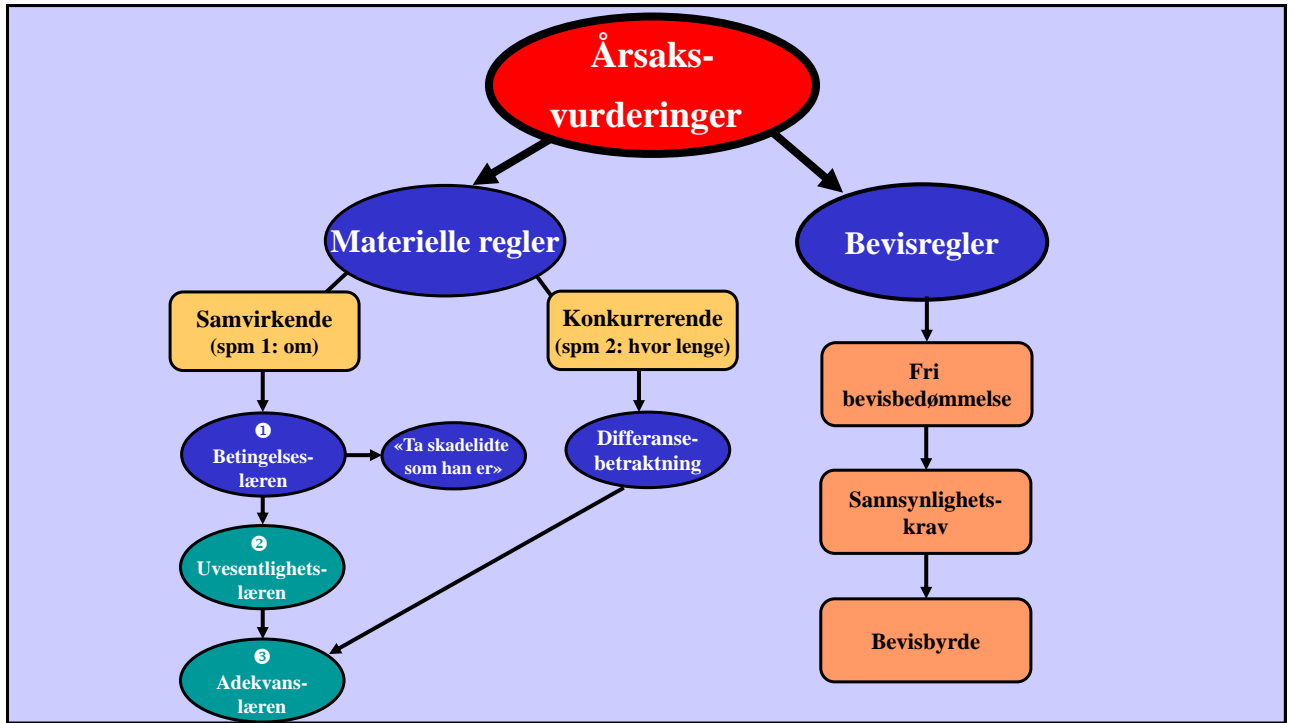
Det er en sentral passasje i forarbeidene, og som støtter skadeliftets argumentasjon – det vil si at det er tilstrekkelig for å anvende § 11 andre ledd at skadelidte har en sykdom som angitt i forskriften.

Her siteres den gamle listeforskriften (til ftrl. 1966 § 11-4), men den er i all hovedsak identisk med någjeldende forskrift (1997).

NB! Den helt utrykkelige presiseringen om at tillegsvilkårene – årsakskriteriene – ikke skal gjelde er etter mitt syn et viktig argument for den løsningen skadelidte forfektet.

Førstesamanens dr.juris Morten Kjelland
Gjennomgang av to tvister dommer om yrkessykdom, januar 2013

158

159

Deloppsummering

Nylig oppdatert artikkel om årsakssammenheng og bevis på Lovdata Pro (Karnov)

Hurtiglenke ligger på nettsiden til kurset.

Leksjon 3 Årsakssammenheng og bevis – generelle prinsipper

- Et todelte årsaksdrav: «samvirkende»- og «konkurrerende»-årsaker
- Årsaksvurderingens kronologi – presentasjonen av et hjelpekjema
- Generelle regler om årsakssammenheng, som dermed også gjelder ved omsorgsvikr, voldsaker og andre krensetler
- Saksamhetsprinsippet – når gjelder det og hvor langt rekker det? PRG-tip
- Erstatningsansvarets grenser: Uvesentlighetslæren og adekvanslæren. PRG-tip
- Når tidspunkt beredes å elle komme inn som en konkurrerende årsak: Tidspangrensning av ansvar
- Generelle bevisprinsipper, forholdet til NAVs årsaksvurderinger

Handlinger og utgangspunkt

1. årsak

[Oppfølging](#) [Tematiskert Domstolfor](#)

[Populærvitenskapelig artikkel \(Kjelland 2023\)](#)

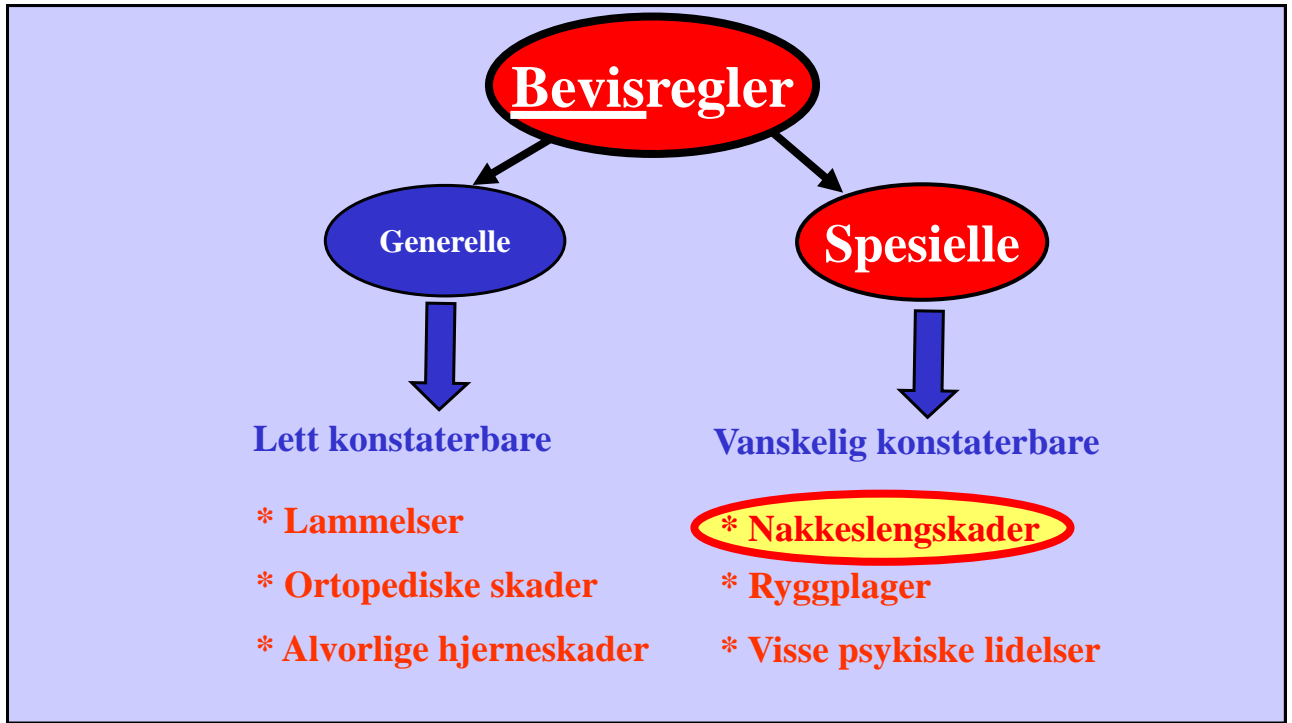
[Hjelpeskisse: Årsaksvurderingens kronologi!](#)

Artikkel

Årsakssammenheng og bevis i personskade-erstatningsretten

Morten Kjelland

160

161

LOVDATAPRO Rettskilder Rettsområder Register Avansert søk

Min side > Hurtigsak rt-1998-1565 > Nakkesleng I HR-1998-69-B - Rt-1998-15... > Hurtigsak rt-2010-1547 > Nakkesleng IV HR-2010-2168-A - Rt-2010... > Hurtigsak rt-1998-1565 > Nakkesleng I HR-1998-69-B - Rt-1998-15... >

HR-1998-69-B - Rt-1998-1665

1 Skadeevne

Prof. dr. med. Helge Nordals angivelse av de fire bevisemaene i *Nakkesleng I* (Rt. 1998 s. 1565)

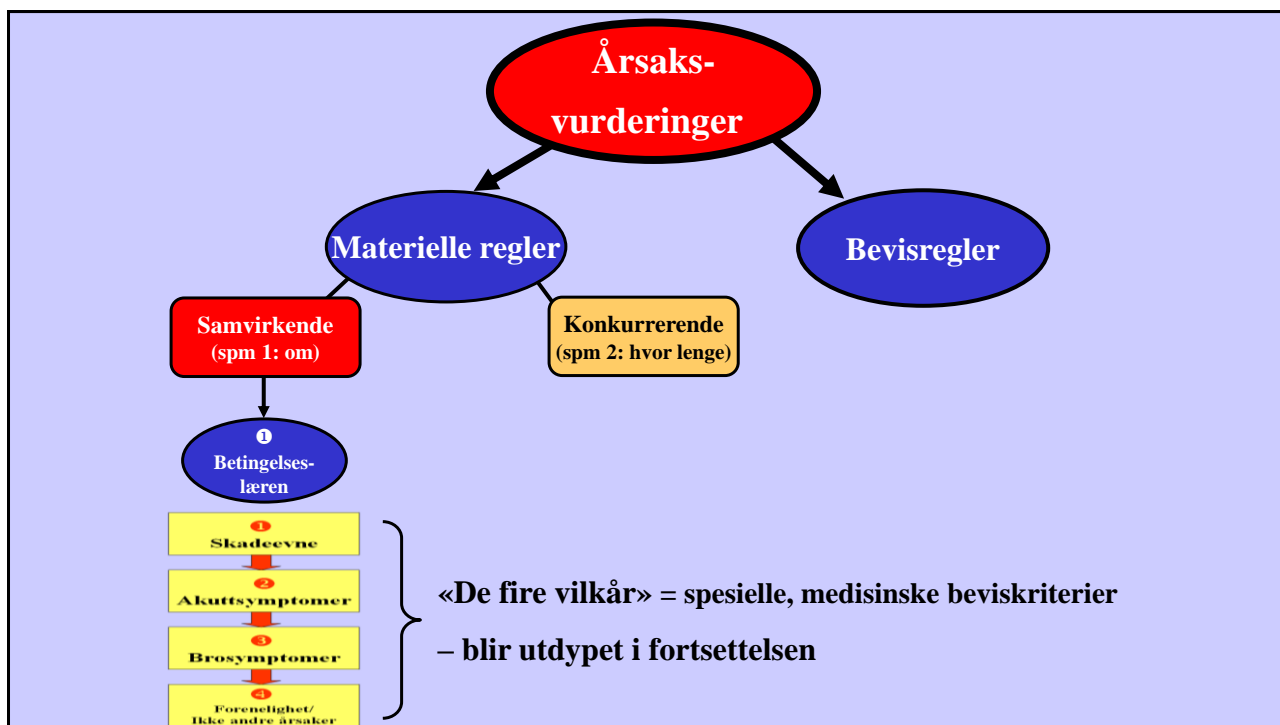
- For det første må det foreligge et adekvat traume, dvs det må ha virket mekaniske krefter tilstrekkelig til å skade biologisk vev. I store trekk vil de krefter som virker på en person øke med økende hastighetsendringer av den bil en pasient sitter i. Det er imidlertid mange usikre omstendigheter som spiller inn, som bilsetets og nakkestøttens egenskaper, hodets stilling i kollisjonsøyeblikket, om pasienten er forberedt på støtet eller ei, om pasienten har forutbestående skade og derav følgende økt sårbarhet, om det er aldersbetingede svekkelser i nakkevirvelsøylen, evt ledsaget av forkalkninger, mmm. Etter min erfaring skal man være meget forsiktig med å sette opp kategoriske grenser for hvilke hastighetsgrenser det er som er minimum for at helsebesvær oppstår. Det vil som regel dreie seg om relativ risiko for helseskader, som øker med økende hastighet. Således kan man se at selv ved meget høye hastigheter, og med betydelige skader med brudd og annet tilfølge, kan pasienten etter noen tid likevel føle seg helt frisk. Etter min erfaring vil kollisjoner hvor en stillestående bil blir påkjørt bakfra av en annen bil med en hastighet under 10-15 km/t bare helt unntagelsesvis resultere i forbigående helseplager, og nesten aldri vanige.
- Det må foreligge akutt symptomer fra nakke eller hode innenfor maksimalt et par døgn. Regelen er at dess kraftigere skade, dess tidligere kommer plagene. Akutt symptomene vil hos de fleste dreie seg om stivhet og smerter i nakken, hodepine, eller forbigående besvær fra armene pga irritasjon av nerverøtter som passerer ut mellom nakkevirvlene.
- Det må foreligge «brosymptomer» fra akuttfasen frem til en kronisk senfase, 1 år eller mer etter uhellet. Dersom pasienten blir frisk, for så flere uker eller måneder senere å få tilbake liknende besvær, øker usikkerheten mht om det er den tidligere skaden, eller naturlig tilbøyelighet for helsebesvær med smerter, stivhet o.l. som er hovedårsaken til besværene. De fleste vil mene at traumatisk betingede besvær som blir kroniske, særlig når det dreier seg om mindre skader uten brudd eller skade av nervevev, sjelden blir helt borte for så å komme igjen.
- Sykdomsbildet må være forenlig med det man vet om skader påført ved nakkesleng. Dvs at f.eks. lammelser i armer eller ben som først opptrer måneder og år etter et uhell er ikke forenlig med det man vet om skademekanismen. Det må heller ikke være slik at helsebesværene etter uhellet bare er en fortsettelse av helsebesvær pasienten har hatt før uhellet. Sykdomsbildet må heller ikke ha en annen, mer sannsynlig forklaring i annen tilstand pasienten lider av. Slik tilstand kan være annen somatisk eller psykiatrisk sykdom, som har vært til stede allerede før uhellet, eller som har manifestert seg senere.»

2 Akuttsymptomer

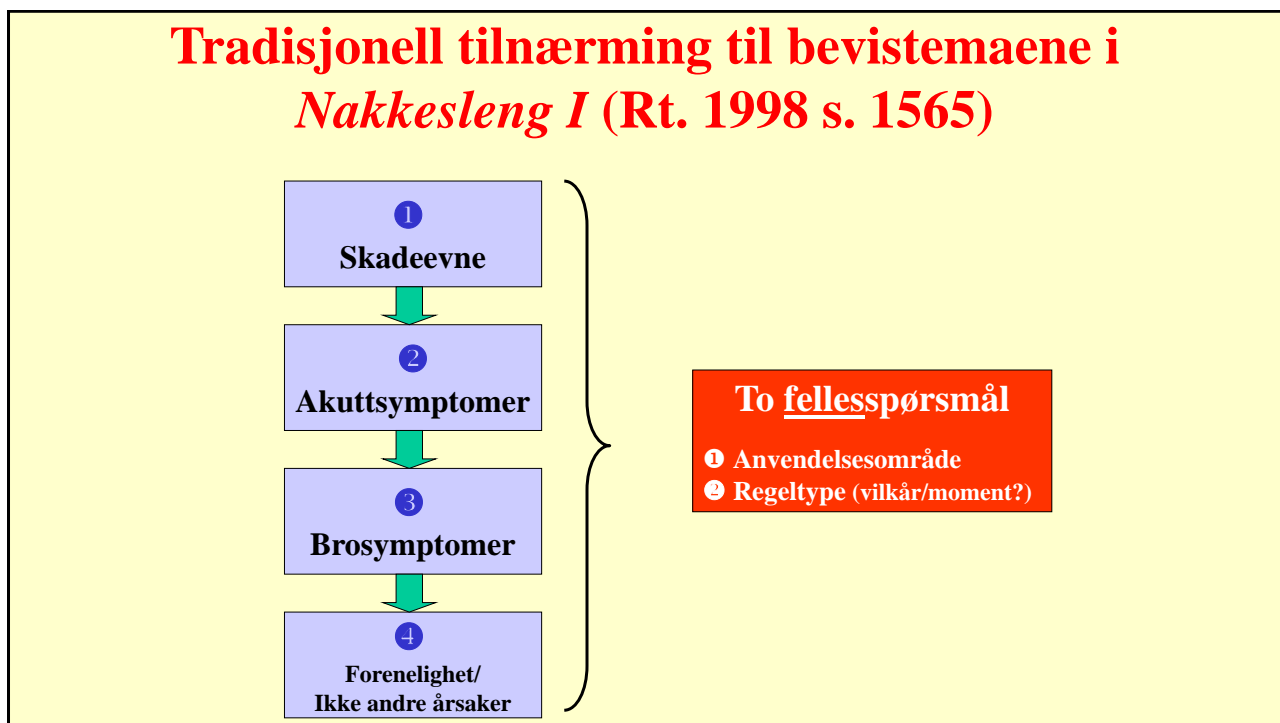
3 Brosymptomer

4 Forenlighet

162

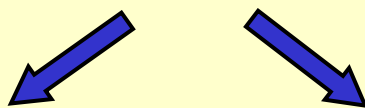
163

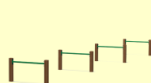
164

De 4 nakkeslengkriteriene

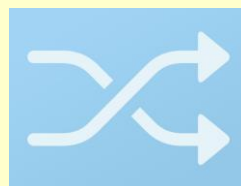
– to fellesspørsmål

**Absolutte vilkår
eller kun
momenter i en helhetsvurdering?**

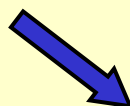
**Overføringsverdi til andre
skadetyper enn nakkeslengskader**

165

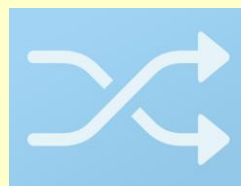
De 4 nakkeslengkriteriene

– to fellesspørsmål

Underrettsdommer 2004/2005	Vilkår	Momenter
Orvasen (Skadeparting lagmannsstem 14.1.2004)	X	
Frøstling lagmannsstem 20.1.2004	X	
Jensen (Skadeparting lagmannsstem 23.1.2004)	X	
Storvickelid lagmannsstem 11.2.2004	OO	
Ostlund (Skadeparting lagmannsstem 23.2.2004)	OO	
Johnsen (Oslo lagret 1.3.2004)	X	
Larsen (Skadeparting lagmannsstem 25.3.2004)	X	
Braknes (Oslo lagret 30.3.2004)	OO	
Milnes Aasen (Oslo lagret 2.4.2004)	X	
Johnsen (Vest-Follo lagret 24.4.2004)	X	
Sjerve (Oslo lagret 21.5.2004)	X	
Mathiesen (Skadeparting lagmannsstem 28.5.2004)		X
OO (Skadeparting lagmannsstem 1.6.2004)	X	
Almgren (Skadeparting lagmannsstem 10.6.2004)	X	
Jensen (Skadeparting lagmannsstem 27.6.2004)	X	
Jensen (Oslo lagret 1.7.2004)	X	
Moe (Skadeparting lagmannsstem 21.7.2004)		X
Braknes (Oslo lagret 2.8.2004)	OO	
Mathiesen (Skadeparting lagmannsstem 28.10.2004)	OO	
Milnes Aasen (Oslo lagret 4.12.2004)	X	
Andersen (Oslo lagret 7.12.2004)	X	
OO (Skadeparting lagmannsstem 11.12.2004)	X	
Wolfs (Oslo lagret 17.1.2005)	X	
Milnes (Oslo lagret 22.4.2005)	OO	
Andersen (Skadeparting lagmannsstem 22.2.2005)	X	
Milnes (Skadeparting lagmannsstem 18.2.2005)	X	
Braknes (Skadeparting lagmannsstem 15.4.2005)	X	
Braknes (Skadeparting lagmannsstem 15.4.2005)	X	

**Overføringsverdi til andre
skadetyper enn nakkeslengskader**

166

Underrettsdommer 2004/2005	Vilkår	Momenter
Syversen (Borgarting lagmannsrett 14.1.2004)	X	
Frostating lagmannsrett 20.1.2004	X	
Sande (Nordhordland tingrett 23.1.2004)	X	
Eide (Gulating lagmannsrett 11.2.2004)	(X)	
Oslund (Sunnfjord tingrett 23.2.2004)	(X)	
Johansen (Oslo tingrett 1.3.2004)	X	
Løvedt (Nordhordland tingrett 25.3.2004)	X	
Eriksson (Oslo tingrett 30.3.2004)	(X)	
Malmø Moen (Oslo tingrett 2.4.2004)	X	
Johnsrud (Ytre Follo tingrett 21.4.2004)	X	
Startmann (Vinger og Odal tingrett 21.5.2004)	X	
Mikkelsen (Sunnfjord tingrett 28.5.2004)		X
NN (Bergen tingrett 3.6.2004)	X	
Bangsrud (Borgarting lagmannsrett 30.6.2004)	X	
Svendsrud (Borgarting lagmannsrett 2.7.2004)	X	
Andersen (Agder lagmannsrett 5.7.2004)	X	
Moe (Borgarting lagmannsrett 21.7.2004)		X
Eriksson (Ringerike tingrett 2.8.2004)	(X)	
Maynard (Stavanger tingrett 29.10.2004)	(X)	
Malvin Hansen (Oslo tingrett 6.12.2004)	X	
Andersen (Oslo tingrett 7.12.2004)	X	
NN (Borgarting lagmannsrett 1.11.2005)	X	
Nordahl (Gulating lagmannsrett 17.1.2005)	X	
Hansen (Oslo tingrett 22.4.2005)	(X)	
Søvner (Borgarting lagmannsrett 23.2.2005)	X	
Birkic (Borgarting lagmannsrett 16.3.2005)	X	
Sørensen (Sandefjord tingrett 15.4.2005)	X	

167

Underrettsdommer 2005/2006	Vilkår	Momenter
Conde (Asker og Bærum tingrett 7.9.2005)	X	
Teigseth (Trondheim tingrett 17.1.2005)	X	
Borgstein (Bergen tingrett 27.1.2005)	X	
Biseth (Tønsberg tingrett 27.1.2005)	X	
Laasby (Oslo tingrett 16.2.2005)	X	
Søvner (Borgarting lagmannsrett 23.2.2005)	X	
Nohre (Nedre Romerike tingrett 18.3.2005)	X	
Olsen (Drammen tingrett 21.3.2005)	X	
Steine (Oslo tingrett 1.4.2005)	X	
Sørensen (Sandefjord tingrett 15.4.2005)	X	
Herlithy (Stavanger tingrett 22.4.2005)		X
Hansen (Oslo tingrett 22.4.2005)	X	
Pedersen (Aust-Agder tingrett 27.6.2005)	X	
Larsen (Bergen tingrett 9.11.2005)	X	
Hosseini (Oslo tingrett 9.1.2006)	(X)	
Vikingsen (Bergen tingrett 2.12.2005)	X	
Iversen (Bergen tingrett 5.12.2005)	(X)	
Hausberg (Karnsund tingrett 16.12.2005)	(X)	(X)
Hansebråten (Toten tingrett 21.6.2005)	X	
Nymoen (Borgarting lagmannsrett 23.1.2006)	X	
Lambine Grodum (Oslo tingrett 20. januar 2006)	X	
Aanesen (Oslo tingrett 29.1.2006)	X	
NN (Agder lagmannsrett 9.3.2006)	X	
Thøgersen (Sarpsborg tingrett 28. mars 2006)	X	
Bjørneset (Oslo tingrett 5. mai 2006)		X
Petersen (Oslo tingrett 15. mai 2006)	X	
Fossom (Borgarting lagmannsrett 18.5.2006)	X	
Tennefoss (Borgarting lagmannsrett 26.10.2006)	X	

168

Rettspraksis 2007/2008	Vilkår	Momenter
<i>Gravklev</i> (Agder lagmannsrett 8. januar 2007)	(X)	X
<i>Conde</i> (Borgarting lagmannsrett 12. januar 2007)	X	
<i>NN</i> (Oslo tingrett 15. januar 2007)	(X)	X
<i>Malvin Hansen</i> (Borgarting lagmannsrett 29. januar 2007)	X	
<i>NN</i> (Borgarting lagmannsrett 5. februar 2007)	X	
<i>Knutsen</i> (Borgarting lagmannsrett 27. april 2007)	X	
<i>Andersen</i> (Hålogaland lagmannsrett 16. mai 2007)	X	
<i>Mejer Aamodt</i> (Oslo tingrett 22. mai 2007)		X
<i>Strømskag</i> (Hålogaland lagmannsrett 30. april 2007)	X	
<i>Reite</i> (Borgarting lagmannsrett 11. juni 2007)	X	
<i>Sævegaard</i> (Borgarting lagmannsrett 8. oktober 2007)	X	
<i>Aanesen</i> (Borgarting lagmannsrett 25. september 2007)	X	
<i>Nakkeprolaps</i> (Rt. 2007 s. 1370)	X	
<i>NN</i> (Borgarting lagmannsrett 2. november 2007)		X
<i>Aas</i> (Borgarting lagmannsrett 13. november 2007)	X	
<i>Olshorg</i> (Ovre Romerike tingrett 21. januar 2008)	X	
<i>Martinussen</i> (Hålogaland lagmannsrett 25. januar 2008)	X	
<i>GH Liland</i> (Borgarting lagmannsrett 11. februar 2008)	X	
<i>Frogner Nielsen</i> (Aust-Agder tingrett 14. februar 2008)	X	
<i>Karlsen</i> (Asker og Bærum tingrett 20. februar 2008)		X
<i>Endresen</i> (Salten tingrett 4. mars 2008)	X [nakkeslengskade]	X (aktuelle skulderskade)
<i>Andersen</i> (Fredrikstad tingrett 7. mars 2008)	X	
<i>Endeve</i> (Asker og Bærum tingrett 17. april 2008)	X	
<i>Kristoffersen</i> (Borgarting lagmannsrett 2. april 2008)	(X)	(X)
<i>Stokka</i> (Gulating lagmannsrett 18. april 2008)	X [nakkeslengskade]	X (prolaps i korsryggen)
<i>Slordal</i> (Inderøy tingrett 19. mai 2008)	X	
<i>Karlsen</i> (Oslo tingrett 22. mai 2008)	X	
<i>Avdyli</i> (Borgarting lagmannsrett 22. mai 2008)	(X)	X (ryggplager)

169

Rettspraksis 2008-2010	Vilkår	Momenter
<i>Hadzic</i> (Oslo tingrett 7. august 2008)	X	
<i>Mekdad</i> (Gulating lagmannsrett 15. desember 2008)	X	
<i>Andersen</i> (Borgarting lagmannsrett 8. januar 2009)	X	
<i>NN</i> (Eidsivating lagmannsrett 9. januar 2009)	X	
<i>Turoy</i> (Borgarting lagmannsrett 8. januar 2009)	X	
<i>Mahmod Hama</i> (Hålogaland lagmannsrett 8. januar 2009)	X [nakkeslengskade]	X [prolaps]
<i>Skogheim</i> (Oslo tingrett 27. januar 2009)	X	
<i>Pettersen</i> (Oslo tingrett 29. januar 2009)	X	
<i>Haugen</i> (Oslo tingrett 19. februar 2009)	X	
<i>Endresen</i> (Hålogaland lagmannsrett 19. februar 2009)	X [nakkeslengskade]	X [prolaps]
<i>Kulsrud</i> (Borgarting lagmannsrett 16. mars)	X	
<i>Aaserud</i> (Borgarting lagmannsrett 24. mars 2009)	X	X
<i>Bringsjord</i> (Borgarting lagmannsrett 28. april 2009)	X	
<i>Hadzic</i> (Borgarting lagmannsrett 22. juli 2009)	X [nakkeslengskade]	X [prolaps]
<i>Dalseg</i> (Borgarting lagmannsrett 4. august 2009)	X	(X)
<i>Karlsen</i> (Borgarting lagmannsrett 28. august 2009)	X	
<i>Andersson</i> (Glåmdal tingrett 12. november 2009)	X	
<i>Løkling</i> (Bergen tingrett 24. november 2009)	X	
<i>Eriksen</i> (Borgarting lagmannsrett 14. januar 2010)	X	
<i>Fauskanger</i> (Gulating lagmannsrett 1. februar 2010)	X [nakkeslengskade]	X [nerveskade/PTSD]
<i>Gjerde</i> (Borgarting lagmannsrett 26. mai 2010)	X [hode-og nakkeskader]	
<i>Kokslie</i> (Borgarting lagmannsrett 4. juni 2010)	X	(X)
<i>NY</i> (Oslo tingrett 7. juli)	X	
<i>Lauritzen</i> (Gulating lagmannsrett 16. august 2010)	(X) [nakkeslengskade]	X [korsryggs-kade]
<i>Ask</i> (Høyesteretts dom 16. desember 2010)	(X) [nakkeslengskade]	

170

Rettspraksis 2011 →	Vilkår	Momenter
Åsta-ulykken (Eidsivating lagmannsrett 28. januar 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
Brustad (Hålogaland lagmannsrett 9. februar 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
Tafaj (Oslo tingrett 23. februar 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
Baustad (Rana tingrett 23. februar 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
Øen (Asker og Bærum tingrett 4. mars 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
Segerblad (Borgarting Lagmannsrett 28. mars 2011)	X [Nakke + rygg/hode]	
Hansen (Agder lagmannsrett 28. mars)	X [Albueskade]	
Ørnes (Frostating lagmannsrett 7. april 2011)	(X) [aksialt støt mot hodet]	
Andorsen (Hålogaland lagmannsrett 15. april 2011)	(X) [nakkeslengskade, stukning]	
NV (Drammen tingrett 6. mai 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
Seland (Jæren tingrett 6. mai 2011)	(X) [rygg- og nakkeskade]	
Frotveit (Bergen tingrett 20. mai 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
Sandvik (Borgarting lagmannsrett 25. mai 2011)	(X) [rygg- og nakkeskade]	
Klausen (Nordhordland tingrett 1. juni 2011)	X [nakkeslengskade]	
Soløy (Bergen tingrett 4. juli 2011)	X [ryggplager]	
Evensen (Borgarting lagmannsrett 26. september 2011)	X [nakkeskade, men ikke trad. whiplash]	
Holthe (Sør-Gudbrandsdal tingrett 13. februar 2012)	X	
NV (Borgarting lagmannsrett 21. januar 2013)	(X) [nakkeslengskade]	(X) [hjerneskade]
Thomassen (Tønsberg tingrett 12. mars 2013)	(X) [nakkeslengskade]	
NN (LE-2014-164764), Eidsivating lagmannsrett 5. mai 2016	(X) [nakkeslengskade]	

171

Rettspraksis 2007/2008	Vilkår	Momenter
Gravlev (Agder lagmannsrett 8. januar 2007)	(X)	X
Conde (Borgarting lagmannsrett 12. januar 2007)	X	
NV (Oslo tingrett 15. januar 2007)	(X)	X
Malvin Hansen (Borgarting lagmannsrett 29. januar 2007)	X	
NV (Borgarting lagmannsrett 5. februar 2007)	X	
Knutsen (Borgarting lagmannsrett 27. april 2007)	X	
Andorsen (Hålogaland lagmannsrett 16. mai 2007)	X	
Meijer Aamodt (Oslo tingrett 22. mai 2007)		X
Strømskag (Hålogaland lagmannsrett 30. april 2007)	X	
Reite (Borgarting lagmannsrett 11. juni 2007)	X	
Sævegaard (Borgarting lagmannsrett 8. oktober 2007)	X	
Aanesen (Borgarting lagmannsrett 25. september 2007)	X	
Nakkeprolaps (Rt. 2007 s. 1370)	X	
NV (Borgarting lagmannsrett 2. november 2007)		X
Aas (Borgarting lagmannsrett 13. november 2007)	X	
Olsborg (Øvre Romerike tingrett 21. januar 2008)	X	
Martinsen (Hålogaland lagmannsrett 25. januar 2008)	X	
GH Liland (Borgarting lagmannsrett 11. februar 2008)	X	
Frogner Nielsen (Aust-Agder tingrett 14. februar 2008)	X	
Karlsen (Asker og Bærum tingrett 20. februar 2008)		X
Endresen (Salten tingrett 4. mars 2008)	X (nakkeslengskade)	X (aktuelle skulderskade)
Andersen (Fredrikstad tingrett 7. mars 2008)	X	
Endeve (Asker og Bærum tingrett 17. april 2008)	X	
Kristoffersen (Borgarting lagmannsrett 2. april 2008)	(X)	(X)
Stokka (Gulatings lagmannsrett 18. april 2008)	X (nakkeslengskade)	X (prolaps i korsryggen)
Slordal (Indreøy tingrett 19. mai 2008)	X	
Karlsen (Oslo tingrett 22. mai 2008)	X	

172

De fire bevistemaene

– debatten om vilkår vs. momenter

Nakkeprolaps (Rt. 2007 s. 1370)

«Lagmannsretten har gitt uttrykk for at de vilkårene som kommer til uttrykk i Rt. 1998 s. 1565 – Anne Lene Liedommen – også må være retningsgivende i dette tilfellet. I Anne Lene Liedommen ble det på grunnlag av uttalelsen til en rettsoppnevnt sakkynndig, basert på internasjonal konsensus, lagt til grunn at en kjede av betingelser må være oppfylt for at skader og symptomer årsaksmessig kan føres tilbake til en nakkesleng. Siden spørsmålet har vært reist, nevner jeg at alle betingelsene i Anne Lene Liedommen må være oppfylt i de sakene hvor de kommer til anvendelse.» (avsnitt 37)

↳ **Sammenheng med spørsmål 2: anvendelsesområdet for «de fire vilkår» (Lie-kriteriene)**

173

Artikkelen side 39

Årsakssammenheng og bevis i personskadeerstatningsretten

Medisinskfaglig vurdering

Nakkeprolapsdommen fra 2007

sosio-økonomiske faktorer (sml. bl.a. Ask-dommens avsnitt 67–69). Den bio-psyko-sosiale-modellen kan da fungere som et «verktøy» for tanken, når man skal se hen til hvorvidt sykdomsutviklingen skyldes forhold uløst av ansvarshendelsen eller ikke-ansvarsbetingende forhold av psykososial karakter.

Ved tolkningen og anvendelsen av Ask (Rt. 2010 s. 1547) må man merke seg det oppgitte *kvantifikasjonsbrøt*. Høyesteretts utsagn om at det bør utvises varsomhet med å la bio-psyko-sosiale forhold gi grunnlag for erstatningsansvar, er knyttet til de situasjoner hvor kroniske smerter/ervervuforhet *ei det alt vesentlige* har sin årsak i bio-psyko-sosiale forhold» (avsnitt 69). Se for øvrig fremstillingen foran av prinsippene om rettslig årsakssammenheng.

At samme faktum opptrer i flere omganger, kan umiddelbart virke overraskende og gi assosiasjoner til uriktig rettsanvendelse. Vurderingen av faktisk årsakssammenheng og ansvarets grenser følger imidlertid to ulike regelsett med forskjellig formål og perspektiver. Den beskrevne resirkuleringen er reelt sett ikke noe negativt, men tvert i mot egnet til å kaste lys over et samspill mellom ulike deler av årsaksvurderingen. Fenomenet viser også at skillet mellom faktisk årsakssammenheng og for eksempel adekvanskriteriet kan være noe utvisket.

8. Kort om overføring til andre skadesituasjoner

Lie-kriteriene er utviklet gjennom behandling av nakkeslengsaker. Som et avsluttende punkt i denne artikkelen, rettes blikket mot enkelte øvrige skadesituasjoner. Spørsmålet er om, og i så fall på hvilken måte, de fire kriteriene er *overførbare* til andre skadetyper og skademekanismer. Siktemålet her er bare å skissere noen hovedlinjer i dette problemkomplekset.

Lie-kriterienes overføring til andre skadetilfeller enn nakkeslengskader, må avgjøres ut fra en *konkret medisinskfaglig vurdering*. Dette bekreftes i *Nakkeprolaps* (Rt. 2007 s. 1370). En mann arbeidet på en båt. Under trekkingen av en kabel falt han fra ca. to meters høyde og ned på et ståldekk. En invaliderende nakkeprolaps ble påvist drøyt fire år etter arbeidsulykken. Det var uenighet om ulykken hadde forårsaket prolapsen. Under henvisning til de medisinske sakkynndige, kom retten til at ulykken ikke hadde vært en nødvendig betingelse for skaden. Yrskskadeforsikreren ble frifunnet. Høyesterett avgir prinsipielle uttalelser om bevisbedømmelsen. I vurderingen av om Lie-kriteriene kunne anvendes i saken, ordla førstvoterende seg slik:

«Også vår sak gjelder årsaksforhold til en nakkeskade. Det medisinskfaglige materialet som foreligger, viser at vurderingene om årsakssammenheng har klare likhetstrekk med kriteriene i Anne Lene Liedommen. Men disse betingelsene er utviklet med sikte på en smaa diagnose» (sml. Ask) (avsnitt 38)

Det ble ikke fremlagt informasjon som viste noen internasjonal konsensus om sammenheng mellom prolaps og et tidligere traume. Førstvoterende la derfor til grunn at «det i vår sak må skje en *vanlig bevisvurdering*» (avsnitt 38), se foran om de alminnelige bevisreglene. Selv om retten ikke eksplisitt droftet alle Lie-kriteriene, vektla den flere av vurderingspunktene i den konkrete bevisvurderingen (mer *avendt* enn generelt ontalt). Også dette fremgår av avsnitt 38, der retten uttalte at det skal tas hensyn til: [1] «om den aktuelle hendelsen kunne medføre den aktuelle skaden» (sml. skadevurderingskriteriet), [2+3] «om As symptomer tyder på sammenheng mellom fallet og prolapsen» (sml. kriteriene om akutt- og brosymptomer), og

174

Konkret vurdering av eventuell overføringsverdi

[4] «om det er andre sannsynlige forklaringer på prolapsen» (sml. forenlighetskriteriet, især underpunkt 3). Parentesene er satt inn av meg og er ment å fremheve at bevisbedommeren i den konkrete, vanlige bevisvurderingen kan trekke veksler på Lie-kriteriene – tilpasset det aktuelle skadetilfellet.

Nakkeprolaps (Rt. 2007 s. 1370) og en rekke etterfølgende dommer viser at *tenkemåten med en trinnsvis tilnærming* har en plass i bevisvurderingen også utenfor vanlige nakkeslengsaker. Selve *innholdet* i «kriteriene» må imidlertid tilpasses ut fra den konkrete skadesituasjonens egenart. For eksempel kan man ikke legge til grunn samme akutt-symptomkrav ved milde hjerneskadener som ved nakkeslengskader. Ved milde hjerneskadener har skadelidte andre symptomer i en akutfase (først og fremst bevisstetsvekkelser), og en kognitiv svikt blir ofte manifestert først når skadelidte er tilbake i en (tanke)krevende hverdag etter ulykken (f.eks. ifbm. utføring av yrke eller skolegang).⁷⁵ Også slike innholdsmessige justeringer av vurderingspunktene må skje i lys av allment akseptert medisinsk viten.

Mine domsanalyser (se foran) bekrefter at *Nakkeprolaps* (Rt. 2007 s. 1370) har bidratt til en kursjustering i domstolenes anvendelse av Lie-kriteriene i saker som gjelder annet enn nakkeslengskader. I mange av dommene drofter nå retten – tydeligere enn i eldre dommer – konkret hvorvidt Lie-kriteriene kan overføres til skadesituasjonen i den foreliggende saken.⁷⁶

Morten Kjelland er professor ved Institutt for offentlig rett, Universitetet i Oslo. Han ble i 2008 dr. juris på avhandlingen «Særlig skarphet i personskadeerstatningsretten – en analyse av generelle og spesielle regler om årsakssammenheng». Kjelland har utgitt flere andre bøker og artikler innen erstatningsrett. Han har vært fagskreter for Personskadeerstatningsutvalget (NOU 2011: 16). Kjelland har fra 2004–2011 vært stipendiat og postdoktor ved Nordisk institutt for sjørett, og har tidligere arbeidet som juridisk utreder hos advokatfirmaet Ness & Co (2001–2002) og advokatfirmaet Riisa & Co (2002–2003).

Artikkelen
side 40

Årsakssammenheng og bevis i
personskadeerstatningsretten

175

Overføringsverdier

av «de fire vilkår» til andre skadetyper enn nakkeslengskader

Sandkasselokk (LB-2017-113622)

McDonald's (LA-2018-142334)

Serveringsvogn (LB-2018-163158)

LH-2018-36800

Varebur (LB-2018-171251)

Bergingsbil (LH-2017-197262)

Stillasfall (LA-2019-72672)

Pleieassistent (LB-2016-142935)

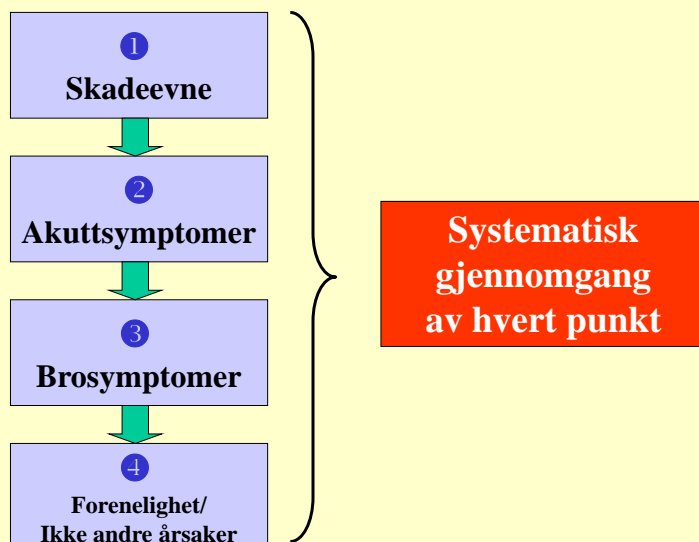
Betongelement (LA-2018-4197)

Tavle (LH-2018-131771)

Knappentunnellen (LG-2018-71273)

176

De fire vilkår bevisemaene

179

De fire bevisemaene

– juridisk-medisinsk gjennomgang, med vekt på nakkeslengskader

- ① Skadeevne
- ② Akuttsymptomer
- ③ Brosymptomer
- ④ Forenelighet

180

Skadeevne

– Høyesterett som «veiviser»

Nakkesleng I (Rt. 1998 s. 1565)

«Etter min erfaring skal man være meget forsiktig med å sette opp kategoriske grenser for hvilke hastighetsgrenser det er som er minimum for at helsebesvær oppstår. ... Etter min erfaring vil kollisjoner hvor en stillestående bil blir påkjørt bakfra av en annen bil med en hastighet under 10-15 km/t bare helt unntagelsesvis resultere i forbigående helseplager, og nesten aldri varige.» (s. 1577)

▶ *Nakkesleng III (Rt. 2000 s. 418)*

▶ *Nakkesleng IV (Rt. 2010 s. 1547)*

▶ *Sensitisering (HR-2018-557-A)*

181

Wire-trommel (LH-2017-197262)

182

Wire-trommel (LH-2017-197262)

183

De fire bevistemaene

– juridisk-medisinsk gjennomgang, med vekt på
nakkeslengskader

✓ Skadeevne

② Akuttsymptomer

③ Brosymptomer

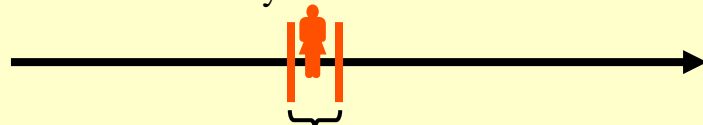
④ Forenlighet

184

Akuttsymptomer

Plagene må ha oppstått kort tid etter ulykken

Ulykken

72 timer, Nakkesleng III-dommen

+ Nakkesleng I-dommen

Nakkesleng IV-dommen

185

synes det rimelig når den sakkyndige i *Lie* (Rt. 1998 s. 1565) uttalte at «[e]tter min erfaring vil kollisjoner hvor en stillestående bil blir påkjørt bakfra av en annen bil med en hastighet under 10–15 km/t bare helt unntagelsesvis resultere i forbigående helseplager, og nesten aldri varige» (s. 1577). Dette gjelder hvor en bil blir påkjørt bakfra. Ved påkjørsler fra andre retninger, synes det ofte å bli oppstilt høyere hastighetsendring for at en kollisjon skal ha skadeevne, se til illustrasjon *Grimsen* (LB-2006-124947) og *Andorsen* (LH-2006-100824).

I skadeevnevurderingen må det justeres for *individualskadeevnen*. Det vil si konkrete forhold som bidrar til å **relativisere grensen** for hva som har skadeevne. Man kan skille mellom forhold ved *bilen* (bl.a. bilsetets egenskaper og om nakkestøtten var riktig innstilt), og forhold ved *skadelidte* (bl.a. hodets stilling i kollisjonsøyeblikket, om skadelidte var forberedt på støtet og om skadelidte var særlig sårbar grunnet f.eks. tidligere svekkelser i nakkevirvelsøylen). I Sosial- og helsedirektoratets rapport «Nakkeslengassosierte nakkeskader» påpekes det at «samspill av flere faktorer, der både individuelle sårbarhetsfaktorer (for eksempel høy alder, kjønn, tidligere plager etc.), kjennetegn ved selve skaden og pasientens reaksjoner på og mestring av skaden spiller en rolle» (s. 10). Ut fra dette er det ikke overraskende at domstolene er tilbakeholdne med å angi en bestemt nedre grense for skadeevne.⁶³

Selv om juristene ofte må støtte seg til ingeniører og andre typer sakkyndige, er det å bringe klarhet i saksforholdet til sist en juridisk oppgave – og målet for *bevisvurderingen*. Den må som nevnt baseres på prinsippet om fri bevisvurdering og med utgangspunkt i kravet om alminnelig sannsynlighetsovervekt (overvektsprinsippet).

7.3.2 Akuttsymptomkravet

7.3.2.1 Hovedtrekk

Symptomene på nakkeskade må inntre innen en viss tid etter ulykken (traumet). I høyesterettspraksis er det, under henvisning til medisinsk sakkyndige, lagt til grunn en 72-timersgrense. Dette fremgår av *Lie* (Rt. 1998 s. 1565), og i senere rettspraksis som *Thelle* (Rt. 2000 s. 418) der det oppstilles et krav om «akutte symptomer på skade i det biologiske vev i nakken i løpet av 2–3 døgn etter traumet» (s. 430). Formuleringen ble videreført i *Ask* (Rt. 2010 s. 1547, avsnitt 46). I underrettspraksis og oppgjørspraksis tas det vanligvis utgangspunkt i en vurdering av de første 72 timene (og ikke bare de første 48 timene).

Det kan spores *hvilke* akuttsymptomer som kreves. Blant kjernesymptomene er smerter og stivhet i nakken. I *Lie* (Rt. 1998 s. 1565) uttales det at akuttsymptomene «vil hos de fleste dreie seg om stivhet og smerter i nakken, hodepine, eller forbigående besvær fra armene pga irritasjon av nerverotter som passerer ut mellom nakkevirvlene» (s. 1577). Selv om symptomfloraen kan være sammensatt, oppstilles det en form for relevanskrav. Det vil si at plagene på sett og vis må korrespondere med den påståtte skaden.

Videre er det relevant å vurdere akuttsymptomenes *styrkegrad*. Intensiteten i akuttplagene har betydning for vurderingen av om sykdomsforløpet følger et forventet forløp. *Ask* (Rt. 2010 s. 1547) er illustrerende. Etter å ha fastslått at skadelidte hadde akuttplager,

Artikkelen side 33

Årsakssammenheng og bevis i personskadeerstatningsretten

186

Akuttsymptomkravet

Hovedtrekk = medisin

(professor Nordal og professor Stovner har bidratt på artikkelen)

Bevis

Juristenes oppgave for en riktig rettsanvendelse ...

Journaler er legenes arbeidsnotater ...

Artikkelen
side 34

Årsaksammenheng og bevis i
personskadeerstatningsretten

frembevett førstvoterende at «det imidlertid [er] grunn til å tro at smertene var relativt moderate» (avsnitt 46). Her er det en sammenheng med forenlighetskriteriet, som blir utdypet nedenfor.

7.3.2.2 Juridiske presiseringer. Journaler som bevismiddel

Det må skilles mellom innholdet i akuttssymptomkriteriet på den ene siden, og bevisvurderingen av dette Lie-kriteriet på den andre siden. Innholdet i akuttssymptomkravet må fastlegges av medisinere, mens det er en juridisk oppgave å bevisvurdere om kravet er oppfylt i den konkrete erstatningsaken. Juristene besitter den høyeste kompetansen for bevisvurderingen, selv om medisinsk sakkyndige er sentrale premisseleverandører. Medisinsk dokumentasjon fra akutfasen er et viktig bevismiddel, sml. prinsippet i *Lie* (Rt. 1998 s. 1565, s. 1570) og *Ask* (Rt. 2010 s. 1547, avsnitt 44).

Ved tolkningen og anvendelsen av medisinsk dokumentasjon er det viktig å merke seg at journalene er legenes arbeidsnotater, og er i utgangspunktet ikke skrevet med sikte på å tjene som bevis i eventuelle rettsvister. Se punkt 6.1.4 foran. Journalene beskriver ikke alltid uttømmende eller presist pasientens akuttplager. Manglende journalnedtegnelser er ikke nødvendigvis uttrykk for at skadelidte er uten akuttssymptomer. I bevisvurderingen av akuttssymptomkravet må det tas hensyn til blant annet at

- nakkeplagene kan ha blitt «maskert» (kamuffert) av andre plager⁶⁶
- skadelidte kan ha ulik toleranse for smerte
- skadelidte kan ha ulik terskel for å oppsøke helsevesenet
- skadelidte kan ha regnet med at plagene ville gå over og derfor ikke var hos lege.

Oppregningen her om grunner til manglende eller ufullstendig journalføring er ikke uttømmende. For skadelidte, som har bevisbyrden for at det foreligger årsaksammenheng, vil det generelt være en sentral oppgave å bevisse hvorfor plagene ikke har blitt journalført.

7.3.3 Brosymptomkravet

7.3.3.1 Hovedtrekk

For at årsakskravet skal være oppfylt ved nakkeslengskader, må skadelidte også bevisse at det foreligger brosymptomer fra akutfasen og til en kronisk senfase, jf. *Lie* (Rt. 1998 s. 1565, s. 1577), *Thelle* (Rt. 2000 s. 418, s. 430) og *Ask* (Rt. 2010 s. 1547, avsnitt 47). Hva som betraktes som en kronisk senfase, synes å variere. I *Lie* talte den sakkyndige professor Nordal om «en kronisk senfase, 1 år eller mer etter uhellet» (s. 1577). Det er viktig å merke seg at de symptomene som er relevante for vurderingen under dette tredje Lie-kriteriet, er de

187

De fire bevistemaene

– juridisk-medisinsk gjennomgang, med vekt på
nakkeslengskader

✓ Skadeevne

✓ Akuttssymptomer

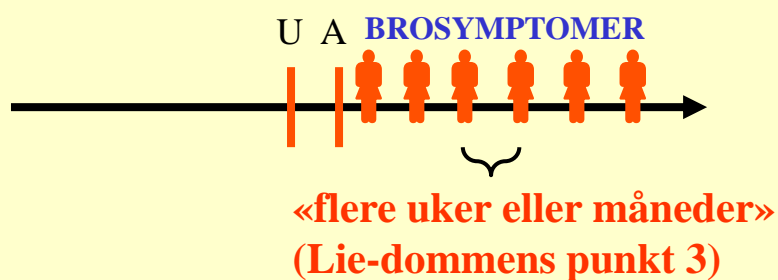
③ Brosymptomer

④ Forenlighet

188

Brosymptomer

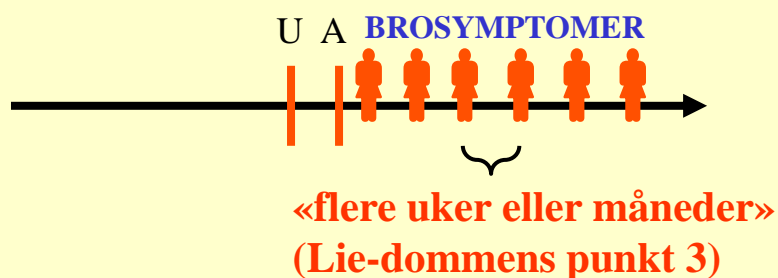
Det må ikke foreligge lange perioder uten plagene fra akutfasen

189

Brosymptomer

Det må ikke foreligge lange perioder uten plagene fra akutfasen

190

Brosymptomer

– fokus på perioden frem til kronisk senfase (ca. 1 år etter ulykken)

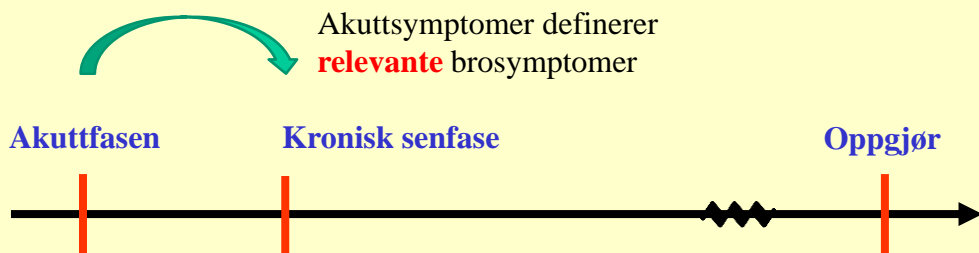
Nakkesleng I (Høyesterett)/Nordal (punkt 3 i erklæringen gjengitt i dommen)

191

Brosymptomer

– relevanskravet & koblingen mot akuttsymptomkravet

Kjelland (Nordisk försäkringstidskrift 1/2020) – «relevanskravet»

«Det er viktig å merke seg at de symptomene som er **relevante** for vurderingen under dette tredje Lie-kriteriet, er **de symptomene som skadelidte fikk i akutfasen**. Dermed er det vilkåret om akuttsymptomer som definerer hva som er relevant for vurderingen av brosymptomkriteriet.»

192

Brosymptomer

– grunner som kan forklare fravær av journalnedtegnelser

Portåpner (LB-2018-133926)

«Lagmannsretten finner videre at det foreligger sannsynlighetsovervekt for at nakkeplagene som oppsto etter arbeidsulykken 13. oktober 2015 vedvarte fram til det ble avdekket prolaps i begynnelsen av februar 2016, eller om man vil, at det foreligger *brosymptomer*. Skadelidte har forklart at hun fortsatte å ta smertestillende og betennelsesdempende midler, og at arbeidet ble tilrettelagt etter ulykkeshendelsen, ved at hun ble skjermet for tyngre oppgaver slik som garderobesituasjoner. Dette støttes av forklaringene fra hennes kollegaer. Barnehagen er en såkalt IA-bedrift.»

193

De fire bevistemaene

– juridisk-medisinsk gjennomgang, med vekt på
nakkeslengskader

- ✓ Skadeevne
- ✓ Akuttsymptomer
- ✓ Brosymptomer
- ④ Forenlighet

194

Nakkesleng IV

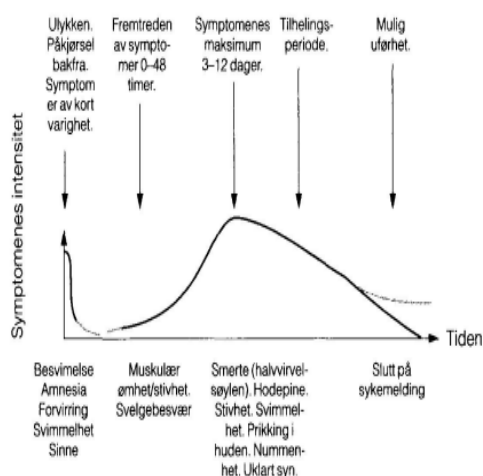
(Rt. 2010 s. 1547)

195

Nakkesleng IV (Rt. 2010 s. 1547)

– forløpskriteriet

196

«Normalforløpet»

Kan tenkes unntak i spesielle tilfeller

Se nærmere om dette i Sensitisering (HR-2018-558-A)

forenlighetskriteriet ble ytterligere presisert i *Ask* (Rt. 2010 s. 1547), som tydeliggjør koblingen mot brosymptomkriteriet. Med henvisning til de medisinske sakkyndige, og de studiene de viser til, uttalte førstvoterende at sykdomsutviklingen må følge et traumatologisk plausibelt forløp. Som bidrag til begrepsutviklingen kaller jeg dette for «forløpskriteriet». I vurderingen av forløpskriteriet bygde Høyesterett på følgende resonnerment:

Det vanlige er at skadelidte har de kraftigste symptomene de første dagene etter ulykken, for deretter å bli gradvis bra eller få smertene stabilisert på et lavere nivå enn i akutfasen. Følger sykdommen et normalforløp, og de øvrige kriteriene er oppfylt, anses skaden for å være forårsaket av ansvarshendelsen. Får skadelidte en utvikling hvor smertene blir verre uker eller måneder etter ulykken, eller oppstår i andre deler av kroppen, betraktes dette derimot ikke som forenlig med at skaden skyldes en blodlidskade, se *Ask* (Rt. 2010 s. 1547, avsnitt 48). Hvis sykdomsforløpet på denne måten avviker fra et traumatologisk plausibelt forløp, anses plagene for å ha andre årsaker, og den påståtte skadevolderen må finnes.

I *Ask* (Rt. 2010 s. 1547) kom retten til at det ikke var faktisk årsakssammenheng for annet enn en liten del av skadebildet, svarende til 5 % varig medisinsk invaliditet. Denne beskjedne realskaden resulterte imidlertid ikke i et erstatningsrettslig tap, og utløste derfor ikke rett til erstatning. Se figur 1 foran med forklaring.

Når forløpskriteriet vurderes i konkrete saker, må det tas hensyn til at ikke alle skadelidte følger samme utviklingslinjer. Det kan foreligge individuelle variasjoner, og eventuelle slike nyanser i forløpskriteriet må hensyntas for å oppnå en riktig rettsanvendelse. Det minste avvik fra «normalforløpet», i betydningen det sykdomsforløpet som gjelder for de fleste, er ikke uten videre ekskluderende for at det foreligger årsakssammenheng i den konkrete saken.

7.3.4.3 «Resirkulering»-fenomenet. Koblingen mellom forløpskriteriet og rettslig årsakssammenheng

I erstatningssaker er det relevant å legge vekt på grunnene til at plagene eventuelt ikke går over eller stabiliseres på et lavere nivå enn i akutfasen. I juridisk sammenheng er det viktig om de vedlikeholdende eller forsterkende faktorene er ansvarrelaterte faktorer og/eller hendelige begivenheter. Alt etter de konkrete forholdene, kan dette medføre begrensninger i erstatningsansvaret ut fra adekvanslæren og/eller uvesentlighetslæren. Det er en kobling mellom forenlighetskriteriet (som ledd i bevisvurderingen av om det er faktisk årsakssammenheng) og reglene om rettslig årsakssammenheng (adekvans og uvesentlighet):

Faktumbiter som er relevante for vurderingen av om det foreligger et traumatologisk plausibelt forløp, kan spille inn i adekvans- og uvesentlighetsvurderingen. Det kan medføre en «resirkulering»³⁴ av argumentene, der det vektlegges om skadeutviklingen er forårsaket av rent medisinske forhold (slik som utviklingen av en skadeutløst medisinsk disposisjon, se bl.a. Nilsen-dommen) eller skyldes etterfølgende økonomiske vansker, samlivsproblemer og andre

Artikkelen side 34

Artsaksammenheng og bevis i personskadeerstatningsretten

197

Høstmøte 18. oktober klokken 17.30-19.30

Tema: Sensitiseringsdommen i HR-2018-557-A: juridiske og medisinske aspekter

Professor dr. juris Morten Kjelland, Det juridiske fakultet (innleder)

Advokat Erik Fjeldstad, Advokatfirma KogstadLunde & Co

Advokat Sven Knagenhjelm (Advokatforum)

Spesialist fysikalsk medisin og rehabilitering
Thomas Glott Sandvika Nevrosenter

Professor MD, DMedSci Audun Stubhaug,
Oslo universitetssykehus HF/Universitetet i Oslo

198

Norsk forum for Erstatningsrett (NFFE)

har som sitt primære formål å drive informasjonsgivning om og rettspolitisk refleksjon over norsk erstatningsrett – med vekt på personskadesaker – til advokater, dommere, saksbehandlere og andre som arbeider med eller har interesse for fagområdet.

Informasjonsgivningen skjer hovedsaklig gjennom forelesninger. Forumet skal ha et nøytralt ståsted med tanke på partsside, skadelidtsiden vs. skadevolderside. Forumet tar særlig sikte på å belyse

- **nyheter i erstatningsretten** slik at du som personskadebehandler er oppdatert på gjeldende rett
- **aktuelle medisinske temaer**, med relevans for praktisk-juridisk saksbehandling for jurister og utredende medisinske spesialister

Medlemsavgift: 500 kr for 2019

Et eksempel på en av filmene fra NFFE-møte nr. 2 ser du til høyre. Medlemskap gir tilgang på alle filmene ut året.

[Klikk for mer info og påmelding](#)

199

Utvikling i medisinsk forskning

Nakkesleng IV (Rt. 2010 s. 1547, avsnitt 34)

«Dersom nyere forskning tilsier at nakkeslengskader bør bedømmes annerledes enn det som tidligere er lagt til grunn, må kursen justeres i tråd med dette.»

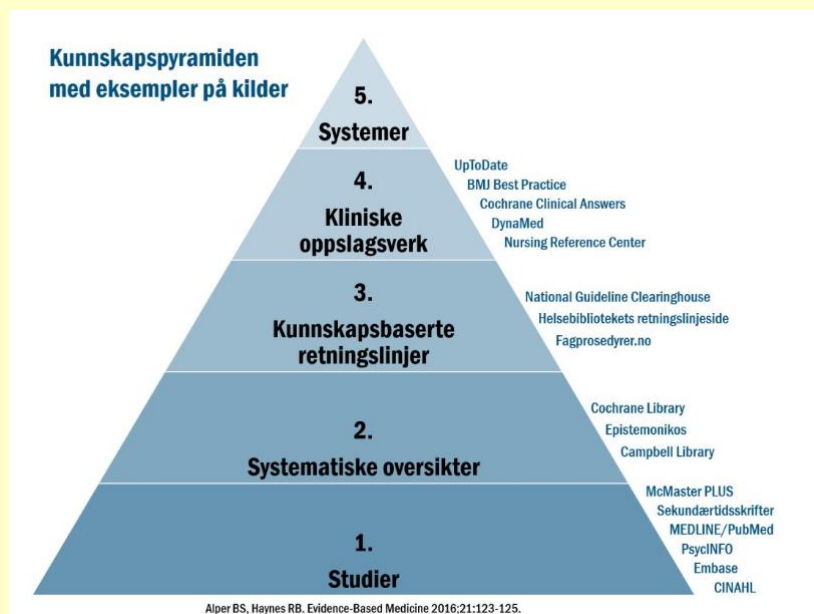
▶ Lite nytt om nakkesleng som oppfyller «allment akseptert medisinsk vitenskap»

▶ Kunnskapspyramiden

200

Utvikling i medisinsk forskning

201

Årsaks- og beviskrav i trygderetten
– belyst både for normaltrygden og yrkesskadetrygden

I ♥ NAV

Professor dr. juris Morten Kjelland

202

203

Gruppeoppgave – årsakskrav i trygden

Diskuter (to og to):

- 1. hvilken betydning det har om årsaken til skadelidtes behov skyldes medisinske eller sosiale/økonomiske forhold (2 minutter)**
- 2. hvilke årsakskrav må være oppfylt for å ha rett til ulike yrkesskade-fordeler (særfordeler) fra trygden? (2 minutter)**

204

Normaltrygdens årsakskrav – kort oppsummert

Sykepenger	Arbeidsavklaringspenger	Uføretrygd
Hovedårsakslæren (avdempet i praksis)	Vesentlighetslære (= litt mildere enn hoved- årsakslæren)	Hovedårsakslæren
Skjerpet beviskrav	Overvektsprinsipp?	Overvektsprinsipp?

205

Yrkesskadetrygdens årsakskrav – kort oppsummert

Godkjenningsomgang	Utmålingsomgang
<p>Ulykke (ftrl. § 13-3): Hovedårsakslære med fordelingsadgang Overvektsprinsipp</p> <p>Sykdom (ftrl. § 13-4): Hovedårsakslære med fordelingsadgang Overvektsprinsipp, med særskilt bevisbyrderegel</p>	<p>Stønad (ftrl. § 5-25): Hovedårsakslære Overvektsprinsipp</p> <p>Uføretrygd (ftrl. § 12-17): Fordelingslære Overvektsprinsipp</p> <p>Ménerstatning (ftrl. § 13-17): Fordelingslære Overvektsprinsipp</p>

206

Årsakssammenheng

– mangfoldet av årsakskrav

Rettsområde Tema		Trygderett		Erstatningsrett	
		Alminnelige regler	Yrkeskadereregler (yrkeskadefordele)	Alminnelig erstatningsrett	Spesifikk erstatningsrett (yrkeskadeforlikning)
Materielle årsaksregler	Arbeidsulykke	-	Hovedregel: Hovedårsakslære, supplert av fordelingslære (fml. § 13-3, tolket i lys av rettspraksis Gravvassmannsgrabb (LG-2019-101009) og Pseudovir (LA-2007-182425), samt TRR 2004/2525, NOU 2004 nr. 3 s. 225, rundskriv mv.) Se også <i>Straudhölzer i Vassdalen</i> (TRR 2004/2525)	Betingslemleren og arbeidsrettssystemet er generelle hovedregler om årsakssammenheng, som avgrenses av uvesentlighetslæren, adekvanslæren og prinsippet om tidavgrenset årsakssammenheng. Utviklet i samspil mellom <i>Høyesteret</i> og rettsvitenskap. Særlig som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravferds-uttgifter etter skil. § 3-4 og for visse færskadetilfeller	De alminnelige årsaksreglene gjelder, sml. <i>Schiffroff</i> (Rt 2007 s. 172, avsn. 41 og 65), MEN: Begrenset adgang til å begrense ansvaret ut etter prinsippet om tidavgrenset årsakssammenheng, jf. <i>Faury regt</i> (Rt 2000 s. 1614). Særlig som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravferds-uttgifter etter Standardforlikriften § 6-3 og for visse færskadetilfeller
	Yrkessykdom	-	Presumsjonsregel i fml. § 13-4, presisert i bl.a. <i>Røyke</i> (Rt 2005 s. 495), Rt 2012 s. 929 og <i>Zviivsköv</i> (Rt 2013 s. 1642)	Ingen særskilte årsaksregler; men ligger integrerte årsakskrav i utmålingskriteriene slik som «nødvendig og rimelig», og som dermed kommer inn i det juridisk-økonomiske årsakskleddet (= årsakskledd 2)	De alminnelige årsaksreglene gjelder, sml. <i>Høyesteretts presisering i Schiffroff</i> (Rt 2007 s. 172, avsn. 41 sammenholdt med avsnitt 65)
	Tapt livutfoldelse (menestring)	-	Fml. § 13-17: Hovedårsakslære, supplert av fordelingslære. Se f.eks. TRR 2009/2229	Ingen særskilte årsaksregler; men ligger integrerte årsakskrav i utmålingskriteriene slik som «nødvendig og rimelig», og som dermed kommer inn i det juridisk-økonomiske årsakskleddet (= årsakskledd 2)	De alminnelige årsaksreglene gjelder, sml. <i>Høyesteretts presisering i Schiffroff</i> (Rt 2007 s. 172, avsn. 41 sammenholdt med avsnitt 65)
	Somad ved yrkeskade (legehjelp, tannlegehjelp mv.)	-	Fml. § 5-25: Tradisjonell hovedårsakslære, jf. <i>Eide</i> (Rt 2006 s. 735)	Fml. § 5-55: Untak fra vilkåret om oppjeningstid i fml. § 8-2: Årsaksoppsmål aktualiseres sjelden, spor av betingelseslæretankegang, f.eks. TRR 2003/4337	Glidende overgang mellom årsaksregler og utmålingsregler, se f.eks. prinsippet om tidavgrenset årsakssammenheng i tilfeller hvor skadede uavhengig av ansvarsholderen vill fått en unormalt negativ sykdomsutvikling, jf. bl.a. <i>Nabeksteng III</i> (Rt 1999 s. 1473)
	Sykepenger	Fml. § 8-4: Hovedårsakslære	Fml. § 12-18: Skjærpet hovedårsakslære med fordelingsprinsipp. Praktisismelegging etter <i>Oppheim</i> (RG 2006 s. 133-4) reviderer rundskriv (ikke «uten og lasset»)	I tillegg kommer det inn adekvansbegrensninger i tappeleddet, sml. selve argumentasjonsmålet i <i>Dybbek</i> (Rt 2003 s. 338), selv om lemping etter skil. § 5-2 er det primære avgrensningsinstrumentet her, sml. <i>presseringen i LJE</i> (Rt 2005 s. 65)	
	Arbeidsavklaringspenger	Fml. § 11-5: Vesenlighetslære, men hovedårsakslære ved forlenging, § 11-12 andre ledd	Fml. § 12-18: Skjærpet hovedårsakslære med fordelingsprinsipp. Praktisismelegging etter <i>Oppheim</i> (RG 2006 s. 133-4) reviderer rundskriv (ikke «uten og lasset»)		
Uførepenjon	Fml. § 12-6: Hovedårsakslære	Trygderettpraksis og teori: Hovedårsakslære, med analogi til <i>Røyke</i> (Rt 2005 s. 495)			
Følgeskader mv.	Følger de spesifikke årsakskravene for de enkelte ytelsene, se rett ovenfor				
Bevisregler	Beviskrav (sannsynlighetskrav)	Hovedregel: Overvektprinsippet	Hovedregel: Overvektprinsippet, sml. prinsippdommen P-pille II (Rt 1992 s. 64), samt senere dommer som <i>Schiffroff</i> (Rt 2007 s. 172)	Hovedregel: Overvektprinsippet, sml. prinsippdommen P-pille II (Rt 1992 s. 64), samt senere dommer som <i>Schiffroff</i> (Rt 2007 s. 172)	Hovedregel: Overvektprinsippet, sml. prinsippdommen P-pille II (Rt 1992 s. 64), samt senere dommer som <i>Schiffroff</i> (Rt 2007 s. 172)
	Fin bevisvurdering	Ja: Trygderettsloven 16.12.1966 nr. 9, jf. tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd. Se <i>Fleissausstent</i> (HR-2019-2336-A), avsnitt 31.	Ja: Trygderettsloven 16.12.1966 nr. 9, jf. tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd. Se <i>Fleissausstent</i> (HR-2019-2336-A), avsnitt 31.	Ja: tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd, sml. tvistelovloven 1915 § 183. MEN bevisene kan ha ulik kvalitet og vekt, sml. <i>Nabeksteng I</i> (Rt 1998 s. 1565) og <i>Nabeksteng II</i> (Rt 2007 s. 1370).	Ja: tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd, sml. tvistelovloven 1915 § 183. MEN bevisene kan ha ulik kvalitet og vekt, sml. <i>Nabeksteng I</i> (Rt 1998 s. 1565) og <i>Nabeksteng II</i> (Rt 2007 s. 1370).
	Bevisbyrde	Hovedregel: Medlemmet har bevisbyrden for at årsakskravet er oppfylt. Sikkeri unntak: Omvendt bevisbyrde ved yrkessykdom, jf. fml. § 13-4 (2), d) Mulig unntak: Tilfeller der forvaltningen sterkt kan bebreides for mangelfull saksopplysning, se Ole 1994. Sml. <i>Paltroproduent</i> (Rt 2009 s. 920)	Hovedregel: Medlemmet har bevisbyrden for at årsakskravet er oppfylt. Sikkeri unntak: Omvendt bevisbyrde ved yrkessykdom, jf. fml. § 13-4 (2), d) Mulig unntak: Tilfeller der forvaltningen sterkt kan bebreides for mangelfull saksopplysning, se Ole 1994. Sml. <i>Paltroproduent</i> (Rt 2009 s. 920)	Hovedregel: Skadede har bevisbyrden for at grunnvilkårene er oppfylt, sml. bl.a. <i>Støtte</i> (Rt 1997 s. 893, på s. 887). Skadevolder har bevisbyrden for påstand om unormalt negativ sykdomsutvikling, jf. bl.a. <i>Nabeksteng II</i> (Rt 1999 s. 1473, på s. 1479). Skadevolder har ikke har bevisbyrden for alternative årsaker, <i>Nabeksteng IV</i> (Rt 2010 s. 1547, avsn. 71). Unntak: Ysfl. § 11 (2) = ulovfestede prinsipper	Hovedregel: Skadede har bevisbyrden for at grunnvilkårene er oppfylt, sml. bl.a. <i>Støtte</i> (Rt 1997 s. 893, på s. 887). Skadevolder har bevisbyrden for påstand om unormalt negativ sykdomsutvikling, jf. bl.a. <i>Nabeksteng II</i> (Rt 1999 s. 1473, på s. 1479). Skadevolder har ikke har bevisbyrden for alternative årsaker, <i>Nabeksteng IV</i> (Rt 2010 s. 1547, avsn. 71). Unntak: Ysfl. § 11 (2) = ulovfestede prinsipper

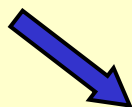
207

Rettsområde Tema		Trygderett		Erstatningsrett	
		Alminnelige regler	Yrkeskadereregler (yrkeskadefordele)	Alminnelig erstatningsrett	Spesifikk erstatningsrett (yrkeskadeforlikning)
Materielle årsaksregler	Arbeidsulykke	-	Hovedregel: Hovedårsakslære, supplert av fordelingslære (fml. § 13-3, tolket i lys av rettspraksis Gravvassmannsgrabb (LG-2019-101009) og Pseudovir (LA-2007-182425), samt TRR 2004/2525, NOU 2004 nr. 3 s. 225, rundskriv mv.) Se også <i>Straudhölzer i Vassdalen</i> (TRR 2004/2525)	Betingslemleren og arbeidsrettssystemet er generelle hovedregler om årsakssammenheng, som avgrenses av uvesentlighetslæren, adekvanslæren og prinsippet om tidavgrenset årsakssammenheng. Utviklet i samspil mellom <i>Høyesteret</i> og rettsvitenskap. Særlig som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravferds-uttgifter etter skil. § 3-4 og for visse færskadetilfeller	De alminnelige årsaksreglene gjelder, sml. <i>Schiffroff</i> (Rt 2007 s. 172, avsn. 41 og 65), MEN: Begrenset adgang til å begrense ansvaret ut etter prinsippet om tidavgrenset årsakssammenheng, jf. <i>Faury regt</i> (Rt 2000 s. 1614). Særlig som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravferds-uttgifter etter Standardforlikriften § 6-3 og for visse færskadetilfeller
	Yrkessykdom	-	Presumsjonsregel i fml. § 13-4, presisert i bl.a. <i>Røyke</i> (Rt 2005 s. 495), Rt 2012 s. 929 og <i>Zviivsköv</i> (Rt 2013 s. 1642)	Ingen særskilte årsaksregler; men ligger integrerte årsakskrav i utmålingskriteriene slik som «nødvendig og rimelig», og som dermed kommer inn i det juridisk-økonomiske årsakskleddet (= årsakskledd 2)	De alminnelige årsaksreglene gjelder, sml. <i>Høyesteretts presisering i Schiffroff</i> (Rt 2007 s. 172, avsn. 41 sammenholdt med avsnitt 65)
	Tapt livutfoldelse (menestring)	-	Fml. § 13-17: Hovedårsakslære, supplert av fordelingslære. Se f.eks. TRR 2009/2229	Ingen særskilte årsaksregler; men ligger integrerte årsakskrav i utmålingskriteriene slik som «nødvendig og rimelig», og som dermed kommer inn i det juridisk-økonomiske årsakskleddet (= årsakskledd 2)	De alminnelige årsaksreglene gjelder, sml. <i>Høyesteretts presisering i Schiffroff</i> (Rt 2007 s. 172, avsn. 41 sammenholdt med avsnitt 65)
	Somad ved yrkeskade (legehjelp, tannlegehjelp mv.)	-	Fml. § 5-25: Tradisjonell hovedårsakslære, jf. <i>Eide</i> (Rt 2006 s. 735)	Fml. § 5-55: Untak fra vilkåret om oppjeningstid i fml. § 8-2: Årsaksoppsmål aktualiseres sjelden, spor av betingelseslæretankegang, f.eks. TRR 2003/4337	Glidende overgang mellom årsaksregler og utmålingsregler, se f.eks. prinsippet om tidavgrenset årsakssammenheng i tilfeller hvor skadede uavhengig av ansvarsholderen vill fått en unormalt negativ sykdomsutvikling, jf. bl.a. <i>Nabeksteng III</i> (Rt 1999 s. 1473)
	Sykepenger	Fml. § 8-4: Hovedårsakslære	Fml. § 12-18: Skjærpet hovedårsakslære med fordelingsprinsipp. Praktisismelegging etter <i>Oppheim</i> (RG 2006 s. 133-4) reviderer rundskriv (ikke «uten og lasset»)	I tillegg kommer det inn adekvansbegrensninger i tappeleddet, sml. selve argumentasjonsmålet i <i>Dybbek</i> (Rt 2003 s. 338), selv om lemping etter skil. § 5-2 er det primære avgrensningsinstrumentet her, sml. <i>presseringen i LJE</i> (Rt 2005 s. 65)	
	Arbeidsavklaringspenger	Fml. § 11-5: Vesenlighetslære, men hovedårsakslære ved forlenging, § 11-12 andre ledd	Fml. § 12-18: Skjærpet hovedårsakslære med fordelingsprinsipp. Praktisismelegging etter <i>Oppheim</i> (RG 2006 s. 133-4) reviderer rundskriv (ikke «uten og lasset»)		
Uførepenjon	Fml. § 12-6: Hovedårsakslære	Trygderettpraksis og teori: Hovedårsakslære, med analogi til <i>Røyke</i> (Rt 2005 s. 495)			
Følgeskader mv.	Følger de spesifikke årsakskravene for de enkelte ytelsene, se rett ovenfor				
Bevisregler	Beviskrav (sannsynlighetskrav)	Hovedregel: Overvektprinsippet	Hovedregel: Overvektprinsippet, sml. prinsippdommen P-pille II (Rt 1992 s. 64), samt senere dommer som <i>Schiffroff</i> (Rt 2007 s. 172)	Hovedregel: Overvektprinsippet, sml. prinsippdommen P-pille II (Rt 1992 s. 64), samt senere dommer som <i>Schiffroff</i> (Rt 2007 s. 172)	Hovedregel: Overvektprinsippet, sml. prinsippdommen P-pille II (Rt 1992 s. 64), samt senere dommer som <i>Schiffroff</i> (Rt 2007 s. 172)
	Fin bevisvurdering	Ja: Trygderettsloven 16.12.1966 nr. 9, jf. tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd. Se <i>Fleissausstent</i> (HR-2019-2336-A), avsnitt 31.	Ja: Trygderettsloven 16.12.1966 nr. 9, jf. tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd. Se <i>Fleissausstent</i> (HR-2019-2336-A), avsnitt 31.	Ja: tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd, sml. tvistelovloven 1915 § 183. MEN bevisene kan ha ulik kvalitet og vekt, sml. <i>Nabeksteng I</i> (Rt 1998 s. 1565) og <i>Nabeksteng II</i> (Rt 2007 s. 1370).	Ja: tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd, sml. tvistelovloven 1915 § 183. MEN bevisene kan ha ulik kvalitet og vekt, sml. <i>Nabeksteng I</i> (Rt 1998 s. 1565) og <i>Nabeksteng II</i> (Rt 2007 s. 1370).
	Bevisbyrde	Hovedregel: Medlemmet har bevisbyrden for at årsakskravet er oppfylt. Sikkeri unntak: Omvendt bevisbyrde ved yrkessykdom, jf. fml. § 13-4 (2), d) Mulig unntak: Tilfeller der forvaltningen sterkt kan bebreides for mangelfull saksopplysning, se Ole 1994. Sml. <i>Paltroproduent</i> (Rt 2009 s. 920)	Hovedregel: Medlemmet har bevisbyrden for at årsakskravet er oppfylt. Sikkeri unntak: Omvendt bevisbyrde ved yrkessykdom, jf. fml. § 13-4 (2), d) Mulig unntak: Tilfeller der forvaltningen sterkt kan bebreides for mangelfull saksopplysning, se Ole 1994. Sml. <i>Paltroproduent</i> (Rt 2009 s. 920)	Hovedregel: Skadede har bevisbyrden for at grunnvilkårene er oppfylt, sml. bl.a. <i>Støtte</i> (Rt 1997 s. 893, på s. 887). Skadevolder har bevisbyrden for påstand om unormalt negativ sykdomsutvikling, jf. bl.a. <i>Nabeksteng II</i> (Rt 1999 s. 1473, på s. 1479). Skadevolder har ikke har bevisbyrden for alternative årsaker, <i>Nabeksteng IV</i> (Rt 2010 s. 1547, avsn. 71). Unntak: Ysfl. § 11 (2) = ulovfestede prinsipper	Hovedregel: Skadede har bevisbyrden for at grunnvilkårene er oppfylt, sml. bl.a. <i>Støtte</i> (Rt 1997 s. 893, på s. 887). Skadevolder har bevisbyrden for påstand om unormalt negativ sykdomsutvikling, jf. bl.a. <i>Nabeksteng II</i> (Rt 1999 s. 1473, på s. 1479). Skadevolder har ikke har bevisbyrden for alternative årsaker, <i>Nabeksteng IV</i> (Rt 2010 s. 1547, avsn. 71). Unntak: Ysfl. § 11 (2) = ulovfestede prinsipper

208

Oversikt over årsakstemaet

– strukturen i forelesningen: tryggedelen

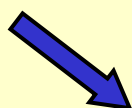
Særfordeler (yrkesskade)

- ④ Inngangsvilkår:
arbeidsulykke (§ 13-3)
yrkessykdom (§ 13-4)
- ⑤ Spesifikke årsaksregler for de enkelte yrkesskadefordelene (§§ 5-25,8-55,11-26,12-17,13-17)

209

Oversikt over årsakstemaet

– strukturen i forelesningen: tryggedelen

Særfordeler (yrkesskade)

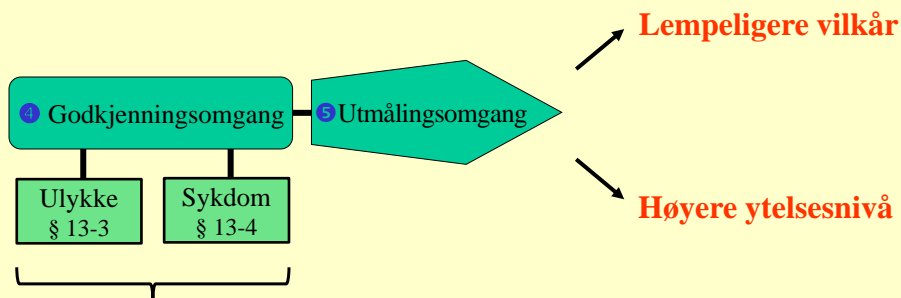
Forklaring av systemet

**Se disposisjonen
s. 15 f.**

- ④ Inngangsvilkår:
arbeidsulykke (§ 13-3)
yrkessykdom (§ 13-4)
- ⑤ Spesifikke årsaksregler for de enkelte yrkesskadefordelene (§§ 5-25,8-55,11-26,12-17,13-17)

210

Sammenhenger & plassering av årsakskrav - yrkesskadefordeler i et «nøtteskall»

Må ha sin **årsak** i yrkesrelaterte forhold,
se ftrl. § 13-6 = inngangskriteriene

211

§ 13-2. Særfordeler ved yrkesskade

Den som blir rammet av en yrkesskade eller likestilt yrkessykdom som går inn under dette kapitlet, har rett til ytelser etter særskilte bestemmelser.

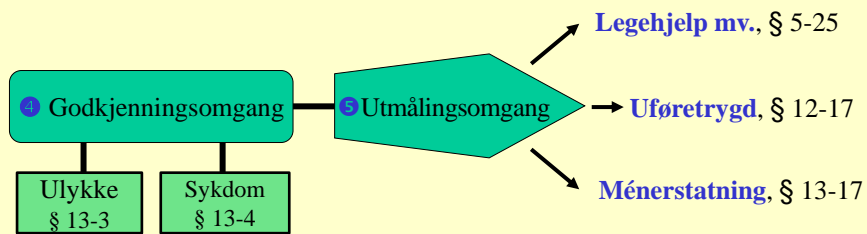
Bestemmelser om

- stønad ved helsetjenester står i § 5-25
- grunnstønad og hjelpstønad står i § 6-9
- stønad ved gravferd står i § 7-5
- sykepenger står i § 8-55
- arbeidsavklaringspenger står i § 11-22
- uføretrygd står i § 12-17
- menerstatning ved yrkesskade står i § 13-17
- pensjon til gjenlevende ektefelle står i § 17-12
- barnepensjon står i § 18-11
- alderspensjon står i § 19-20.

212

Sammenhenger & plassering av årsakskrav

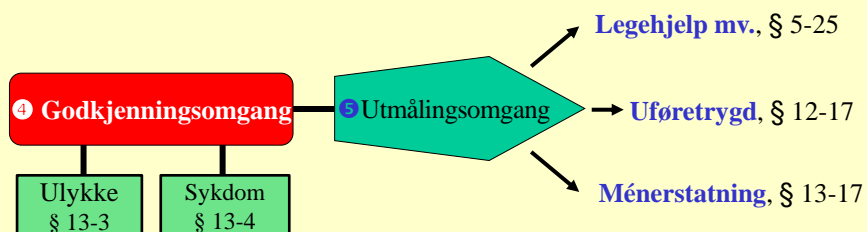
- oversikt over systemet

213

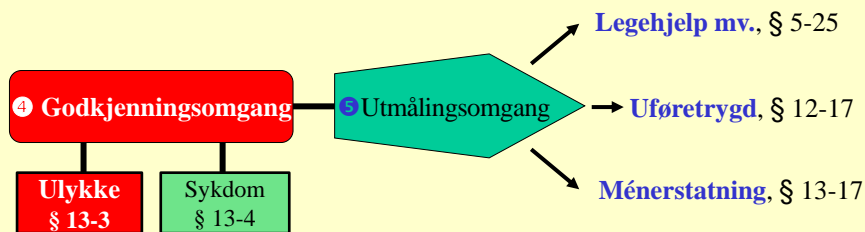
Sammenhenger & plassering av årsakskrav

- årsakskrav i godkjenningsomgangen

214

Sammenhenger & plassering av årsakskrav - årsakskrav i godkjenningsomgangen

215

4 Godkjenningsomgangen: ulykker – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 13-3 første ledd

«Med yrkesskade menes en personskade, en sykdom eller et dødsfall som skyldes en arbeidsulykke som skjer mens medlemmet er yrkesskadedekket, se §§ 13-6 til 13-13.»

216

④ Godkjenningsomgangen: ulykker – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 13-3 første ledd

«Med yrkesskade menes en personskade, en sykdom eller et dødsfall som **skyldes** en arbeidsulykke som skjer mens medlemmet er yrkesskadedekket, ...»

➤ **Problemstilling:** Hvilket rettslig innhold har ordet «skyldes»?

➤ **Sentrale rettskilder**

↳ **Trygderettspraksis** – f.eks. *Skredulykke i Vassdalen (TRR 2004/2525)*

«Hvis det framtrer som mest sannsynlig eller nærliggende at en arbeidsulykke er årsaken til en skadefølge, blir denne tilstanden **i sin helhet** godkjent som yrkesskade. Ved samvirkende årsaksfaktorer der den yrkesbetingede faktor ikke er hovedårsaken til skaden/sykdommen, kan det etter omstendighetene være grunnlag for en **delvis** godkjenning av en sykdom eller skade som yrkesskade.»

217

④ Godkjenningsomgangen: ulykker – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 13-3 første ledd

«Med yrkesskade menes en personskade, en sykdom eller et dødsfall som **skyldes** en arbeidsulykke som skjer mens medlemmet er yrkesskadedekket, ...»

➤ **Problemstilling:** Hvilket rettslig innhold har ordet «skyldes»?

➤ **Sentrale rettskilder**

↳ **Trygderettspraksis** reflekterer en rekke avgjørelser hvor det anvendes en hovedårsakslære med fordelingsadgang («mild hovedårsakslære»)

↳ **NOU 2004 nr. 3:** Hovedårsakslære med fordelingsadgang

↳ **Juridisk teori:** Hovedårsakslære med fordelingsadgang (Kjønstad m.fl.)

➤ **Antatt løsning:** Hovedårsakslære med fordelingsadgang, men savner per i dag endelig avklaring fra Høyesterett (eventuelt lovgiver)

218

④ Godkjenningssomgangen: ulykker

Ftrl. § 13-3 | Presisering om følgeskader

Termoplast (TRR-2021-1463)

«Det er ... ikke betingelseslæren, men hovedårsakslæren som gjelder ved godkjenning av yrkesskader, herunder følgeskader ... Videre har den ankende part anført at dersom smertetilstanden ikke godkjennes fullt ut som følgeskade, må den godkjennes delvis. Til dette vil retten bemerke det at det ikke gjelder et fordelingsprinsipp ved vurderingen av godkjenning av følgeskader, jf. blant annet NAVs rundskriv R13-00 punkt 2.4 Følgeskader og LE-2020-22561. Spørsmålet blir etter dette om det er mest sannsynlig at den godkjente yrkesskaden er hovedårsaken til den ankende parts nevrologiske smertetilstand/CRPS i høyre hånd.»

Sml. bl.a. *Passiv røyk II* (Rt-2005-495), *Sporveisbetjent* (Rt-2006-735) og *Bordplate* (LB-2019-33038), samt trygderettspraksis slik som eksempelvis *Scenefall* (TRR-2008-2687). Se Arbeidsheftet s. 43

219

④ Godkjenningssomgangen: ulykker

Ftrl. § 13-3 | Presisering om sårbarhet

Kranbilsjåfør (LE-2020-22561)

«I LA-2014-203511 fastholdt lagmannsretten Trygderettens kjennelse hvor krav på menerstatning på grunn av psykiske lidelser/plager etter en arbeidsulykke ikke ble tatt til følge. Når det gjelder sårbarhetsprinsippet uttalte lagmannsretten:

‘Foranlediget av det som ble gjort gjeldende i prosedyrene bemerkes at prinsippet om at man skal ta skadelidte som han eller hun er (sårbarhetsprinsippet), ikke kan anses å få samme anvendelse for yrkesskadetrygd som i personskadeerstatningsretten. Se kommentarene i note 882 til folketrygdloven § 13-3 i Rettsdata og Morten Kjelland *Særlig sårbarhet i personskadeerstatningsretten – en analyse av generelle og spesielle årsaksregler* avsnitt 9.5.’»

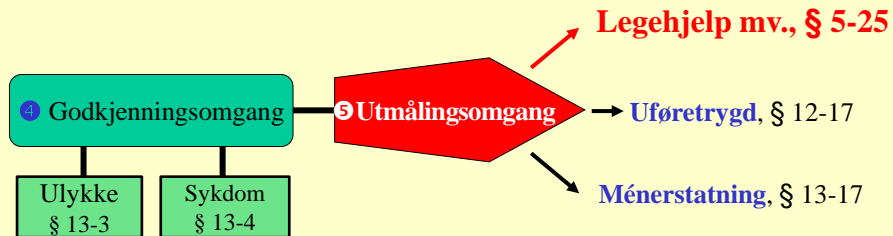

Konsekvens: Særlig sårbarhet vil være medlemmets egenrisiko, til forskjell fra hva som er utgangspunktet i erstatningsretten

220

Sammenhenger & plassering av årsakskrav

- utmålingsomgangen: utvalgte emner

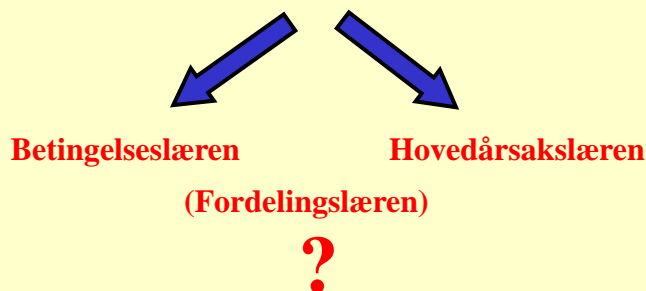
221

⑤ Utmålingsomgangen: stønad ved yrkesskade

- ftrl. § 5-25. Årsakskravets innhold (materielt)

«Ved en skade eller sykdom som regnes som yrkesskade etter kapittel 13, ytes det full dekning for nødvendige utgifter til legehjelp, tannlegehjelp ... som kan bøte på

følgene av skaden.»

222

⑤ Utmålingsomgangen: stønad ved yrkesskade – rettsavklaringen i *Betjeningsleder* (Rt. 2006 s. 735)

Rettskilde	Betingelses- lære	Hovedårsaks- lære	Doms- referanse
Lovtekst	Ingen veiledning		Avsn. 32
Føretarbeider	Begrenset veiledning		Avsn. 35
Rundskriv	Begrenset veiledning		Avsn. 36-38
Trygderettspraksis	(X)	X	Avsn. 39-42 + 45
Rettspraksis		(X)	Avsn. 43-45
Formålsbetraktning	(X)	(X)	Avsn. 46
Andre reelle hensyn	(X)	(X)	Avsn. 46

«Jeg er blitt stående ved at folketrygdloven § 5-25 første ledd første punktum må forstås slik at det er et vilkår for å få dekket utgifter at behandlingen hovedsakelig eller i det vesentlige skyldes yrkesskadeplager. Det gjelder med andre ord et hovedårsaksprinsipp.» (avsnitt 47)

223

⑤ Utmålingsomgangen: stønad ved yrkesskade – en linje mot erstatningsretten

Kun bilansvar («ren trafikkskade»)

- Skadevolder dekker merutgifter opp til egenandelstaket,
- 3040 kroner for 2023 (Helfo)

Kun yrkesskade («ren yrkesskade»)

- Trygden dekker alt

224

Deloppsummering og praktiske konsekvenser av ulike årsakskrav i trygd og erstatning

HVIS årsaksfaktoren

IKKE oppfyller vilkåret om å være

- hovedårsak (sykepenger og uføretrygd)
- vesentlig årsak (arbeidsavklaringspenger)

225

Deloppsummering og praktiske konsekvenser av ulike årsakskrav i trygd og erstatning

HVIS årsaksfaktoren

OPPFYLLER vilkåret om å være

- hovedårsak (sykepenger og uføretrygd)
- vesentlig årsak (arbeidsavklaringspenger)

↳ Forsikringselskapet (skadevolder) anfører – og har rett i – at det ikke er bundet av trygdens årsaksvurdering, sml. bl.a. *Nakkesleng II* (Rt. 1999 s. 1473)

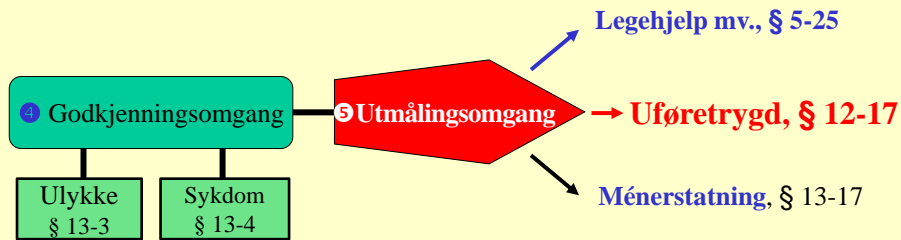
Nettopp på bakgrunn av ulike årsakskrav

Oppsummert i
Domshefte s. 38
+ Disposisjonshefte s. 19 f.

226

Sammenhenger & plassering av årsakskrav - utmålingsomgangen: utvalgte emner

227

5 Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

Til den som er arbeidsufør på grunn av en skade eller sykdom som går inn under kapittel 13, ytes det uføretrygd etter følgende særbestemmelser:

- Vilkåret i § 12-2 om minst fem års forutgående medlemskap gjelder ikke.
- Vilkåret i § 12-3 om fortsatt medlemskap gjelder ikke.
- Uføretrygd ytes ved uføregrader **ned til 30 prosent**.

Det skal fastsettes en særskilt uføregrad for den del av uførheten som skyldes yrkesskade eller yrkessykdom. Det ses bort fra uførhet som skyldes andre forhold enn yrkesskaden, når denne delen utgjør under 30 prosent av den totale uførheten.»

228

⑤ Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

Til den som er arbeidsufør på grunn av en skade eller sykdom som går inn under kapittel 13, ytes det uføretrygd etter følgende særbestemmelser:

- Vilkåret i § 12-2 om minst fem års forutgående medlemskap gjelder ikke.
- Vilkåret i § 12-3 om fortsatt medlemskap gjelder ikke.
- Uføretrygd ytes ved uføregrader ned til 30 prosent.

Det skal fastsettes en **særskilt uføregrad** for den del av uførheten som **skyldes** yrkesskade eller yrkessykdom.

↳ **Kan være mellom 30 % og 100 % uførhet**

229

⑤ Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

Til den som er arbeidsufør på grunn av en skade eller sykdom som går inn under kapittel 13, ytes det uføretrygd etter følgende særbestemmelser:

- Vilkåret i § 12-2 om minst fem års forutgående medlemskap gjelder ikke.
- Vilkåret i § 12-3 om fortsatt medlemskap gjelder ikke.
- Uføretrygd ytes ved uføregrader ned til 30 prosent.

Det skal fastsettes en **særskilt uføregrad** for den del av uførheten som **skyldes** yrkesskade eller yrkessykdom.

↳ **Praktisk viktig: Skadelidte kan arbeide opp til 70 prosent og likevel få uføretrygd**

↳ **I andre saker som f.eks. trafikksaker eller ved fritidsuhell kreves minst 50 % uførhet**

230

5 Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

Til den som er arbeidsufør på grunn av en skade eller sykdom som går inn under kapittel 13, ytes det uføretrygd etter følgende særbestemmelser:

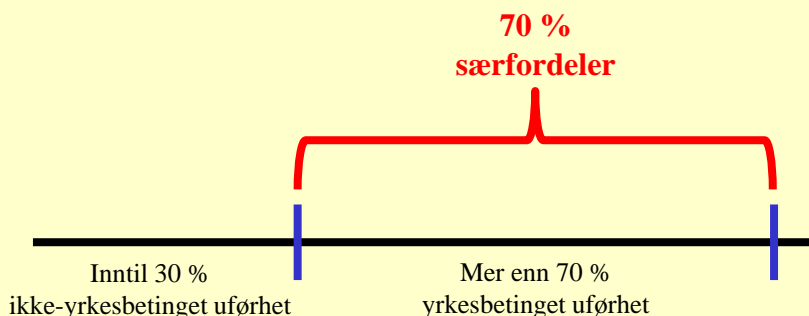
- Vilkåret i § 12-2 om minst fem års forutgående medlemskap gjelder ikke.
- Vilkåret i § 12-3 om fortsatt medlemskap gjelder ikke.
- Uføretrygd ytes ved uføregrader ned til 30 prosent.

Det skal fastsettes en særskilt uføregrad for den del av uførheten som skyldes yrkesskade eller yrkessykdom. Det **ses bort fra** uførhet som skyldes andre forhold enn yrkesskaden, når **denne delen** utgjør under 30 prosent av den totale uførheten.»

231

5 Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade – årsakskravets innhold (materielt)

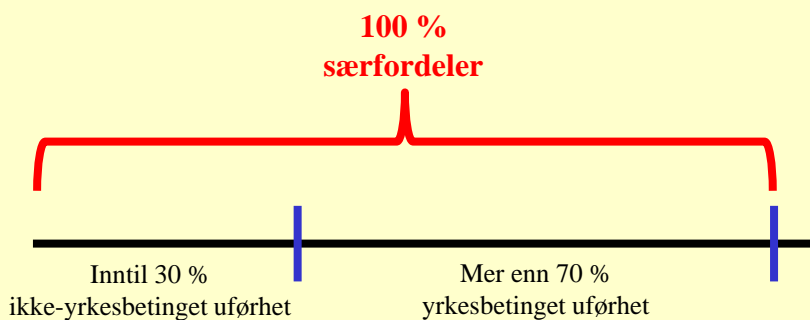
Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

232

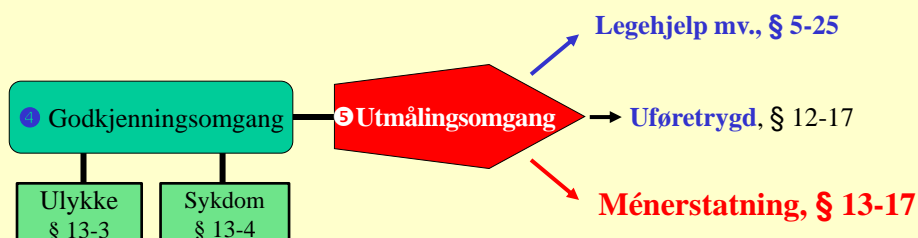
⑤ Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

233

Sammenhenger & plassering av årsakskrav - utmålingsomgangen: utvalgte emner

234

⑤ Utmålingsomgangen: ménerstatning – årsakskravets innhold (materielt)

Generelt

- Det er **den godkjente delen** av skaden – selve yrkesskaden eller yrkessykdommen – som gir grunnlag for **sær**fordeler
- Denne **delen** som skal vurderes om oppfyller vilkårene i ftrl. § 13-17 og som skal plasseres inn i ménerstatningstabellen

Presiseringer

- Spørsmålet om årsakssammenheng er derfor **nært knyttet til godkjenningssomgangen** (og det er der årsaksspørsmål kommer opp)
- Trygden er **bundet** av årsaksvurderingen fra godkjenningssomgangen
- Et par **eksempler som illustrerer årsakskravets betydning ...**

235

⑤ Utmålingsomgangen: ménerstatning – årsakskravets innhold (materielt)

Eksempel 1: Årsakskravet er oppfylt

- Skadelidte har en samlet varig medisinsk invaliditet på 30 %, hvorav 10 % skyldes tidligere plager og 20 % skyldes yrkesbetingede forhold
- Rett til ménerstatning i gruppe 1 (hvis også øvrige vilkår er oppfylt)

Eksempel 2: Årsakskravet er ikke oppfylt

- Skadelidte har en samlet varig medisinsk invaliditet på 15 %, hvorav 7,5 % skyldes tidligere plager og 7,5 % skyldes yrkesbetingede forhold
- Skadelidte har ikke krav på ménerstatning

236

⑤ Utmålingsomgangen: ménerstatning – årsakskravets innhold (materielt)

Kun bilansvar («ren trafikkskade»)

- Ménerstatning etter skl. § 3-2, jf. bal. § 6
- Ikke ménerstatning fra trygden (og da heller ingen fradragsspørsmål)

Kun yrkesskade

- Ménerstatning både fra trygden og yrkesskadeforsikreren
- Erstatningen er standardisert (forskriftens kap. 4); ikke etterfølgende samordning («innbakt»/hensyntatt i selve standardsystemet/satsene)

Kombinert trafikk- og yrkesskade

- Ménerstatning både fra trygden og yrkesskadeforsikreren; valgfrihet
- Hvis oppgjør etter bilansvaret: samordning etter skl. § 3-2

237

Oppsummering av særfordeler (yrkesskade)

Godkjenningsomgang

Ulykke (ftrl. § 13-3):
Hovedårsakslære med fordelingsadgang
Overvektsprinsipp

Sykdom (ftrl. § 13-4):
Hovedårsakslære med fordelingsadgang
Overvektsprinsipp, med særskilt
bevisbyrderegel

Utmålingsomgang

Stønad (ftrl. § 5-25):
Hovedårsakslære

Uføretrygd (ftrl. § 12-17):
Fordelingslære

Ménerstatning (ftrl. § 13-17):
Fordelingslære

238

Oppsummering av særfordeler (yrkesskade)

Godkjenningssomgang

Ulykke (ftrl. § 13-3):
Hovedårsakslære med fordelingsadgang
Overvektsprinsipp

Sykdom (ftrl. § 13-4):
Hovedårsakslære med fordelingsadgang
Overvektsprinsipp, med særskilt
bevisbyrderegel

Utmålingsomgang

Stønad (ftrl. § 5-25):
Hovedårsakslære
Overvektsprinsipp

Uføretrygd (ftrl. § 12-17):
Fordelingslære
Overvektsprinsipp

Ménerstatning (ftrl. § 13-17):
Fordelingslære
Overvektsprinsipp

239

Yrkesskadeerstatning

– hovedlinjer og utvalgte emner

Nettsiden for kurset: www.erstatningskurs.no

Ønsker du tilgang i 6 mnd? Send e-post til

morten@lexiaeducation.no

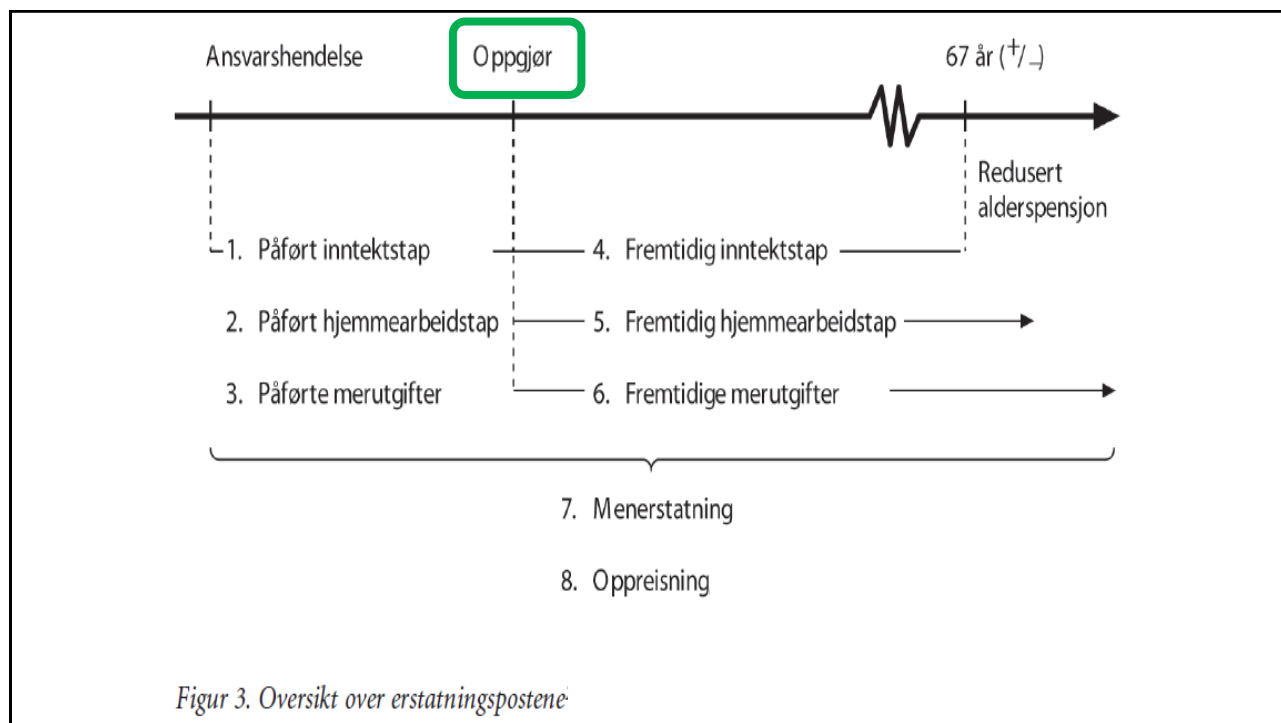
Professor dr. juris Morten Kjelland

240

Erstatningsutmåling

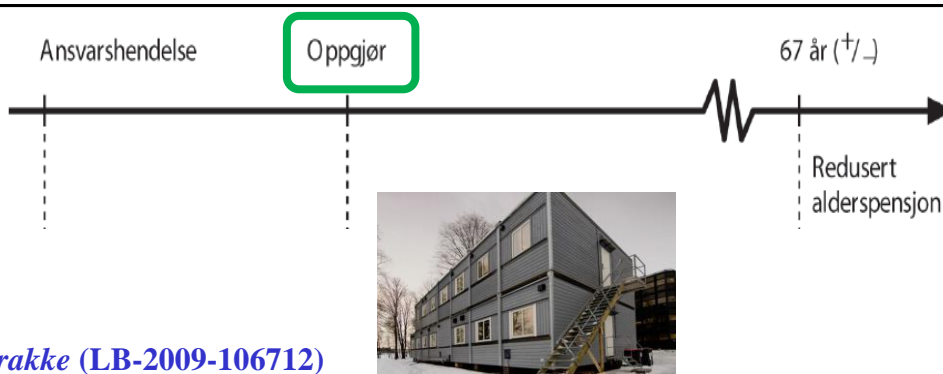

241

Figur 3. Oversikt over erstatningspostene

242

Spisebrakke (LB-2009-106712)

«Av forskriftens § 2-3 fremgår at tapt inntekt «i tiden fram til oppgjørstidspunktet» erstattes individuelt. Erstatning for fremtidig inntektstap, altså for tiden etter dette tidspunkt, erstattes derimot etter standardiserte satser, jf. forskriftens kapittel 3. Spørsmålet er hva som ligger i formuleringen «oppgjørstidspunkt». To tidspunkter er her aktuelle; domstidspunktet eller det tidspunkt forsikringselskapet foretar utbetaling i henhold til regelen i forsikringsavtaleloven § 8-2.

Forskriften gir ingen veiledning for forståelsen av formuleringen «oppgjørstidspunkt». En naturlig språklig forståelse tilsier imidlertid at det refererer seg til det tidspunkt endelig oppgjør skjer. En delbetaling fra forsikringselskapets side, slik som det som her er foretatt, vil neppe medføre at så er tilfelle; forutsetningen må trolig være at forsikringselskapet har dekket sitt ansvar fullt ut.»

243

§ 12. Tap som omfattes.

Yrkesskadeforsikringen skal dekke lidt tap, tap i framtidig erverv og utgifter som skaden antas å påføre skadelidte i framtiden. Hvis skadelidte har fått varig og betydelig skade av medisinsk art, skal det gis særskilt ménerstatning. Loven gjelder ikke oppreisning for skade av ikke-økonomisk art etter [skadeserstatningsloven av 13. juni 1969 nr. 26 § 3-5](#).

Yrkesskadeforsikringen skal ved dødsfall gi erstatning til dem som arbeidstakeren helt eller delvis forsørget. [Skadeserstatningsloven av 13. juni 1969 nr. 26 § 3-4](#) første ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

§ 13. Erstatningsutmåling.

[Skadeserstatningsloven av 13. juni 1969 nr. 26 kap. 3](#) gjelder så langt ikke annet er bestemt i eller i medhold av denne lov.

Kongen kan gi regler om utmålingen av erstatning etter loven.

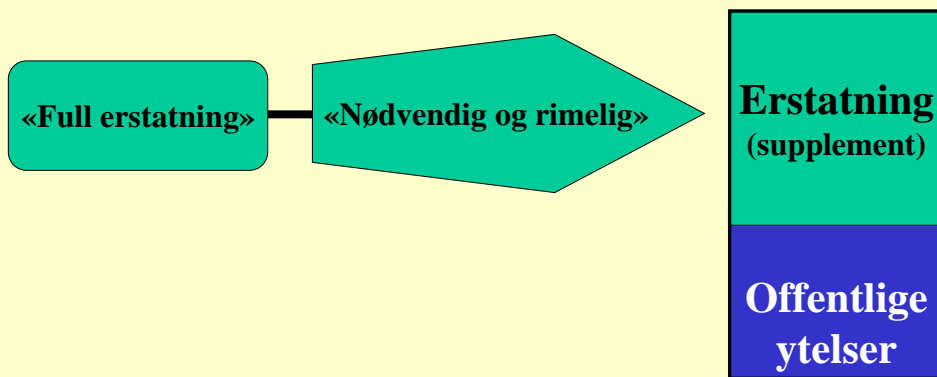
➡ **Yrkesskadeforskriften (Standardforskriften) 21. desember 1990 nr. 1028**

➡ **Forarbeider til forskriften | Kronprinsregentens resolusjon 21. desember 1990**

244

Merutgifter

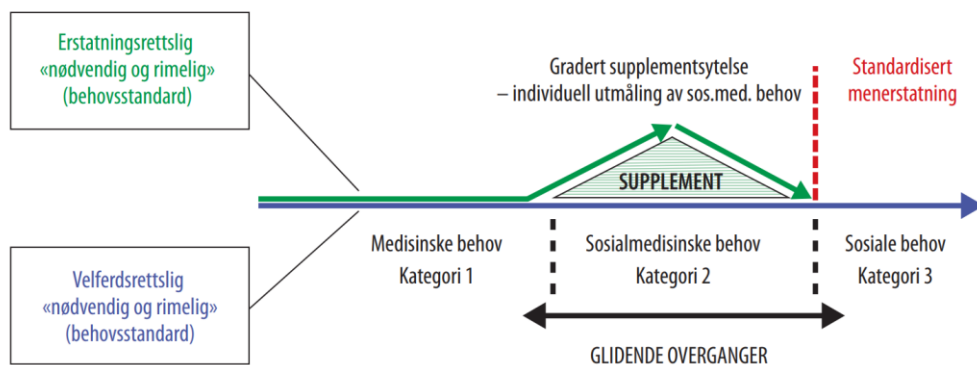
Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2. | Følger alminnelig erstatningsrett

245

Merutgifter

Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2. | Følger alminnelig erstatningsrett

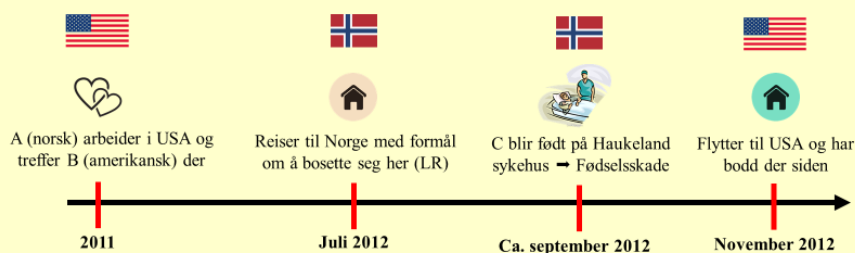
Figur 25. «Kategoriskjemaet». Ulike behovsstandarder

246

Merutgifter

Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2 | Følger alminnelig erstatningsrett

Amerika (HR-2022-1132-A)

Erstatning
(supplement)

Hvem har
risikoen?

Offentlige ytelser

249

Merutgifter

Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2 | Følger alminnelig erstatningsrett

Amerika (HR-2022-1132-A)

«Juridisk teori har i liten grad tatt for seg spørsmålet jeg behandler her. Jeg nevner likevel drøftelsen til Morten Kjelland i Syse mfl., Pasientskaderett, 2011 side 406-407. Han kommenterer problemstillingen og fremhever at temaet «reiser en rekke intrikate spørsmål i skjæringsfeltene mellom erstatningsrett, velferdsrett og internasjonal rett». I tilknytning til en gjennomgang av Pasientskadenemndas vedtak i PSN-2009-13 uttaler han at han ikke vil «utelukke» at et valg om å flytte til utlandet kan være «rimelig», for eksempel som følge av sterk tilknytning til landet. Jeg forstår dette slik at han åpner for at det i slike tilfeller bør gis erstatning basert på den faktiske situasjonen i det aktuelle landet.

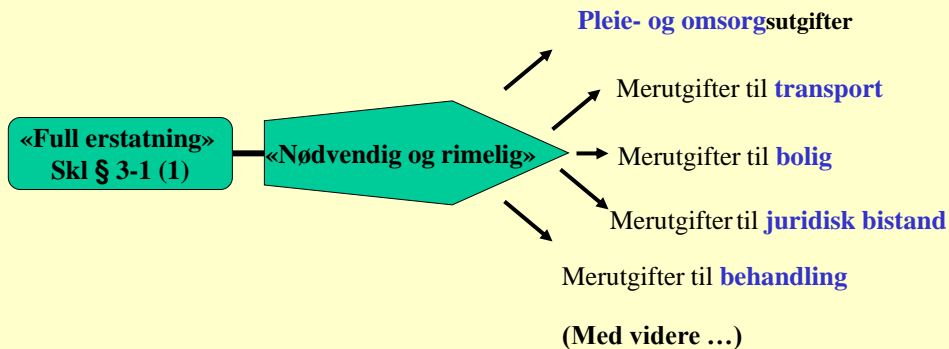
Kildene gir ikke noen klare svar på spørsmålet om hvordan erstatningen skal utmåles hvor skadelidte bor i utlandet på oppgjørstidspunktet, og dermed ikke mottar norske trygdeytelser. Jeg synes nok likevel de peker i retning av at den faktiske situasjonen – i hvert fall i utgangspunktet – må være avgjørende ved utmålingen: Det må vurderes hvilke offentlige ytelser skadelidte mottar i hjemlandet, og det individuelle tapet må beregnes på det grunnlaget. Beregningen kan ikke basere seg på norske velferdsytelser som skadelidte ikke får.»

(avsnitt 58–59)

250

Merutgifter

Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2. | Følger alminnelig erstatningsrett

251

Merutgifter

Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2. | behandlingsutgifter

§ 5-25. Stønad ved yrkesskade

Ved en skade eller sykdom som regnes som yrkesskade etter **kapittel 13**, ytes det **full dekning** for nødvendige utgifter til legehjelp, tannlegehjelp, fysisk behandling og legemidler, spesielt medisinsk utstyr og forbruksmateriell, og hensiktsmessige hjelpemidler som kan bøte på **følgene av** skaden.

Etter en yrkesskade dekkes nødvendige utgifter til hjemtransport.

Departementet gir forskrifter om stønad etter denne paragrafen, herunder om hva som skal regnes som full dekning, om stønad i utlandet, og om stønad til personer som ikke lenger er medlemmer i trygden.

Hovedårsakslære

Utmålingsomgangen: stønad ved yrkesskade – rettsavklaringen i *Rejningsleder* (Rt. 2006 s. 735)

Utgifter	Beløp	Skade	Utgift
Legemidler	1000	1000	1000
Leggehjelp	1000	1000	1000
Tannlegehjelp	1000	1000	1000
Fysisk behandling	1000	1000	1000
Legemidler	1000	1000	1000
Leggehjelp	1000	1000	1000
Tannlegehjelp	1000	1000	1000
Fysisk behandling	1000	1000	1000

«Jeg er blitt stående ved at folketrygdløven § 5-25 første ledd første punktum må forstås slik at det er et vilkår for å få dekket utgifter til behandlingen **hovedsakelig** eller i det vesentlige skyldes yrkesskadeplager. Det gjelder med andre ord et **hovedårsaksprinsipp**» (sivnit 47)

252

Hjemmearbeidstap

Grunnerstatningen | forskriftens kap. 4. | «Innbakt»

Industriarbeider (Rt-1998-1916), tidligere kalt «Martinsen-dommen»

- ▶ Hjemmearbeidserstatning anses som «innbakt» i standarderstatningen i forskriftens kap. 3, sml. *Industriarbeider (Rt-1998-1916)*
 - ↳ Resonnementet er overført til tolkningen av HTA, se ARD-2001-107 («Martinsen II»)
- ▶ Grunnlag for å forhøye uføregraden ved å hensynta uførhet som hjemmearbeider?
 - ↳ Skårberg og Reusch 2003 s. 152: «et uløst spørsmål», men synes å åpne for det
 - ↳ Mitt syn: Nei
 - ↳ Rettspraksis: Nei, med enkelte få unntak i eldre dommer (bl.a. Sunnfjord TR 23.2.2004)
- ▶ Men hva hvis skadelidte kjøper motorisert gressklipper/snøfreser – er det ikke da en utgift skal erstattes konkret og individuelt?
 - ↳ Nei, se *Kjelstrup (LG-2000-1291)*

253

Inntektstap

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 3 | oversikt over systemet

Hjemmel og dekningsformål

- Ysfl. § 13 (2), jf. Yrkesskedeforskriften kapittel 3
- Standardisert erstatning for blant annet fremtidig inntektstap

Utmålingssystemet

- Utgangspunktet: skadelidtes **pensjonsgivende inntekt** året før skaden skjedde eller sykdommen ble konstatert, jf. § 3-1
- Inntektsnivået er inndelt i **fem grupper basert på folketrygdens grunnbeløp (G)**
Den høyeste erstatningen er 30 G, den laveste er 22 G, jf. forskriftens § 3-2
- Denne grunnerstatningen går til skadelidte som er 45 eller 46 år, og er 100 % ervervsmessig ufør. **Alderskorreksjon** etter forskriftens § 3-3
- Dersom skadelidte er mindre enn 100 % ervervsmessig **ufør**, reduseres erstatningen tilsvarende, jf. forskriftens § 3-4

254

Inntektstap

Grunnerstatningen | forskriften §§ 3-1 og 3-3 | standardiseringens natur

Liberia I (FinKN-2015-439)

«Bestemmelsene [§§ 3-1 og 3-3] hjemler ikke, slik selskapet her har gjort, å ta hensyn til at den skadelidtes fremtidige inntektsmuligheter uten skaden ville ha vært lavere. Tredje ledd i § 3-1 åpner imidlertid for å sette et inntektsnivå til side om «det er særlige holdepunkter for å anta at grunnlaget for beregningen etter første og annet ledd vil avvike vesentlig fra det som ville vært skadelidtes alminnelige inntektsnivå uten skaden eller sykdommen.». Nemnda kan ikke se at selskapet bygger sitt tilbud på denne bestemmelsen, ...

Selskapet har i stedet gjort gjeldende at utvisningen fra Norge har medført at forsikredes fremtidige ervervsevne uten skaden ville ha vært 95 % lavere enn den ville ha vært ved fortsatt opphold i Norge og at det kreves en årsakssammenheng mellom skaden og det økonomiske tapet. Fordi forsikrede er statsborger i en stat hvor inntektene er vesentlig lavere enn i Norge, må hans fremtidstapet settes tilsvarende ned. Selskapet oppstiller her et vilkår for beregningen av fremtidstapet som ikke er hjemlet i forskriftens ordlyd, jf. bestemmelsenes tvingende karakter.»

255

Inntektstap

Grunnerstatningen | forskriften §§ 3-1 og 3-3 | standardiseringens natur

Liberia II (LF-2017-117262)

«Slik lagmannsretten ser det, åpner ikke standardforskriften for at det gjøres unntak fra forskriften – slik at det kan foretas en individuell erstatningsberegning – i situasjoner som den foreliggende, hvor forsikringstilfellet er oppstått i Norge og under en gjeldende yrkesskadeforsikring, men hvor skadelidte etter skaden har tilhold i utlandet. ...

Lagmannsretten ser at det kan reises spørsmål om rimeligheten ved at standardforskriften gis anvendelse på et tilfelle som det foreliggende, hvor forsikringstaker relativt kort tid etter skaden blir utvist fra riket og tar opphold i et land med et helt annet inntekts- og kostnadsnivå. Slik lagmannsretten ser det, kan et unntak fra forskriftens anvendelsesområde for slike tilfeller ikke søkes i rene rimelighetsbetraktninger, men må ha et klart hjemmelsgrunnlag – noe som ikke er påvist, verken i forarbeider, lov/forskrift eller rettspraksis.» (Anke til Høyesterett ikke tillatt fremmet, HR-2018-690-U)

► Forarbeidene til forskriften: ikke uttrykkelig problematisert; andre typesituasjoner er nevnt

256

Inntektstap

Grunnerstatningen | forskriften § 3-4 | et økonomisk uførhetsbegrep

Fotballspiller (Rt. 2004 s. 8)

§ 3-4. Tap av deler av ervervsevnen

Har skadelidte bare tapt **deler av sin ervervsevne**, reduseres erstatningen tilsvarende.

257

Inntektstap

Grunnerstatningen | forskriften § 3-4 | et økonomisk uførhetsbegrep

Fotballspiller (Rt. 2004 s. 8)

«Forsikringsselskapet har, som tidligere nevnt, beregnet en uføregrad på 16%. Dette skjer ved at inntektstapet – som utgjør kr 400.000 i fem år, til sammen to millioner kroner – blir fordelt på alle år fra 2001 og frem til fylte 67 år i 2040. Dette blir rundt regnet kr 50.000 pr. år, noe som igjen leder frem til et inntektstap – og en uføregrad – på omkring de 16% som forsikringsselskapet har lagt til grunn ved sin erstatningsutmåling.

Selskapets standpunkt er i samsvar med utgangspunktet for hvordan uføregraden skal beregnes, som et uttrykk for reduksjonen i inntektsnivået på grunn av skaden, vurdert frem til pensjonsalderen. Standardforskriften bygger imidlertid på en normalsituasjon, der inntektstapet pådras i den skadelidtes resterende yrkeskarriere, frem til en pensjonsalder på 67 år. For å beregne nåverdien av de fremtidige, årlige nettotap, må det foretas en kapitalisering. Dette er lagt inn i tabellen for grunnerstatning etter forskriften § 3-2 og korreksjonsbestemmelsen for alder i § 3-3.» (flertallsvotumet, avsnitt 42–43)

258

Inntektstap

Grunnerstatningen | forskriften § 1-2 | skadelidte uten rett til Nav-ytelser

Forskriftens § 1-2 Tilleggserstatning

«Skadelidte som ikke fyller vilkårene for ytelser ved yrkesskade etter folketrygdloven kapittel 13, kan kreve tilleggserstatning. Tilleggserstatningen skal fastsettes slik at skadelidte så langt det er mulig settes i samme stilling som om slike ytelser hadde vært tilstått. Ved fastsettelsen av tilleggserstatningen skal det gjøres fradrag for trygdeytelser og andre ytelser som gir tilsvarende kompensasjon.»

Høyesteretts presisering i *Fotballspiller* (Rt. 2004 s. 8)

«Bestemmelsen tar sikte på de relativt sjeldne tilfeller der yrkesskadeforsikringsloven omfatter **skader og sykdommer** som **ikke** faller inn under folketrygdlovens yrkesskadekapittel, eller der **personkretsen ikke** er sammenfallende, jf. Lødruputvalget på side 172 i NOU 1994: 20. A har imidlertid fått sin skade godkjent som yrkesskade etter folketrygdloven. Selv om han ikke skulle være berettiget til uførepensjon, er han ikke i den situasjonen som § 1-2 regulerer.»

259

Inntektstap

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 3 | skjønnsmessig oppregulering i tillegg til G-regulering?

+

Grunnbeløp			Gjennomsnitt	
Fra	Pr. år	Pr. mnd	År	Beløp
01.05.2022	111 477	9 290	2022	109 784
01.05.2021	106 399	8 867	2021	104 716
01.05.2020	101 351	8 446	2020	100 853
01.05.2019	99 858	8 322	2019	98 866
01.05.2018	96 883	8 073	2018	95 800
01.05.2017	93 634	7 803	2017	93 281
01.05.2016	92 576	7 715	2016	91 740
01.05.2015	90 068	7 506	2015	89 502
01.05.2014	88 370	7 364	2014	87 328
01.05.2013	85 245	7 103,75	2013	84 204
01.05.2012	82 122	6 843,50	2012	81 153
01.05.2011	79 216	6 601	2011	78 024
01.05.2010	75 641	6 303,42	2010	74 721
01.05.2009	72 881	6 073	2009	72 006

260

Inntektstap

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 3 | skjønnsmessig oppregulering i tillegg til G-regulering?

Sveiser (LA-2021-132041)

«Lagmannsretten skal til slutt fastsette erstatning for fremtidig inntektstap. Denne skal utmåles etter standardforskriftens bestemmelser om standardisert grunnerstatning med aldersfradrag. Etter det resultat lagmannsretten har kommet til ovenfor, er det ikke grunnlag for å tidsbegrense eller gradere erstatningen. Grunnerstatningen utgjør 22 G, jf. forskriften § 3-2. ...

A har gjort gjeldende at grunnbeløpet på betalingstidspunktet må legges til grunn, og at erstatningsbeløpet derfor må oppreguleres med ca 3 prosent ut fra forventet økning av grunnbeløpet fra 1. mai 2022, dersom betaling skjer etter denne datoen. Lagmannsretten finner ikke grunnlag for dette. Ved en standardisert erstatning er det lite rom for skjønn. Likhets hensyn og retts tekniske hensyn taler mot en skjønnsmessig regulering som innebærer avvik fra gjeldende grunnbeløp på domstidspunktet.»

261

Barneerstatning

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 3 | Yrkeskadeforsikringen er lex specialis

Prop. L 110 (2014–2015)

«De foreslåtte endringene i skadeserstatningsloven vil få virkning også for erstatningskrav som fremmes etter reglene i voldsoffererstatningsloven, pasientskadeloven og bilansvarslova.

Forslaget **griper ... ikke inn i reglene om utmåling av erstatning ved yrkesskader**, jf. yrkeskadeforsikringsloven med tilhørende forskrifter.» (s. 6)

262

Menerstatning

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 4 | hard grad av standardisering

§ 4-1. Grunnerstatning

Grunnerstatningen fastsettes slik:

medisinsk invaliditet:	grunnerstatning:	
1. 15 – 24 %	0,75	G
2. 25 – 34 %	1	G
3. 35 – 44 %	1,5	G
4. 45 – 54 %	2	G
5. 55 – 64 %	2,5	G
6. 65 – 74 %	3	G
7. 75 – 84 %	3,75	G
8. 85 – 100 %	4,5	G
9. Skade som er betydelig større enn skade som gir grunnlag for invaliditetsgrad på 100 %	5,5	G

§ 4-2. Skadelidtes alder

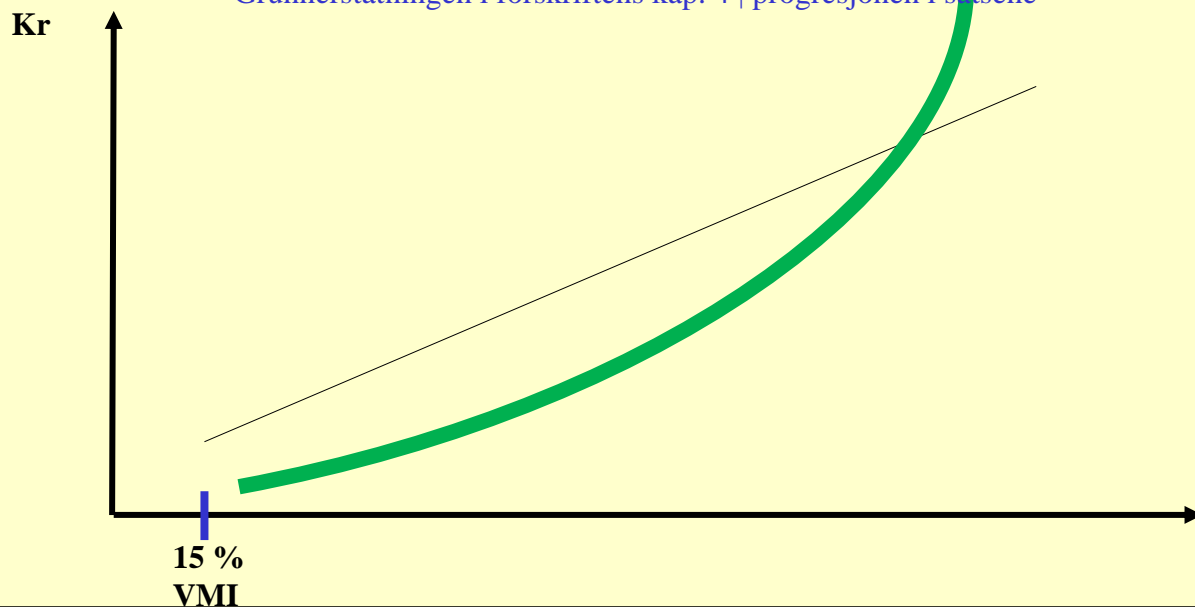
Ménerstatningen beregnes slik i forhold til grunnerstatningen:

- Er skadelidte 45 eller 46 år, svarer erstatningen til grunnerstatningen.
- For hvert år skadelidte er over 46 år, gjøres et fradrag som utgjør 2 % av grunnerstatningen. Erstatningen skal likevel utgjøre minst 50 % av grunnerstatningen.
- For hvert år skadelidte er yngre enn 45 år, forhøyes erstatningen med 2 % av grunnerstatningen.

263

Menerstatning

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 4 | progresjonen i satsene

264

Menerstatning

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 4 | valg av utmålingsprinsipp

Spesialbarnehage (Rt. 2015 s. 820) – overføringsverdi

«Jeg er på denne bakgrunn kommet til at differanseprinsippet må danne utgangspunktet for fastsettelsen av menerstatning i flerskade-tilfellene, men at erstatning utmålt etter separasjonsprinsippet setter en nedre grense. En slik fremgangsmåte samsvarer godt med hovedregelen om at skadevolder må ta «skadelidte som han er», jf. Lødrup, Lærebok i erstatningsrett, 6. utgave, side 519.»

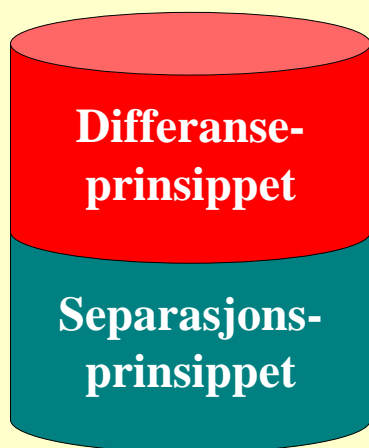
↳ I god konsistens med sårbarhetsprinsippet + teori om det ...

↳ Videreført i en rekke senere saker,
for situasjoner hvor inngangsinvaliditeten er minst 15 %

265

Menerstatning

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 4 | valg av utmålingsprinsipp

Sårbarhetsbasert kompensasjon

for at nye skader ofte rammer hardere når man er skadet/syk fra før, i konsistens med sårbarhetsprinsippet (skadelidt-perspektiv på menerstatningen)

Minstesikringsbasert kompensasjon

som pålegger skadevolder å erstatte minst det bidraget vedkommende har ytt (skadevolderperspektiv på menerstatningen)

266

Menerstatning

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 4 | valg av utmålingsprinsipp

Situasjonstype Prinsipp	Inngangsinvaliditet større enn eller lik 15 %	Inngangsinvaliditet mindre enn 15 %
Differanseprinsippet	JA (avklart i Rt. 2015 s. 820, men må kombineres med reduksjonsprinsipp (ikke summasjon) for samordning, jf. LB-2014-195477, jf. HR-2015-2040-U)	TROLIG NEI (ikke tema i Rt. 2015/820, unngå et reelt bruttoprinsipp, behovet for sårbarhetsvern ikke sterkest for lavinvaliditetsgrunnskader + etablert retts- og oppgjørspraksis siden 1970-tallet)
Separasjonsprinsippet	JA, hvis det gir høyere menerstatning (skadelidtes valgrett)	JA (konsekvens av svaret ovenfor, og at det heller ikke er grunnlag for å anvende bruttoprinsippet)
Bruttoprinsippet	NEI	NEI

267

Oppreisningserstatning

Yrkesskadeforsikringsloven § 12 | Hvem kan bli pålagt oppreisningsansvar?

Skadevoldersiden

Utgangspunkt: Skadevolder personlig, selv om frifunnet for straff, se f.eks. *Karmøy* (Rt. 1999 s. 1363)

Presiseringer:

- Skl. § 1-1; *Mindreårig knivstikker* (HR-2018-1014-A)
- Skl. § 1-3, *Psykotisk person I* (Rt. 2005 s. 104)
- Bal. §§ 4 og 6, *LTNs gruppesøksmål* (Rt. 2012 s. 1793)
- Voerstl. § 6

Avgrensninger:

- Yrkesskadeforsikrer, ysfl. § 12 første ledd tredje pkt.
- NPE, passkl. § 4 første ledd andre punktum
- Arbeidsgiver etter skl. § 2-1, men organansvar, se *Omsorgsovertakelse* (Rt. 1995 s. 209)

Skadelidtsiden

Skl. § 3-5 **første ledd:**
Den direkte skadelidte («den fornærmede»)

Skl. § 3-5 **tredje ledd:**

Visse grupper tredjemenn, men unntakene krever tradisjonelt lovhjemmel, se *Psykisk utviklingshemmet III* (Rt. 2015 s. 1324)

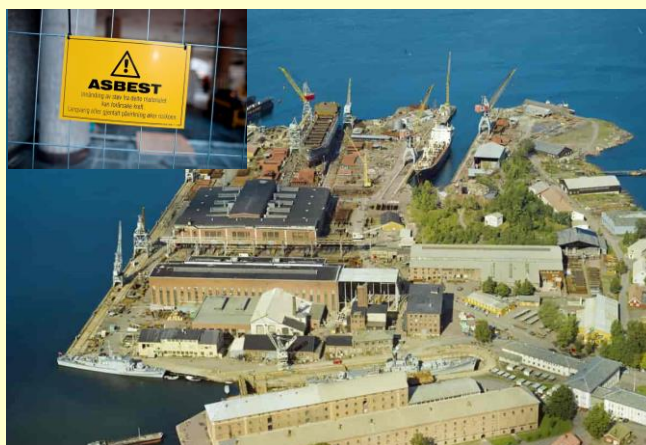
Lovteksten er uttømmende, men angivelsen noe uklar og trenger presiseringer ...

268

Forsørgertap

Ysfl. § 12 og forskriftens § 6-1 | Samordning av forsørgertapserserstatning og erstatning for fremtidig inntektstap?

Horten verft (Rt-2012-1515)

269

Forsørgertap

Ysfl. § 12 og forskriftens § 6-1 | Samordning av forsørgertapserserstatning og erstatning for fremtidig inntektstap?

Horten verft (Rt-2012-1515)

«Når det er utbetalt full erstatning for fremtidig inntektstap etter standardiseringsforskriften kapittel 3, kan det ikke gis erstatning for dødsfall etter § 6-1. ...

Foranlediget av problemstillinger som er reist under forhandlingene for Høyesterett, presiserer jeg at jeg med dette bare har tatt stilling til situasjonen når det er gitt erstatning for fremtidig inntektstap basert på 100 prosent ervervsuførhet. Er det før dødsfallet gitt erstatning bare for tap av deler av ervervsevnen, jf. forskriften § 3-4, bør det etter mitt syn være rom for en forholdsmessig erstatning til ektefelle eller samboer etter § 6-1. Har skadelidte før sin død for eksempel fått grunnerstatning for 50 prosent ervervsuførhet, er det således naturlig å utbetale 50 prosent av full dødsfallserstatning til etterlatte. En slik løsning samsvarer best med de hensyn som jeg har gjort rede for. Ut fra tilsvarende betraktninger kan utbetaling av ménerstatning til skadelidte, ikke utelukke erstatning til ektefelle eller samboer etter § 6-1.» (avsnitt 45 og 46)

↳ Fulgt opp i senere avgjørelsen, som blant annet FinKN-2019-929 (lungekreft)

270

Forsørgertap

Yrkesskadeforskriften § 6-1 | Hvem kan kreve forsørgertapserstatning?

§ 6-2. Erstatning til barn ved tap av forsørger

Erstatningen fastsettes slik:

Barnets alder da forsørgeren døde:	Erstatning:
under 1 år	6,5 G
1 år	6 G
2 år	6 G
3 år	5,5 G
4 år	5 G
5 år	5 G
6 år	4,5 G
7 år	4 G
8 år	4 G
9 år	3,5 G
10 år	3,5 G
11 år	3 G
12 år	2,5 G
13 år	2,5 G
14 år	2 G
15 år	2 G
16 år	1,5 G
17 år	1,5 G
18 år	1 G
19 år	1 G

Erstatningen beregnes særskilt for hvert barn.

Var avdøde eneforsørger, får barnet dobbelt så stor erstatning.

Den erstatningsberettigede har krav på morarenter etter morarenteloven fra én måned etter at dødsfallet ble meldt til forsikringselskapet.

271

Forsørgertap

Yrkesskadeforskriften § 6-1 | Hvem kan kreve forsørgertapserstatning?

FSN-7278

«Selv om krav på erstatning for tap av forsørger i alminnelighet bygger på faktisk forsørgelse og ikke på rettslig forsørgelsesplikt, mener nemnda at den presumsjon for forsørgelse og den standardiserte utmålingen som følger av standardforskriften, bare passer for avdødes egne barn. Skulle regelen også gjelde for andre barn, måtte det i tilfelle være betinget av bevisføring om faktisk forsørgelse i hvert enkelt tilfelle. Dette ville kunne være problematisk og i strid med intensjonen bak reglene om standardisering, bl.a. på bakgrunn av regler om dobbel barnetrygd for eneforsørgere og regler om offentlig forskuttering av bidrag fra den som har forsørgelsesplikt. Reglene om standardisert utmåli[n]g ville kunne passe dårlig i tilfeller hvor barnet bare delvis – kanskje bare i helt uvesentlig omfang – ble forsørget av avdøde.»

272

Gjenåpning og etteroppgjør

Yrkesskedeforskriften § 5-1 | revisjon

Trykkoker (HR-2020-2332-A)

Skadet som
laboratorieleder

2001

Erstatningsoppgjør basert
på 60 % arbeidsuførhet

2005

Sykmeldt på grunn av
psykiske plager

Januar 2015

Krever revisjon av
erstatningsoppgjøret

Januar 2017

273

Gjenåpning og etteroppgjør

Yrkesskedeforskriften § 5-1 | revisjon

Trykkoker (HR-2020-2332-A)

§ 5-1.

Er erstatningen fastsatt etter § 2-2, kap. 3 eller kap. 4 og skadelidtes ervervsmessige uføregrad eller medisinske invaliditet som følge av ulykken endrer seg vesentlig, kan skadelidte kreve etteroppgjør. Krav om etteroppgjør må framsettes innen fem år etter at oppgjøret var avsluttet.

Ved etteroppgjør etter kap. 3 og kap. 4 beregnes først differansen mellom erstatningen skadelidte fikk ved oppgjøret og den erstatningen skadelidte ville ha fått ved oppgjøret om den nye invaliditetsgraden var blitt lagt til grunn. Deretter beregnes tilleggserstatningen på grunnlag av G på det nye oppgjørstidspunktet.

274

Gjenåpning og etteroppgjør

Yrkesskedeforskriften § 5-1 | revisjon

Trykkoker (HR-2020-2332-A)

«Oppsummert mener jeg at ordlyden i yrkesskedeforskriften § 5-1, sammenholdt med forarbeidene til denne og lovutredningene fra 1994 og 2011, viser at bestemmelsen uttømmende regulerer adgangen til etteroppgjør når kravet er begrunnet i en vesentlig forverring av enten den ervervsmessige uføregraden eller den medisinske invaliditeten. Der adgangen til avtalerevisjon på en slik måte er særskilt begrenset i lov eller forskrift, kan ikke avtaleloven § 36 eller læren om bristende forutsetninger påberopes som grunnlag for revisjon.

Dersom et krav om etteroppgjør er begrunnet i andre forhold enn dem som er regulert i forskriften § 5-1, eksempelvis tilblivelsesmangler ved avtalen, vil derimot alminnelige avtalerettslige regler kunne komme til anvendelse.» (avsnitt 49)

275

Overdragelse av krav

Yrkesskedeforsikringsloven §§ 12 og 13, jf. skl. § 3-10 | Arv

Tinnitus I (Rt-2006-684)

Når skadelidte dør før det foreligger en endelig avgjørelse om erstatningsberegningen – bortfaller da erstatningskravet?

276

Overdragelse av krav

Yrkesskedeforsikringsloven §§ 12 og 13, jf. skl. § 3-10 | Arv

Tinnitus I (Rt-2006-684)

«Jeg er således enig med Lødrup i det han uttaler på side 576-577 i den nevnte artikkelen: «Når skadelidte dør før det foreligger en endelig avgjørelse om erstatningsberegningen, faller derfor kravet om erstatning for fremtidig erverv uten videre bort. Det tidspunkt som kanskje ved erstatningsforhandlingenes begynnelse var omstridt og vanskelig å vurdere når ville inntre, har inntruffet, og problemet er således løst.» ...

Hensett til at reglene om erstatning etter yrkesskedeforsikringsloven har et slikt erstatningsrettslig preg, er det etter min vurdering ikke grunnlag for å se krav om tap i fremtidig erverv etter loven annerledes enn et slikt krav etter alminnelig erstatningsrett.» (avsnitt 38 f.)

277

Yrkesskadeerstatning

– hovedlinjer og utvalgte emner

Professor dr. juris Morten Kjelland

278

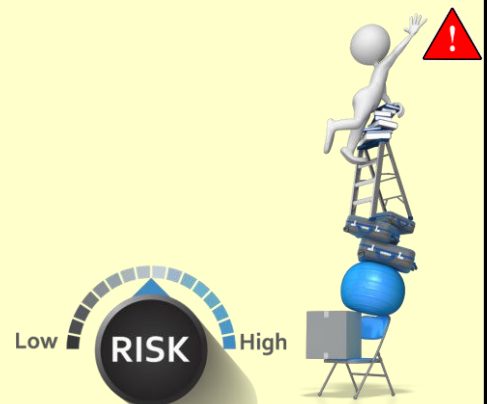
Kort om enkelte utvalgte emner

279

Skadelidtes medvirkning

– sentrale vurderingselementer og dommer

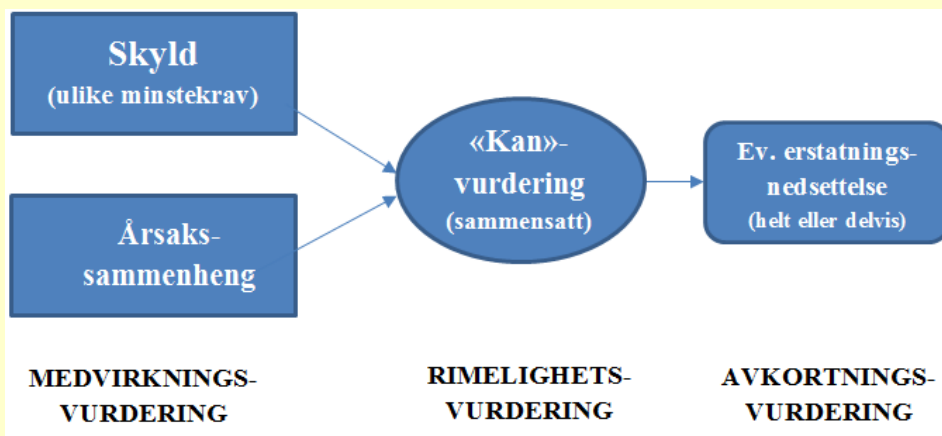

Professor dr. juris Morten Kjelland

280

Skadelidtes medvirkning

- en skisse over systematikk og hovedinnhold

Professor dr. juris Morten Kjelland 2015 ©

281

Oversikt – skyldkrav

Ysfl. § 14: «Erstatningen kan settes ned eller falle bort dersom arbeidstakeren forsettlig eller **grovt uaktsomt** har medvirket til skaden. ... Skadeserstatningsloven § 5-1 gjelder tilsvarende så langt den passer.»

spesialregel

Bal. § 7: «Har skadelidaren medverka til skaden med vilje eller i aktløyse, kan retten minka skadebotkravet eller lata det falla heilt bort, så nær som når skadelidaren kan **leggjast berre lite til last**. ...»

spesialregel

Skl. § 5-1: «Dersom den direkte skadelidte eller erstatnings søkeren har medvirket til skaden ved egen **skyld**, kan erstatningen settes ned eller falle bort for så vidt det er rimelig når en tar hensyn til atferden, og dens betydning for at skaden skjedde, omfanget av skaden og forholdene ellers. ...»

Alminnelig regel

282

Oversikt

– skyldkrav

Skyldgrad	Avkortningshjemler
Grov uaktsomhet	Ysfl. § 14, fal. § 13-9
«Mer enn berre lite å leggjast til last»	Bal. § 7 første ledd Jbansvl. § 12 første ledd
Simpel uaktsomhet	Skl. § 5-1 Prodansvl. § 2-5 Sjøl. § 420 Luftl. § 10-21 tredje ledd

283

Oversikt

– skyldkravet i ysfl. § 14

Ot.prp. nr. 44 (1988–1989)

«Et praktisk eksempel på slik medvirkning er manglende bruk av adekvat verneutstyr tross påbud og advarsel. Men en overtredelse av sikkerhetsregler vil sjelden i seg selv være nok til avkorting. I og med at utkastet krever grov uaktsomhet, må overtredelsen av aktsomhetsnormen være klart kvalifisert. Sannsynligheten for skadeforvoldelse er videre et moment – jo større risiko for skade, desto mer nærliggende er det å betrakte uaktsomheten som grov.» (side 90)

Passiv røyk I (Rt-2000-1614)

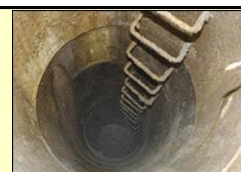
«Det kan ... ikke være helt utelukket å legge vekt på arbeidstakerens opptreden uavhengig av arbeidsforholdet. Men det gir ikke denne saken foranledning for å gå nærmere inn på.»

- ▶ Skal likevel en del til før arbeidstakerens forhold på fritid hensyntas (f.eks. egenrøyking)
- ▶ Underbygges bl.a. av sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd; prinsippet verner også selvforskyldt sårbarhet, sml. NOU 1988: 6 s. 80, Ot.prp. nr. 44 (1988–89) s. 1926 og Passiv røyk I-dommen

284

Oversikt

– skyldkravet i ysfl. § 14

Sjakt (RG-2013-1577)

«Det er krevd at erstatningen må avkortes med 20 % på grunn av skadelidtes medvirkning, jf. yrkesskadeforsikringsloven § 14 hvor det heter at erstatningen kan settes ned eller falle bort dersom arbeidstakeren forsettlig eller grovt uaktsomt har medvirket til skaden. I tingretten fikk Alpha Insurance AS medhold i dette.

Lagmannsretten er kommet til at det ikke er grunnlag for avkortning. Det er riktignok slik at A ikke brukte sikkerhetsutstyr. I betraktning av at han klatret opp på gelenderet til en dyp sjakt med betonggulv, var dette uaktsomt, slik det også er lagt til grunn i påtaleunntattelsen 24. januar 2006, men ikke grovt uaktsomt. Han skulle i utgangspunktet stå på gulvet mens han utførte arbeidet, og da var det ikke behov for sikkerhetsutstyr. Han klatret opp på gelenderet for å komme bedre til avslutningsvis under sveisingen. Da han mistet balansen, holdt han seg fast i papplaten og falt derfor ned i sjakten. Fallet må anses som utslag av et øyeblikks uoppmerksomhet, og hans opptreden er ikke tilstrekkelig klanderverdig til at den kan anses som grovt uaktsom.»

285

Referanse	Type medvirkning Konsekvens	Argumentasjon	Avkortning?
Minedykker (RG-1998-1295)	Dykking i strid med sikkerhetsregler Trykkfallsyke	- Sikkerhetsbruddet var forbundet med betydelige risiko - Risikoen ble ansett for å være synbar for dykkerne - De sterke sosiale grunner bak yrkesskadeordningen tilsa at erstatningen ikke skulle bortfalle i sin helhet	1/3 ble avkortet
Passiv røyk I (Rt-2000-1614)	Egenrøyking Lungekreft	- Sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd beskytter også selvforskyldt sårbarhet - Konkret drøftet i forarbeidene	Nei
M/S «Nordkapp-jenta» (LG-2008-124827)	Feilvurdering ifbm. ilandhopping fra skip Fallskader	- Ikke beordret til å hoppe, men følte seg i en presset situasjon - Muligheten alvorlig skade fremsto ikke som nærliggende - Kort fartstid på båt og begrenset erfaring	Nei
Sjakt (RG-2013-1577)	Manglende bruk av sikkerhetsutstyr Fallskader	- Sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd beskytter også selvforskyldt sårbarhet - Konkret drøftet i forarbeidene - Uaktsomt, men ikke grovt uaktsomt	Nei
Spisebrakke (LB-2009-106712)	Manglende sikring av bygg + forglemmelse Fallskader	- Innebar ingen fare for <i>andre</i> på arbeidsplassen - Kun et øyeblikks forglemmelse, som «ikke var større enn det noen og hver fra tid til annen kan gjøre seg skyldig i» - Uaktsomt, men forelå ikke markert avvik fra forsvarlig og normal opptreden (dermed ikke grovt uaktsomt)	Nei
Takleker (LB-2019-161135)	Alkoholpåvirket under arbeidet som takarbeider Fallskader	- Saken gjelder spørsmål om avkortning av trygdeytelser, ftrl. § 13-6 - Lovgiver har bevisst forkastet adgangen til reduksjon som følge av trygdemedlemmets eget forhold; forskjell fra erstatningsretten - Sosiale hensyn en mer sentral plass enn i erstatningsretten	Nei

286

Referanse	Type medvirkning Konsekvens	Argumentasjon	Avkortning?
Minedykker (RG-1998-1295)	Dykking i strid med sikkerhetsregler Trykkfallsyke	- Sikkerhetsbruddet var forbundet med betydelige risiko - Risikoen ble ansett for å være synbar for dykkerne - De sterke sosiale grunner bak yrkesskadeordningen tilsa at erstatningen ikke skulle bortfalle i sin helhet	1/3 ble avkortet
Passiv røyk I (Rt-2000-1614)	Egenrøyking Lungekreft	- Sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd beskytter også selvforskyldt sårbarhet - Konkret drøftet i forarbeidene	Nei
M/S «Nordkapp-jenta»	Feilvurdering ifbm. ilandhopping fra skip Fallskader	- Ikke beordret til å hoppe, men følte seg i en presset situasjon - Muligheten alvorlig skade fremsto ikke som nærliggende - Kort fartstid på båt og begrenset erfaring	Nei
Sjakt (RG-2013-1577)	Manglende bruk av sikkerhetsutstyr Fallskader	- Sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd beskytter også selvforskyldt sårbarhet - Konkret drøftet i forarbeidene - Uaktsomt, men ikke grovt uaktsomt – høy terskel	Nei
Spisebrakke (LB-2009-106712)	Manglende sikring av bygg + forglemmelse Fallskader	- Innebar ingen fare for andre på arbeidsplassen - Kun et øyeblikks forglemmelse , som «ikke var større enn det noen og hver fra tid til annen kan gjøre seg skyldig i» - Uaktsomt, men forelå ikke markert avvik fra forsvarlig og normal opptreden (dermed ikke grovt uaktsomt) – høy terskel	Nei
Takleker (LB-2019-161135)	Alkoholpåvirket under arbeidet som takarbeider Fallskader	- Saken gjelder spørsmål om avkortning av trygdeytelser, ftrl. § 13-6 - Lovgiver har bevisst forkastet adgangen til reduksjon som følge av trygdemedlemmets eget forhold; forskjell fra erstatningsretten - Sosiale hensyn en mer sentral plass enn i erstatningsretten	Nei

287

Referanse	Type medvirkning Konsekvens	Argumentasjon	Avkortning?
Minedykker (RG-1998-1295)	Dykking i strid med sikkerhetsregler Trykkfallsyke	- Sikkerhetsbruddet var forbundet med betydelige risiko - Risikoen ble ansett for å være synbar for dykkerne - De sterke sosiale grunner bak yrkesskadeordningen tilsa at erstatningen ikke skulle bortfalle i sin helhet	1/3 ble avkortet
Passiv røyk I (Rt-2000-1614)	Egenrøyking Lungekreft	- Sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd beskytter også selvforskyldt sårbarhet - Konkret drøftet i forarbeidene	Nei
M/S «Nordkapp-jenta»	Feilvurdering ifbm. ilandhopping fra skip Fallskader	- Ikke beordret til å hoppe, men følte seg i en presset situasjon - Muligheten alvorlig skade fremsto ikke som nærliggende - Kort fartstid på båt og begrenset erfaring	Nei
Sjakt (RG-2013-1577)	Manglende bruk av sikkerhetsutstyr Fallskader	- Sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd beskytter også selvforskyldt sårbarhet - Konkret drøftet i forarbeidene - Uaktsomt, men ikke grovt uaktsomt – høy terskel	Nei
Spisebrakke (LB-2009-106712)	Manglende sikring av bygg + forglemmelse Fallskader	- Innebar ingen fare for andre på arbeidsplassen - Kun et øyeblikks forglemmelse , som «ikke var større enn det noen og hver fra tid til annen kan gjøre seg skyldig i» - Uaktsomt, men forelå ikke markert avvik fra forsvarlig og normal opptreden (dermed ikke grovt uaktsomt) – høy terskel	Nei
Takleker (LB-2019-161135)	Alkoholpåvirket under arbeidet som takarbeider Fallskader	- Saken gjelder spørsmål om avkortning av trygdeytelser, ftrl. § 13-6 - Lovgiver har bevisst forkastet adgangen til reduksjon som følge av trygdemedlemmets eget forhold; forskjell fra erstatningsretten - Sosiale hensyn en mer sentral plass enn i erstatningsretten	Nei

288

Oversikt

– skyldkrav

Skyldgrad	Avkortningshjemler
Grov uaktsomhet	Ysfl. § 14, Fal. § 13-9
«Mer enn berre lite å leggjast til last»	Bal. § 7 første ledd Jbansvl. § 12 første ledd
Simpel uaktsomhet	Skl. § 5-1 Prodansvl. § 2-5 Sjøl. § 420 Luftl. § 10-21 tredje ledd

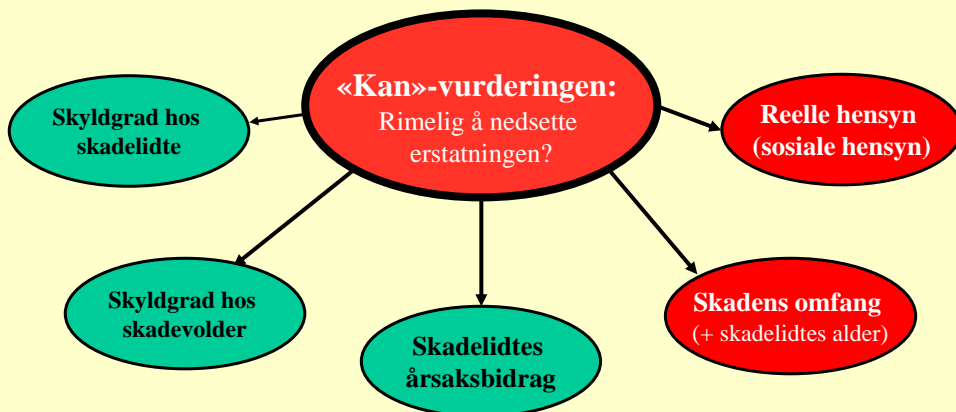
«Titanic» (AKN-1651)

289

«Kan»-vurderingen

– sammensatt helhetsvurdering

290

«Kan»-vurderingen

– sekkeposten «forholdene ellers»

Økt betoning av gjenopprettelseshensynet (skadeprinsippet)

Finanger I (Rt. 2000 s. 1811): «[u]lykken har hatt **tunge konsekvenser** for henne» (s. 1841)

Bilbelte (Rt. 2005 s. 887): «Som i plenumssaken Rt. 2000 s. 1811 legger jeg videre betydelig vekt på **skadens omfang**. Ulykken rammet A hardt i meget ung alder. Hun har totalt fått endret sine livsvilkår» (avsnitt 38)

Trikkelinje (HR-2016-1464-A): «Særlig når **skadekonsekvensene er omfattende**, mener jeg domstolene bør utvise **stor varsomhet** med å foreta betydelig avkortning ...» (avsnitt 60)

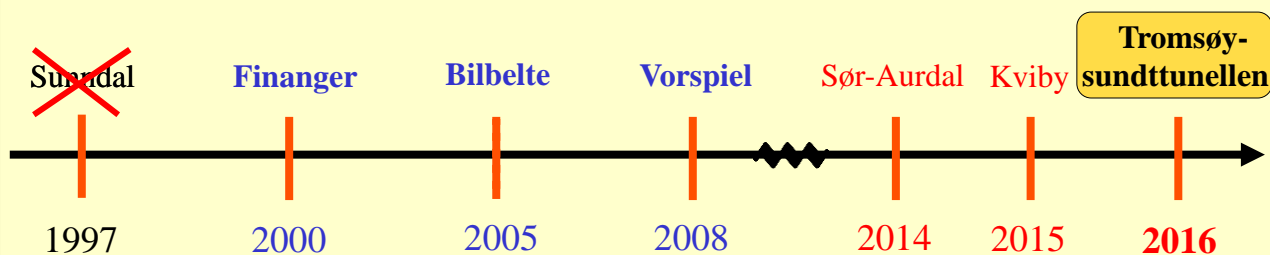
Økt sosial dimensjon i moderne erstatningsrett

Vorspiel (Rt. 2008 s. 453): «[U]nder enhver omstendighet kan avkortning ikke gjennomføres på en måte som virker **sosialt urettferdig eller urimelig**» (avsnitt 52)

291

Passiv identifikasjon

– sentrale dommer og utviklingslinjer

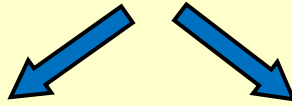

➤ *Tromsøysundttunellen* (HR-2016-803-A): 100 % avkortning

➤ Høyesterett **presiserer** hva som gjelder i **selvmordstilfellene**

292

Tredjepartstap

Egentlige tredjepartstap

= situasjoner med rent økonomisk tap uten at det samtidig er påført en realskade (fysisk eller psykisk skade)

Uegentlige tredjepartstap

= situasjoner hvor en som ikke selv var i faresonen for å bli fysisk skadet er påført en psykisk skade, i form av «sjokkskade»

293

Tredjepartsap

skl. § 3-1

Sjokkskader (uegentlige tredjepartstap)

Selv i faresonen

JA

Selv utenfor faresonen:
adekvans
NY KURS i HR-2018-2080-A

Egentlige tredjepartstap

Inntektstap:

Hovedregel: NEI
(Snevert unntak)

Merutgifter:

Hovedregel: NEI
(Snevert unntak)

294

Juridisk-medisinske temaer

– moderne medier

Kan man få **PTSD** uten selv å ha vært i faresonen, men opplever hendelsen (stressoren) gjennom sosiale medier?

297

Juridisk-medisinske temaer

– nyere medisinsk forskning & rettspraksis: hovedtrekk i utviklingen

Sjokkdom I (Rt. 1938 s. 626)

Alexander Kielland (RG 1990 s. 187)

Bersagel (Rt. 1960 s. 357)

Beltebil (RG 2005 s. 583)

Sola (Rt. 1966 s. 163)

Hauketo (Rt. 1985 s. 1011)

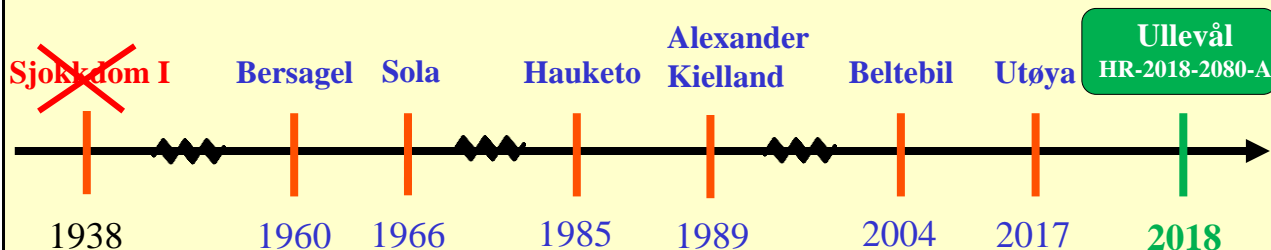
Utøya (HR-2017-352-A)

Ullevål (HR-2018-2080-A)

298

Juridisk-medisinske temaer

– nyere medisinsk forskning & rettspraksis: hovedtrekk i utviklingen

- Kursjusterer bort fra tidligere praksis, i mer liberal retning
- To kriterier: «må høre til den indre kjerne av pårørende» + «*særlig belastning*»
- S sammensatt juridisk og medisinsk begrunnelse

299

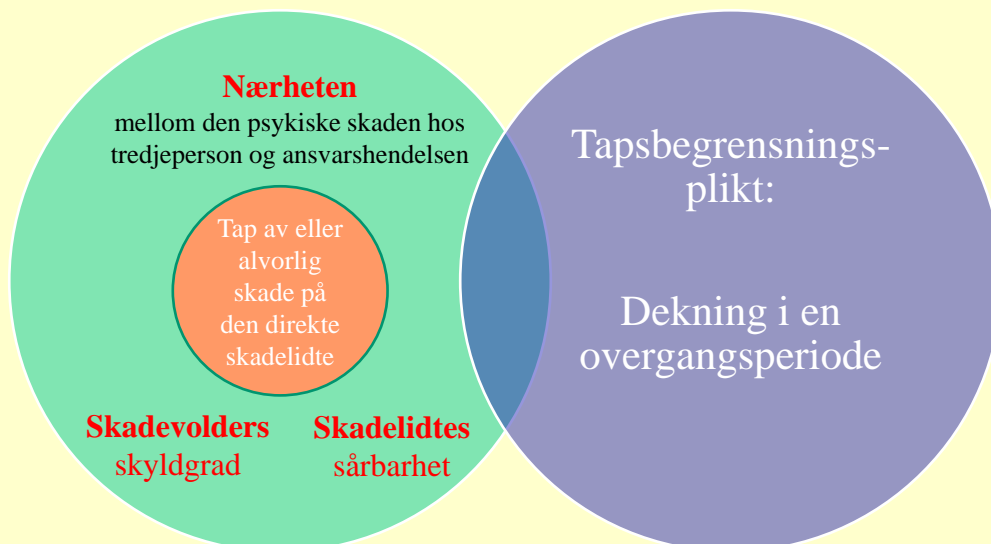
Ullevål (HR-2018-2080-A)

«Siden forrige gang Høyesterett tok stilling til rekkevidden av det erstatningsrettslige vernet for en forelders psykiske skade som følge av at et barn dør i en ulykke – dette var Sola-dommen for mer enn 50 år siden – har vi, nasjonalt og internasjonalt, fått vesentlig mer og dypere innsikt i psykologiske skademekanismer, årsaksforhold og komplekse sorgreaksjoner. Denne kunnskapen innebærer blant annet at man i større grad enn før vil kunne anse psykiske skader når noen mister et barn som påregnelige. Dette er tilfellet også der selve skadesituasjonen er mindre ekstraordinær. Man har dessuten mer avklarte diagnoser og diagnoseverktøy. Og man har et etablert og tilgjengelig behandlingsapparat.» (avsnitt 42)

↳ Sml. andre deler av erstatningsretten, f.eks. om faktisk årsakssammenheng, se *P-pille II* (Rt. 1992 s. 64) og *Nakkesleng IV* (Rt. 2010 s. 1547)

300

Ullevål (HR-2018-2080-A)

301

Konstateringstidspunkt

Ysfl. § 21: «Loven gjelder ikke for skader eller sykdommer som er konstatert før lovens ikrafttredelse.»

Kreves

- Presisering 1: Mer enn en «**mistanke**» om at noe er galt, «ikke tilstrekkelig at skadelidte vet at noe er galt, og at hun eller han har visse plager og symptomer over tid», se *Iversen* (Rt-2000-71), *Billakkerer* (Rt-2000-1338), *Kvikksølv* (HR-2016-293-A), *Tinnitus II* (Rt-2009-1427)
 - ↳ I tvilstilfeller skal det utvises «en viss liberalitet i forhold til skadelidte», se *Iversen* og *Kvikksølv*
 - ↳ Høyesterett har gått langt i retning av å utelukke at sykdom eller skade er «konstatert» når medisinsk ekspertise har konkludert med noe annet enn det som objektivt sett er riktig diagnose (feildiagnostisert)
- Presisering 2: Kreves **nærmere kunnskap** om hva lidelsen består i (dens art og karakter), se *Kvikksølv* og *Tinnitus II*
- Presisering 3: Skaden må være **konstatert før** 1.1.1990; ikke nok for å ansvarsfrihet at det **i ettertid** fastslås at den forelå før ikrafttredelse
- Presisering 4: **Følgeskader** kan kreves erstattet selv om den direkte skaden ikke var konstatert før lovens ikrafttredelse, se *Tinnitus II*. Samme gjelder yrkessykdom, se *Båtmaskinist* (Rt-2013-1311)

Kreves ikke

- Ikke nødvendig at en **lege** har foretatt konstateringen, og heller ikke at det foreligger en medisinsk diagnose, hvis den skadelidte selv er klar over sin sykdom eller skade, se *Iversen* (Rt-2000-71), *Billakkerer* (Rt-2000-1338), *Kvikksølv* (HR-2016-293-A) og *Tinnitus II* (Rt-2009-1427)
- Må **årsaken** til skaden eller sykdommen være klarlagt?
 - ↳ **Hovedregel: Nei** – ikke nødvendig å ha klarlagt **årsaken** til lidelsen for at den skal kunne anses «konstatert» etter § 21
 - Konsekvens:** Om sykdommen for eksempel skyldes gift-eksponering fra den ene eller andre kilden, eller om den har funnet sted hjemme eller i arbeid, kan ikke da spille noen rolle.
 - ↳ **Unntak:** Har skadelidte fått stilt **helt uriktig diagnose**, kan man ikke konkludere med at den sykdommen skadelidte reelt sett led av, er blitt «konstatert».

302

Frister | Foreldelse

§ 15. Foreldelse.

Arbeidstakerens krav mot forsikringsgiveren etter loven foreldes etter tre år. Fristen begynner å løpe ved utløpet av det kalenderår da arbeidstakeren **fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap** om det forhold som begrunner kravet.

Foreldelsesfristene i forsikringsavtaleloven og [foreldelsesloven av 18. mai 1979 nr. 18 § 9](#) gjelder ikke. For øvrig gjelder reglene i foreldelsesloven så langt de passer.

Krav som er meldt til selskapet før foreldelsesfristen er utløpt, foreldes tidligst seks måneder etter at arbeidstakeren har fått særskilt skriftlig melding om at foreldelse vil bli påberopt. [Lov 16. juni 1989 nr. 69](#) om forsikringsavtaler [§ 20-3](#) gjelder tilsvarende. Meldingen må angi hvordan foreldelse avbrytes. Foreldelsesfristen forlenges ikke etter bestemmelsen her dersom det er gått mer enn 10 år fra kravet ble meldt til selskapet.

- ▶ Samme kunnskapskrav som i foreldelsesloven [§ 9](#), se *Båtmaskinist* (Rt-2007-1479, avsnitt 33)
- ▶ En «mulighet» for et positivt resultat er ikke tilstrekkelig, se «*Piskesnert*» (Rt-1998-587) på side 592
- ▶ Kreves på den annen side ikke «full sikkerhet», se *Billakkerer* (Rt-2000-1338) på side 1344
- ▶ Kreves en helhetlig tilnærming det totale bevisbildet om det – på et gitt tidspunkt – «gjorde det forsvarlig å anlegge sak», se blant annet *Kvikksølv* (HR-2016-293-A, avsnitt 39)

303

Frister | Foreldelse og melding

§ 8-5. (frist for å gi **melding** om forsikringstilfellet og for å foreta rettslige skritt)

Sikrede mister retten til erstatning dersom kravet ikke er meldt til forsikringsforetaket innen ett år etter at sikrede fikk **kunnskap** om de forhold som begrunner det.

Avslår forsikringsforetaket et krav om erstatning helt eller delvis, mister sikrede retten til erstatningen dersom ikke sak er anlagt eller nemndbehandling krevd etter [§ 22-2](#) eller etter [§§ 2](#) eller [3](#) i [lov 16 juni 1989 nr. 70](#) om [naturskadeforsikring](#) innen seks måneder etter at sikrede fikk melding i et skriftlig dokument om avslaget. Meldingen må angi fristens lengde, hvordan den avbrytes og følgen av at den oversittes. [Foreldelsesloven 18. mai 1979 nr. 18 § 10](#) nr. 2 og 4 gjelder tilsvarende.

0 Endret ved [lover 26 juni 1998 nr. 46](#) (i.kr. 1 okt 1998 iflg. [res. 26 juni 1998 nr. 600](#) med virkning bare for krav som er meldt til forsikringsforetaket etter ikrafttredelsestidspunktet), [25 juni 2004 nr. 51](#) (i.kr. 1 juli 2004 iflg. [res. 25 juni 2004 nr. 990](#)), [18 feb 2022 nr. 5](#) (i kraft 1 juli 2022 iflg. [res. 4 mars 2022 nr. 324](#)).

§ 8-6. (**foreldelse**)

Krav på erstatning foreldes etter tre år. Fristen begynner å løpe ved utløpet av det kalenderår da sikrede fikk **nødvendig kunnskap** om de forhold som begrunner kravet. Kravet foreldes likevel senest 10 år etter utløpet av det kalenderår da forsikringstilfellet inntraff. Har forsikringsforetaket sendt sikrede slik melding som nevnt i [§ 8-5](#) annet ledd, inntrer foreldelse tidligst ved utløpet av den fastsatte fristen.

Ved ansvarsforsikring foreldes foretakets ansvar etter de samme regler som gjelder for sikredes erstatningsansvar, jf likevel tredje ledd.

Krav som er meldt til forsikringsforetaket før foreldelsesfristen er utløpt, foreldes tidligst seks måneder etter at sikrede, eller skadelidte (jf [§§ 7-6](#) og [7-7](#)), har fått særskilt melding i et skriftlig dokument om at foreldelse vil bli påberopt. Meldingen må angi hvordan foreldelse avbrytes. Foreldelsesfristen forlenges ikke etter bestemmelsen her dersom det er gått mer enn 10 år fra kravet ble meldt til foretaket. Medfører første punktum ved ansvarsforsikring at skadelidtes krav mot sikrede foreldes før kravet mot forsikringsforetaket, består likevel foretakets ansvar overfor skadelidte.

304

Frister | Foreldelse og melding

Boligbrann (HR-2021-2404-A) – sporskifte

«Av bestemmelsen [fal. § 8-5] følger at sikrede i et tilfelle som beskrevet må opptre aktivt om han ikke skal miste retten til erstatningen. Sikrede må da innen seks måneder regnet fra skriftlig melding om avslaget, anlegge sak eller kreve nemndsbehandling. Forutsetningen er at selskapets melding om avslaget inneholder opplysning om «fristens lengde, hvordan den avbrytes og følgen av at den oversittes.

Et avslag på et meldt krav innebærer etter dette at saksforholdet skifter spor fra hovedregelen i § 8-6 første ledd om tre års foreldelsestid til en spesialregel i § 8-5 andre ledd som krever aktiv fristavbrytelse innen seks måneder. I motsatt fall tapes retten til erstatningen.» (avsnitt 35–36)

Boligbrann (HR-2021-2404-A) – to konsekvenser av sporskiftet

[1] «Den alminnelige foreldelsesfristen på tre år i **§ 8-6 første ledd** kommer etter dette **ikke til anvendelse** dersom selskapet har avslått kravet og gitt melding i samsvar med § 8-5 andre ledd.» (avsnitt 37)

[2] «Dette sporskiftet innebærer at den særskilte varslingsregelen i **§ 8-6 tredje ledd heller ikke kommer til anvendelse**. Varslingsregelen er, som allerede nevnt, ment å hindre at et forsikringskrav blir foreldet mens sikrede venter på selskapets standpunkt, jf. Ot.prp. nr. 44 (1997–1998) side 3 og 11. Når selskapet i melding til sikrede helt eller delvis har avslått kravet etter § 8-5 andre ledd, er imidlertid situasjonen en annen, slik at noen ytterligere melding etter § 8-6 tredje ledd ikke kreves.» (avsnitt 38)

305

En gåte ...

306

Yrkesskadeerstatning

– hovedlinjer og utvalgte emner

Nettsiden for kurset: www.erstatningskurs.no

Ønsker du tilgang i 6 mnd? Send e-post til

morten@lexiaeducation.no

Professor dr. juris Morten Kjelland